

Rıfat Ilgaz _ Altın Ekicisi

RIFAT ILGAZ

Güldürü Dizisi: Birinci Kitap

ALTIN EKİCİSİ

Güldürü Dizisi: İkinci Kitap

PALAVRA

Güldürü Dizisi: Dördüncü Kitap

ÇATAL P. UTAI KAV ÇATAL

SINIF YAYINIARI

Çayır Sok. 61 - 63 Daire 5 Harbiye — İstanbul

Hayriye hanım dişlerinin arasından öfkesini boşalttı:

«Yırtık!»

Mahmut efendi fırladı yataktan, koştu merdiven başına:

«Nedir senin bu yaptığın?» diye bağırdı, «Ne yüzle dönüyorsun bu eve? Göz göre göre kız kaçırıldığını kim işitmiş! İnsan kaçmalı ama bir d&ha dön-memeli eve! Tuh senin kalbına, kıyafetine edepsiz! Bu kadarcık işi beceremedin. Geceler çuvala mı girdi be! Gün ortasında yenir mi bu halt! İki paralık ettin şerefimi! Gece bekçisinin kızı böyle gün ortasında mı kaçır? Hiç olmazsa beni düşünseydin de evde yokken yeseydin bu haltı! Tuh sana!..»

i s.....TAN B 13

•UESİ MEŞHUR?

«Öyle adamlar var ki... Dikiliyor yol üstüne de ulan şoför Kâmil, gözünü seveyim, kaburgalarımı dü-jzeltmeden geçme!» demeye getiriyor. Üzerine üzerine geliyor adamın! Ben on yıldır bu yolda gider geli- • -
m, daha bir kazın kanadını bile incitmedim, bak ne ilamım!..»

j\ Bandırma'dan kalktık, Gönen'e doğru yol alıyo-lruz. Şoför Kâmil'in bir çift gözü, tek tek yarı bağım-; ı
sız dikiz aynasında fıldır fıldır dönüyor. Bir gözüyle a .iz önce binen yosmaları ayarlarken, öbürüyle de ge-ı i
riden yetişecek otobüsleri gözetliyor. Öyle ya, ölü diri bütün ördekler şoför Kâmil'in... Rakı parası ner-
den çıkacak!

Biletçi, «sağdeee!» leri «soldeee!..» leri çoktan bırakmış, «geliyor aaabi!..» diye sinyal verdi mi, tutmayın şoför Kâmil'i!

«Ağır ol aaabi... Binecek var!..» İki buçuk papel daha düştü demektir şoför Kâmil'in kesesine!

«Temeeeem!..»

Göz göre göre geriden gelen arabaya kim kaptırır ördekleri, hangi enayi? Ot yüklü at arabasını solluyor, kaptıkaçtının sağından kıvırıyor, seksenle virajı aldıktan sonra toz oluyor ortadan.

Pilot Kâmil bu! Böyle kaç otobüsü hurdaya çıkardı on senede. İyi şofördür ha!.. Dalına basmaya-caksın. Sollamaya kalkışmıyacaksın! Üstelik de tıkadın mı yolu, hiç bakmaz bindirir geriden, göz göre göre.

«Şoför efendi!»

«Buyur âbiii!»

«Bir acelemiz mi var? Kurdele kesmeğe mi gidiyoruz, yoksa temel atmaya mı? Ağır ol biraz!»

Sonra bana döndü gözlüklü:

«Anlamıyorum, beyim!» dedi, «Bir buçuk saat sonra varmamışız da bir saat önce varmışız. Ne olacak yani? Yarış mı kazanacağız?»

Şoför Kâmil bana lâf bırakmadı:

«Sen öyle bil âbi?» dedi, «Canavar gibi geliyorlar geriden!»

«Bırak gelsinler de geçsinler canım!»

«Sen ağzındaki kemiği, bile bile kaptırır mısın başkasına!»

«Sizin kemiğiniz için biz canımızdan mı olacağız be!.. Hele yavaş ol da iki lâf edelim tatlı tatlı... Söyle bakalım, Gönen'in şeftalileri çarşı camisinin önündeki pazara dökülmeğe başladı mı?»

«Şeftaliler mi?.. Bu sene ölen ölene... İlâçtan!»

«Çeşmeler kurudu mu yoksa!..»

«Bırak, sorma âbi... Gönen'in altı üstü su... Ve-lâkin susuzluktan anamız ağlıyor!»

Turist kılıklı adam bilgiç bir çalımla:

«Gönen'in nesi meşhur? Söyle bakalım!» dedi.

«Suları mı demek istiyorsun? Yani kaplıcaları!»

«Kaplıcalar mı? Kaplıcalar Bursa'da da var!»

Soruyu hepimize birden sorduğunu belirtmek için başını geriye doğru çalımla çevirdi:

«Ha?... Söyleyin bakalım, Gönen'in nesi meşhur?»

Tâ gerilerden:

«Şeftalisi!» diye inceden bir ses...

«Bursa'da da var şeftali!» diye tersledi gözlüklüyü.

«Merinos koyunları meşhur!»

«Bursa'da da var. Hem de fabrikası!»

Başka biri atıldı:

«Patlıcanı!»

«Bursa'da da var... Mor kadife!»

«Öylesi değil Gönen'inki... Göstermesi ayıp, nah şöyle!.. Bıldırcın eti gibi!»

«Geç patlıcanı geeeç...»

«Armudu meşhur!»

«Armuttan bol ne var memlekette!.. Silindir şapka giyip nutuk çeken bile yetişti maşallah!»

«Hiyarı meşhur Beyabi!»

Gözlüklerinin altından sinsi sinsi güldü:

«Afiyet olsun sana!»

«Kaymakamı meşhur... Öyle bir kaymakamımız var ki... Eli kulağındadır. Nerdeyse tutar Mehmet Çan'ın tuttuğu yolu!»

«Hayır hayır!.. Bilemediniz... Çok şükür, öyle meşhur kaymakamlar bol bol yetişmeğe başladı! Nesi meşhur Gönen'in?.. Hani «Ben Gönen'de doğdum diye göğsünü gere gere söylemiş... Turna dizileri gibi geçerlermiş çarşı camisinin önünden... Mahalle mektebine giderlermiş... Hani, hocanın eşiğinin bur-nuna enfiye liflemişler de hoca eğer kim hapşırırsa şart olsun falakaya çekerim, dediği için eşiği falakaya çekirtirmiş!»

«Evet, evet...» dedi şoför Kâmil, «Büyümüş de paşa olmuş!»

Biletçi de lâfa karıştı:

«Usta!» dedi, «Sakin İsmet Paşa olmasın bu!»

«Bir paşa var işin içinde ama, Namık Kemal paşa mı desem... Yoksa Mithat paşa mı, bilmem!..»

Biletçi:

«Sonra gelmiş Bursa'ya tiyatro yaptırmış... Değil mi?»

«Değil... O paşa değil!»

«Kim öyleyse?»

«Bir hikayeci!»

«Hikayeci mi?.. Amma da yaptın be aabiii!.. Şi-şirdin, şişirdin de, ben de sandım ki... Ya bir sadrazamdır, ya da bir paşa!.. Hikayeci ha?.. Yani radyolarda masal söyleyen, meddahlık eden...»

«Hayır canım, büyük bir yazar...»

«Yani başmuharrir falan?..»

«Eh... Onun gibi bir şey...»

«Hangi mahalledeymiş evi? »

Bilen kim? Bu kadar edebiyatçı var. Yaşayan yazarların bile oturduğu evi bilmezler. Evini bulup, resmini çekmeğe gidiyorum onun!»

«Adı ne bu adamın, sormak ayıp olmasın!»

«Ömer Seyfettin!»

«Hiç de duymadım. Bilse bilse bizim muhtar bilir evini... Demek bizim Gönen'in ne şeftalisi meş-hurmuş ne de patlıcanı... Hikayecisi meşhurmuş ha?...»

Otobüsten iner inmez, şöyle dört yanıma bir bakındım. Çarşı camisinin minaresini arıyordum. Çarşı

8

içinde tek bir minare bile göremedim. Gözüme kestirdiğim bir ihtiyara:

«Baba», dedim, «Çarşı camisi ne tarafta?»

«Nah şuracıkta cancıgazım!»

«Ne dedin?.. Cancıgazım mı dedin? O da çok kul-lanırmiş cancağızımı.»

«Kim?»

«O işte... Ömer Seyfettin.»

«Ömer Seyfettin mi, dedin? Ne iş yaparmış bu adam?»

«Yazı yazarmış... Ben çarşı camisini...»

«Nah, şuracıkta cami!»

«Hani minaresi!»

«Zelzelede gitti... Cami de gitti ya... Yenisini yaptık...»

Otellerin önünden geçtim, saptım camiye. Demek bu caminin önünden geçip gidermiş mahalle mektebine büyük hikayecimiz!

«Merhaba baba!..»

«Merhaba evlât!»

«Ömer Seyfettin'in evini arıyorum!»

«Kimin evini dedin?»

«Ömer Seyfettin Beyin!»

«Toprak Ofisteki Ömer bey olmasın!»

«Hayır, o değil! Benim sorduğum yazar... Hem de çok büyük yazar!»

«Tabelâcı falan mı?... Bizim Nedim bilir onları!»

Mahalle içine doğru yürüdüm.

Kahvenin önüne iskemleleri atmış bir sürü aylak... En yaşlısına yanaşım. Selâmdan sonra:

«Ömer Seyfettin'in evini arıyorum.» dedim.

Ocağa doğru seslendi:

«Bak Ali efendi!» dedi, «Seyfi beyin evini arıyormuş. Şu yeni gelen Malmüdüğü olacak!»

«Safi bey mi? Arka sokakta oturur. Bu kahveye gelmez o... Havuzlu'ya çıkar.»

«Safi bey değil, Ömer Seyfettin Bey?...»

«Bu kahveye çıkmaz, dedik ya!»

«Ben evini soruyorum... Kendisi sizlere ömür...»

«Ya!.. Vah, vah!.. Evini postaneden bilirler... Nah şurada postanel!»

Gişede memura sordum. O da birine seslendi:

«Ömer Seyfettin'i soruyorlar, bak Şakir efendi!»

«Ömer Seyfettin mi, dedin?... Ha, bilirim. Orta mahallede...»

«Kaç numaralı ev?...»

«Ne evi?»

«Ömer Seyfettin Beyin evi!»

«Sana ev diyen kim?»

«Bilirim demediniz mi, az önce?...»

«Bilirim tabii... Tam yirmi beş yıldır teperim bu sokakları. Nah, surdan gideceksin. Çarşıya doğru uzanan sokak... Ömer Seyfettin sokağı...»

«Ömer Seyfettin sokağı mı?... Güzel!.. Evi de o sokakta olacak!»

Yürüdüm gösterdiği yana doğru... Sokağın başındaki plâkayı buldum: «Ömer Seyfettin sokağı» Evi mutlaka bu sokaktadır... Makineyi çıkardım kılıfından. Bir resmini olsun çekelim dedim, gelmişken. Otobüsteki gözlüklü, görsün bakalım, adam nasıl atlatılır-mış! Biz de yarı buçuk gazeteci değil miyiz!

Ben kapılara pencerelere baka baka yürürken bir bekçiyle burun buruna geldim:

«Begim!» dedi «kimin evini anrsen?»

«Ömer Seyfettin Beyin!»

«Ne iş görüy bu adam?»

«Muharrir!»

10

«Öyle desene... Onlara polis karışiy... Buyur karakola!»

Karakol ölenlere, öldürülenlere karışmazmış.

Çalmadık kapı, sormadık yetkili bırakmadım. En sonunda turizm derneğinde aldım soluğu:

«Ömer Seyfettin Bey?»

Masa başında oturan delikanlı, elindeki tükenmez kalemin burnuyla önündeki listeyi incelemeye koyuldu:

«Efendiiiiim!.. Ömer Seyfettin, Ömer Seyfettin, Ömer Seyfettin... Şeftali bayramı için gelen gazetecilerden olacak!.. Bunların bir kısmını İnci Palasa, bir kısmını da Belediye oteline yerleştirdik... Otelleri dolaşacaksınız Beyim!.. Neydi adı? Ömer Besim mi dediniz? Ömer Besim... Ömer Besim... Ömer Besim... Evet, evet... Yok bizim listede!»

11

KIBRIS'A ÇIKIYORUZ!

«Her sokakta bir milyoner» devrinin yetiştirme-lerindendi. Yalnız apartman yapıp satmakla kalmamış, birde kredi miredi bir fabrikacık uyduruvermiş-ti, tıkr tıkr işliyen bir poplin fabrikası... Devir değişmiş, gidenler gitmiş, tepetaklak olanlar olmuştu ama, kendisi dimdik yalı kazığı gibi ayakta idi işte. Gene içiyordu, gene her işte olduğu gibi, o işte de hızlıydı. Deftercilerdendi, yani kaydedip geçicilerdendi ama bu sefer çok pis tutulmuştu şu Aysel'e. Kur-taramıyordu burnunu domuz gibi, soluyup duruyor, kurtaramıyordu işte!

«Doldur!» dedi, «silme olsun! yarın n'olacağımız belli değil .Bakarsın ki top patlamış, tutmuşuz Kıbrıs'ın yolunu!»

Aysel birden kayıverdi kucağından:

12

n» aıye cııveıendi, «Beni bırakıp nasıl gideceksin oralara!»

Doğruydu. Nasıl bırakacaktı şu sofrayı? Silme doldurduğu viski bardağını yarıya indirdi, yumuldu fasulye pilâkisine. Yapamıyordu işte! İçkinin alafrangasına alışmıştı ama, mezeye gelince, babadan gördüğünden şaşmıyordu. Ancak havyarla İstakozu ekli-yebilmişti sofrasına. İstakoz ona eski kurdele kesme törenlerini hatırlatıyordu. Havyar da parti kodamanlarını. Neydi o günler, beşyüzlük, binlik törenler!

Gözleri çakmak çakmak olmuştu:

«Vazife!» dedi. «Hadi deyince çekeceğiz çizmeleri. Ama kim çıkıp da hadi diyecek! Bizim çocuklar boş durmuyor Ankara'da. Bak, Ayselciğim, Orhan demişti dersin. Biz kurtaracağız Kıbrıs'ı ergeç! Göreceksin, iktidarı aldık mı, ertesi gün Lefkoşe'deyiz! Teker teker temizliyeceğiz bütün adaları. Haydi şerefe! Nurlu ufukların, görülmemiş kalkınmaların, büyük büyük zaferlerin şerefine!»

İçtikçe içmiş, kulak dolgunluğu eski günlerden kalma baraj nutuklarına geçmiş, eserlere eserler katmıştı! Aysel onu sızdırmak için veriyordu gözüne viskiyi. Parti merkezinde iki gündür atıp tuttuğu için çok hızlıydı bu gece. Masa başında leş gibi sızıp kalınca, hemen kalkmış, ılık banyosunu alıp, girmişti yatağa. Bu vücut ona çok lâzımdı daha.

Ertesi sabah sıcaklığı sıcaklığına yapışmıştı telefona Aysel. Bütün gece tasarladığı plânı uygulama zamanı gelmişti. Zaten çığırtkan gazeteler, onunla işbirliği edercesine sallamışlardı manşetleri. Ekmeğine tereyağı sürmüşlerdi onun.

«Alooo!» diye gürledi, «Nasıl adamsın sen! Harbe giriyoruz da kılın kıpırdamıyor! Ne? Aldanıyor mu-
13

yum, Mfıruiyur ueint:*.!.. evci, öuyıcıuışun:. uia»u:

Keskin görüş bu kadar olur. İyi ama arayıp sormak da mı yok! Bana bir Allahısmarladık demeden mi çekip gideceksin Kıbrıs'a? Mahallede neler konuşuluyor biliyor musun, yarın sabah namazı Kıbrıs'taymı-şız. Evet, evet!.. Uçaklar... Aklın adamakıllı yattı ha?... Aferin doğrusu, anlıyormuşusun bu işlerden. Seninle iftihar ediyorum... Zekî adamsın! Şimdi Orhancığım, eline kâğıdı kalemi al! Söylediklerimi alt alta yaz! Ufff!.. Gece iler tutar yerimi bırakmamışsın! Bütün vücudum kıyma makinesinde çekilmiş gibi. Haberin yok mu? Hep böyle dersin zaten! Sanki beni bu hale koyan sen değilsin! Hazır mısın, yaz canım! On teker kaaşr peyniri! Ne? Anlıyamadın mı? Harbe girmiyor muyuz? Vaz mı geçtin Kıbrıs'a asker çıkarmaktan? Seni tabansız seni! Yurtseverliğin bu kadar mıydı senin? Ne olacak on teker peynirden. Harbe giriyoruz. Çizmeler ayağını sıktı daha şimdiden! Sen başını alıp gideceksin, ya ben? Yaz! Beş çuval sabun! Çok fazla ha! Kafamı kızdırma! Ben senin nikâhlı karın değilim. Başını alıp hangi cehenneme gideceksin, kimbilir! Sefil mi olayım buralarda? Yaz diyorum, sana! Beş çuval da pirinç... Ne? Zihnimi karıştırma kuzum, yaz! Şeker.. Toz istemem.. On sandık kesme! Soonraa.. Peynir! Çanım bu peynir başka peynir! Beş teneke.. Beş çuval da un yaz sen! İki parmak kar yağdı mı, fırınlar paydos! Ekmek gene karneye binecek değil mi? İki çuval daha koy, yedi olsun! Ne dedin? Kamyon, kamyon, tabii.. Fabrikanın Varşovasıyla sen evine ıspanak gönder, hanımına dolmalık yaprak! Bana özel kamyon tutacaksın tabii! Harbe giriyoruz be! İçki sofralarında, parti toplantılarında direk direk sallamağa benzemez! Sooonnaaaa!.. Sucuk! Bilirsin ne kadar sevdiğimi. On kilo mu dedin? Sen Varşovaya koy da ha-

14

uuuallall

ıııışaucl

da sandviç yapısın! Yaz bakalım, elli kilo! Elli de pastırma!

Bil bakalım, daha ne severim, ben? Aferin, helva tabii.. Bildiğin için üç teneke olsun, iki de çikolatalı helva! Bilemeseydin on teneke yazdıracaktım. Yazdın diimi? Şimdi bırakalım çuvalları, tenekeleri, paketlere geçelim! Sen söyle bakalım, ne yazacaksın şimdi?.. Bravo, Zekî adamsın!.. Evet, makarna! Dur hele bir şey unuttuk, yağ.. Üç teneke mi?.. Çok avanaksın bel.. Yaz, yaz! On teneke de Urfa.. Neresi çok, harbe giriyoruz arslanım!

Harb, harb diye verirsin cayırtıyı! Urfa yağına , gelince dilin dolaşılıyor. Söyle bakalım, şimdi sıra nede? Bilirsen yarı yarıya tenzilât!.. Kahve mi? Çekilmiş kahve ha? Sen bırak çekilmişini de, çekirdek yaz! İki çuval çekirdek kahve! Seksen kilodan aşağı olmasın çuvallar!.. Kahve dedim de ne geldi aklıma? Paketlerden?... Çay! Çay tabii.. Yüz paket, pardon yüz kutu filiz çayı... Canım, oldu olacak, yüz de adi çaylardan olsun! Haaa!.. En önemli şeyi unuttuk, hiç de hatırlatmıyorsun. Çuvallardan tabii.. Fasulye! Harb demek, kuru fasulye demek! Beş çuval da fasulye! Sonra efendim, sonraaa, zeytin.. Elli teneke! Korktun değil mi, hadi afettim, beş teneke! Yazdın mı? Şimdi söyle bakalım benim çok sevdiğim kırmızı, mavi ambalajlı... Çikolata, aptal! En büyük paketlerden... Üç yüz tane çikolata! Dur, aklıma gelmişken, söyle-yim, viski... Mutlaka bulmalısın, hiç olmazsa yirmi şişe falan! Yüz şişe rakı... Yüz şişe votka.. O kadar da konyak! Birinci liste tamam! Bak Orhancığım, saat üçü geçmesin! Ev sahibiyile anlaştım. Bodrumdaki çimento deposunu bana bırakıyor. İki de diricelerin-den hamal gönder, kamyonla!. Hadi canım bekliyo-

15

palım! Ne olur ne olmaz, harbe girmeden... Girersek mi?.. Girersek yolun açık olsun! Güle güle git, güle güle gel, madalyalarla! Çok, çok öperim bir tanem!»

Kapattı telefonu. Yeniden bir numara çevirdi:

«Alooo! Ha.. Evet.. Benim canım, ben, Necmici-ğim!.. Saat üçte hepsi hazır. Buraya indirmeyeceğiz tabii. Sen mağazada bulun! Hamal istemez. İki de hamal geliyor kamyonla... Kontratta ikimizin de imzası bulunacak, ortak diimiyiz, canım! Ne dedin, harbe mi girersek, dedin! Sen boş versene harbe! Ne demiş, bizim ihtiyar, yedi düvelle uğraştırmak istiyorlar beni demiş!.. O harbin içinden gelmiş adam, harbin ne

olduğunu bilir!.. Sen palavrayı bırak ta bir isim bul bizim bakkaliyeye.. Ne dedin, Kıbrıs mı?.. Yeşil Kıbrıs Bakkaliyesi mi?.. Hayır.. O kadar politik olmasın! Neyimize gerek bizim siyaset! Ne? Aysel mi dedin, Aysel Bakkaliyesi! Çok şık, çok güzel!.. Tamam, yazdır tabelâyı, zevkine göre.. Harb!.. Harb!.. İkinci listeyi dayayım da burnuna görsün, harbin ne demek olduğunu!.. Bu akşam, mı tabii geleceksin, konuşacaklarım var. İkinci liste mi tuhafiye üzerine... Annemin üzerine onu da... Harbe girmek nasıl olurmuş, anlasın kereste! Gizli toplantılarda, atıp, tutmanın sonu nereye varıyor görsün! Hadi ordan, çapkının!.. Hele gel de sen... Yook, bu gece iki iş adamı gibi ciddî!.. Hele kamyonu boşalt da bir.. Öperim şekerim!»

Geç vakit kamyonu boşaltan hamallardan biri, evine dönerken bir paket makarna aldı bakkaldan. Kapıdan girer girmez çalımla attı karısının kucağına. Karısı evirdi çevirdi:

«Nedir ki o?» diye sordu.

16

«Hıh!» dedi, «Bilinirsen?»

«Bilmirem!»

«Mokorno diyirler... Millet yağmo ediiyi! Yorin zoboh nomozi harbe giriyyik, anlirsen. Goy bi köşede dursin!..»

17

F: 2

HA AYI, HA!..

Bahçekapıda yağmura tutuldum, atladım tramvaya. Boş yerlere bir göz gezdirdim. Önlere oturmak hiç akıllı kârı değildi. Değil yaşlıca bir kadın, şöyle at kuyruklu bir ortaokul öğrencisi girse hemen kalkıp yerimi vermem gerekirdi. Yüzüm çok yumuşaktır böy-lelerine. Gerilere oturmayı düşündüm. Onda da iş yoktu, tramvay doldukça, tıklılır kalırdım aralarında. En iyisi ortalarda oturmak... Ben bu hesapları yaparken bütün yerler dolmuştu. Son kalan yeri de bir depar beceriksizliği yüzünden kaybettikten sonra, kaldım ayakta. Ayakta kalmak bir bakıma hoşuma gitmez de değildi. Bir yere saplanıp kalmak kadar sinir bozucu ne olabilir. Daha rahattı böylesi... Hem ileri gidebilirdim, hem geri... Şarap kokusundan kaçır, esans kokusuna sığınabilirdim.

Münasip bir yol arkadaşı seçtim kendime, gittim

18

ı w \jırlı lull l

uı şayan varai, HK trende biçimine getirir, burnumu sokabilirdim içine.

Sert bir düdükle bir ileri bir geri gittik. Tramvay kalkmıştı. Virajı alırken yağmur da hızlandı. İşli olan olmıyan atlıyordu tramvaya. Arkadan gelen baskı yüzünden hanım kıza ilk pardonu çektim. Ters ters yüzüme baktı. Bu işte pek suçlu sayılmazdım, sadece ayağına basmamak için hafifçe belinden yakalamış-rtım. «İlk frende görürsün sen!» dedim içimden. Vatman usta bir şeye benziyordu. Duruşları, kalkışları pek yumuşaktı. Geriden gelen ikinci dalgaya rahatça bıraktım kendimi. Kızla beraber bir iki adım yürüdük. Biraz direnebilirdim ama, neye sıkacaktım tatlı canımı. Bayan gene ters ters yüzüme baktı:

«Biraz yavaş!» dedi.

«Bana mı söylüyorsunuz?»

«Arkamda sizden başkası var mı ki!» diye tersledi beni.

«Müteessir misiniz?» dedim.

Hiç karşılık vermedi.

Tam bu anda iri bir yağmur damlası enseme damlamış^.. Başımı kaldırdım. Tramvayın tavanı akıyordu.

Önündekilerini ite kaka taa burnumun dibine kadar sokulan bir delikanlı:

«Biletçi efendi» diye seslendi. «Tavana bak!»

Biletçiden gayri bütün yolcular kaldırdı başını. Her kafadan bir ses çıkıyordu:

«Akıyor!»

«Ne biçim tarmvay bu?»

«Vatman yavaş! Kiremitleri sarsıyorsun!»

«Biletçi, dama çık da kiremitleri aktar.»

«Pis pis de damlıyor üstümüze...»

«Heladan sızmasın?»

19

«Hayır, soba akıntısı!»

Kız, kulağına düşen damlaları benden mi bilmiş-, ti ne. Ters ters bakıyordu yüzüme. Burnunun dibindeki delikanlı bir adım daha atarak kızın yanına sokuldu:

«Çok pis hava!» diye ortaya bir söz attı. Kız yüzüme bakarak:

«Çok pis!» diye tekrarladı. Bu, açıktan açığa bir sövmeydi. Ama pişkinliğe vurdum. Delikanlı, oturan kadınlardan birine sokuldu:

«Teyzeciğim.» dedi, «Şu şemsiyenizi müsaade eder misiniz?»

Müsaadesini beklemeden elinden şemsiyesini aldı, almasıyla açması bir oldu. Bu şaka kızın çok hoşuna gitmişti, delikanlıya tatlı tatlı sırttı:

«Başka çare yok!»

Sağdan soldan iltifatlar yağmaya başlamıştı:

«Yaşa sen!»

«Akıllı adamın hali başka!»

«Bir gazeteci olsa da resmini çekse!»

«Tramvay değil Okmeydanı!»

Delikanlı kızın koluna girmiş, şemsiyenin altına saklanmışlardı. Kız, beni deli etmek için baygın baygın:

«Mersi!» dedi. «Siz olmasanız adamakıllı ıslanacaktım!»

Beyazıt doğru son hızla ilerliyorduk. Sıkı bir frenle zınk diye durduk. Nerdeyse fırlayıp gidecektik tramvaydan. Ben, ister istemez kızın iki kolundan yapışmıştım. İkimiz birden önümüzdeki yüz kiloluğun üzerine bindirdik.

Bu sefer küfürü değil, tokadı bile hak etmiştim. Ama kızın kıpırdayacak hali kalmamıştı. Burnum öî dalga dalga sarı saçlarına gömölüvermişti. Delikan

20

ma. Dirufojırı un Kapı açıl! vatman uzgun Dır yüzle:

«Affınızı rica ederim sayın yolcular!» dedi. «Bir kediyi kurtardık.»

Kapı küt diye kapandı. Tramvay Beyazıt doğru yol almaya başladı.

İlk kendine gelen şemsiyenin sahibi oldu:

«Ver oğlum şu şemsiyeyi!» dedi. «Bana oğlum, ., Napoliden getirdi onu!»

«Doğrusu güzel şemsiye.»

«Oğlun kaptan mı, kamarot mu?»

«Tarsusta mı, Ankarada mı çalışıyor?»

«Yok, İskenderun vapurunda...» «Naylon çamaşır da getirdi mi?»

Kadın kızmıştı. Kalktı yerinden. Çekti aldı şemsiyeyi. Konuyu değiştirmek için:

«Aşkolsun vatmana!» dedim, «Kurtardı kediyi!»

«Her zaman vatan kurtarılmaz ya!..»

Kız, en tatlı gülüşüyle:

«Çok severim kediyi!» dedi.

Delikanlı ondan aşağı kalır mı:

«Ben de çok severim!»

«Hele ben...» dedim. «Biterim...»

«Bayılırım kedilere!»

«Benim bir kedim var, tüyleri nah şöyle! Pamuk gibi...»

«Babam Ankaradan getirdi bana!»

«Vatmana aşkolsun!»

«Bir can kurtardı!»

«Doğru cennete gider dilii mi anne?»

Delikanlı, bir haf oyuncusu gibi beni ustaca mar-ke etmişti.

Şehzadebaşma doğru ıslak rayların üzerinden kayıyorduk. Delikanlı kızın kulağına eğildi:

21

i rıctVsGir\ 11

«Yağmur yağmazsa...»

«Yağsın... Tramvaya binmezsiniz siz de...»

Önce vatmanın yanından bir ses yükseldi. Ben ne olur, ne olmaz diye delikanlının önüne bir ayak koydum. Onun kadar ben de anlıyordum futboldan.

Sert bir gıcırtyla tramvay birden durdu. Bu seferki fren daha müthişti. Delikanlı, havada bir savruldu. Gene kız bana kalmıştı. En biçimli yerlerinden kavrıyarak, en ustalıklı bir oturuşla çököverdik. Bu sefer, oturanlar bile kaymıştı koltuklardan. Kızdan azar işitmek için:

«Ahh!» diye bağırdım. «Kırıldı ayaklarım!»

Gözlerimi kapamış, geçmiştim kendimden. Kız kollarımdan sıyrıldı. Ayağı kırılmış bir kurtarıcıya, sövmenin yersizliğini düşünüyor gibiydi.

Vatman yine aynı üzgün suratla açtı kapıyı:

«Bayanlar, baylar!» dedi.

Şemsiyenin sahibi:

«Gene bir kedi mi?» diye kesti sözünü.

«Hayır! Bu seferki kedi değil. Bir köpek... Hem de bir salon köpeği!»

Kız gene içini çekti:

«Ahhh» dedi. «Bayılırım salon köpeklerine!»

Delikanlı kulağına eğildi:

«Ben de çok severim köpekleri!»

Bir üniversiteli:

«Köpek kediden daha sadıktır. Bravo vatman!» diye bağırdı.

«Köpek daha faydalıdır. Yaşa sen!»

«Köpekler nankör değildir. Aşkolsun sana!»

«Yaşa köpek kurtaran aslan!»

«Benim de bir köpeğim var evde! Bir tüyleri var ki. Hep onunla yatarım!»

22

«Benim köpeğim yok!..» dedi. «Ben yalnız yatıyorum!»

Kız bana doğru başını çevirdi, güldü. Bu gülüş delikanlıyı çileden çıkarmıştı. Tükürür gibi:

«Köpek pistir!» dedi.

«Değildir!» diye gözünün içine baktım.

«Pistir!»

«Biz sokak köpeğinden lâf etmiyoruz!»

Yavru, delikanlıya hışımla bakıyordu:

«Benim köpeğim temizdir!» diye kestirip attı. -«Başka türlü olamaz ki...» dedim. Delikanlı okkanın altına gitmişti. Ben:

«Yarın hava yağmurlu olmazsa kaçta çıkacaksınız?» diye sordum.

«On birde!»

«Sizi durakta bekliyorum!»

Vatman bu sefer beni fenersiz yakalamıştı. Beklenmedik bir frenle kıza öyle bir yüklenmek zorunda kaldım ki, yavrucuk önümüzdeki yüz kiloluğa duvara çarpar gibi bindirdi. Koltuğun demirini yakalamak istedi beceremedi. Ben kendimi tutamamış, yığılıver-miştim. Bu elimde olmayan kabalıktan ötürü:

«Affedersiniz!» dedim.

Sert sert yüzüme baktı. Biraz önceki sevimli kız değildi artık:

«Terbiyesiz!» diye tersledi beni. Haksızdı bu sefer. Eğer kendi isteğimle düşseydim terbiyemi kurtarmak için cevap verirdim.

Tramvayın ön kapısı yine açıldı. Vatman yine üzüntülü bir sesle:

«Bayanlar baylar!» dedi.

Delikanlı hemen atılmıştı:

«Bu sefer kimi kurtardın?»

23

«Yuhhhh! Ayı!» diye bağırdı.

«Evet sadece bir ayı baylar!»

Kapı yine sert bir çekilişle kapandı. Başlar pencereye uzanmıştı. 10 tonluk bir kamyonun üç, dört hamal arkalıklarla balyaları indiriyorlardı. Hamallardan biri, boylu boyunca kapaklanmış, balya bir yana gitmişti, arkalık bir yana... Delikanlı:

«Vay ayı, vay!» diye bağırdı.

«Yuhh!»

«Ulan kalk, inek arabası!»

«Ezmeli bunları be!»

«Çiğnemeli başlarını!»

«Ne işi var bunların şehirde!»

«Ormanı yakanın gözü kör olsun!»

Delikanlı, kızın gözlerinin içine bakarak:

«Küçük hanım!» dedi. «Siz, ayı da sever misiniz?»

«Öööö!»

Yolcular, vatmana bağılıyorlardı:

«Ne duruyorsun, sür be!»

«Çiğne geç!»

«Bir ayı eksik olsun!»

Yolun üstündeki balyayı kaldırıp yolu açtılar. Hamal rayların kenarında boylu boyunca yatıyordu.

24

r

MADRABAZLAR KÖYÜ

Köy bekçileri kısıvrak çekmişler falakaya, veriyorlardı sopayı. Madrabazlar köyünün Muhtarı Halil Kaytan, eski Mantelli toplarına komut veren topça-vuşu çalımıyla kaldırıp indiriyordu elini:

«Vurun ulan! Bakmayın bu dinsizin gözünün yaşına! Ne yatır'dan korkar bu aptessiz, ne Evliya'dan! Ulan ben bile şunun şurasında koskoca Muhtarken besmele çekmede geçemiyorum Yatır'ın önünden. Hacı

Şakir'in davranını salarsın Çullubaba'nın üstüne haaa!.. Mezarına siydirirsin, kuzuyu, koyunu! Vurun ulan, domuzuna vurun!»

Sığırtmaç Ali bağırımıyordu artık. Yirmi, yirmi beş sopadan sonra hep böyle olurdu. Ha tabanlarına vurmuşlar, ha döşeme tahtasına.

«Vurun gâvur dinliye! Ulan kime güveniyon da salıyon bu davarı Yatır Düzüne! Ağana mı güveniyon
25

Tina ""<= »«"!!!• — | •*!-" v." r\aljiouini ~..".~. w... ~...

diye çağırır, attığı mısıra bile seğırtmez tavuklar... O mu sal dedi, sööle ulan, o mu emir verdi sana!..»

Sığırtmaç Ali için, canı yanma korkusu diye bir şey yoktu artık. Üyelerden Keleş Selim:

«Kessinler zopayı gaaari!..» dedi, «Zopanın bi giymatı kalmadı. Boşuna yorulmasın bekçiler!»

Muhtar son komutunu da verdi:

«Kesss!.. Çözü'n ayaklarını!»

Çözdüler. | «Gezelesin biraz! Oturtmayın kışının üstüne!»

Uzatmalı jandarmaydı Muhtar Halil Kaytan, Üçüncü Ordu taraflarında. Dayak yiyen çobandı, mobandı ya neye ağrısındı başı:

«Diğelim kalmasın, gezelsin! Neye topallıyor bu ayı be! Ulan adamım diye gezersin bir de, tuuh senin kalıbına gıyafetine!.. Bunun, kemali elli zopa be! Söyle bakalım, Yatır Düzü'ne Hacı Şakir'in davarlarını salacak mısın bidaa?»

«Bidaa mı töbe Ağam!»

Duvarlara tutuna tutuna yürüyordu, total total...

Ya köy halkı görürse bu adamı ne demezlerdi. Ağırılmaz mıydı başı! Muhtar:

«Topallıyon haaa!» dedi. «Bi yere çıkamazsın bööle... Yatarsın damda iki gece taşların üstünde!»

«Gözünü seveyim Ağam, sal beni!»

«Ne halt etmeye topallıyon, bize inat! Çıkamazsın! Sorarlarsa ne diyeceeen? Söyle ne diyeceen bi şey sorarsa köylü? Söyle bi şey, durma ulan!»

«Daşa kaktım, derim barınağımı!»

«Olmaaaz!»

«Gatir depti derim!»

«Sus, namuzsuz! Katır tepti haaaa!.. Şimdi sana

26

le!.. Akıllıca bi şey!»

«Goç tostı desem...»

«Hah oldu! Koç tostı! Hacı Şakirin koçları tostı. Olur bu! Şimdi burdan çıkacaksın! Doooğru Ağana!

Böyleyken bööle diyeceksin! Bu davar bidaa Yatır Düzü'ne girdi mi, bütün davar köy sandığı hesabına haraç mezat satılacak! Göz göre siğdirmeyiz mugad-disatımızın üzerine! Bu çayıra kendi davarlarımızı salamaz mıydık biz! Ne dimeğe salmıyoruz? Din korkusu, Allah korkusu olmalı bi insanın yüreğinde. Hadi bakalım basss!.. Selbessin!»

Bekçiler de üyelerle birlikte çıkmışlardı. Kala kala Keleş Selim kalmıştı köy odasında...

Madrabazlar köyünün becerikli Muhtarı Halil Kaytan:

«Bak Selim efendi!» dedi, «Ben Yatır Düzü'nü ça-yırıyan, Yatırıyan satıyorum!..»

«Aman dime!» diye kesti sözünü, «Nasıl olur!»

«Basbayağı olur! Çayıryıyan, Yatırıyan Hacı Hamdi'ye satıyorum!»

«Haaaa! Öyle desene!»

Keleş Selim sinsi sinsi güldü:

«Demek sığırtmaç Ali, boşuna yemedi zopayı!»

«Köy sandığına sıçan düşse başı yarılacak! İlçeden kalksa da bizim parti başkanı teftişe gelse, bi gurus para yok. Hani bunun rakısı, şarabı, tavuğu, hindisi, yerine göre koyunu kuzusu... On iki dönüm çayır, boşuna yatıyor. Beher dönümü yüz kâğıttan olsa...»

«Neeee!.. Yüz kâğıttan mı dedin...»

«Ne sandın ya! Evliya ölüsü yatan yere, kim para verir. Bereket, Hacı Hamdi'ye... Hem dini bütün, hem arkası sağlam. Top atsan yıkamazsın! Yüzer kâ-

27

kâğıt da, Hacı'nın sandığa başışı... Haaaa!.. Ne dersin! Başka ne gayıt, ne guyut... Her şey bi tek sözle oluyor, bu günlerde... Yıkılacak, yıkılacak!.. Yakılacak, yakılacak!.. Kredi mi? Verin, bizdendir! İş mi? Verin yabancı degeel!.. İşleri yürütmek mi istiyon, başka türlü de yürümez hani...»

«Peki, Muhtar! Öyle olsun! Sen münasip gördükten kelli...»

Akşam, Hacı Hamdi'nin evinin önünden geçerken traktörün çamurundan anlamıştı ilçeden döndüğünü.

Paletler kalıp kalıp çamur dökmüştü yollara.

Girdi Halil Kaytan avluya.

«Hacı efendili!..» diye seslendi, karılar çekilsin diye. Çok beklemeden daldı içeri. Hacı, kerevetin üstüne uzanmış, yorgunluk kahvesi içiyordu.

«Hoş geldin!» dedi, «Ne var, ne yok oralarda?»

«Ne olacak...» diye başladı Hacı, «Belediye turistik otele dönmüş. Başkanın odasına bandoyu yerleştirmişler... Kongre pek cümbüşlü olacakmış diyorlar... Bin kişilik misafir geliyormuş Ankaradan... Buyursunlar, gelsinler... İleri geri etmek bize düşmez... Ne oldu Yatır Düzü, sen ondan haber ver?»

«Yatır Düzü mü Hacı'm! Biraz karışık... Hacı Şa-kir'e bir gözdağı verdim, ama çenesi durmaz ki... Çektim sığırtmacına zopayı! Hadi onları zopayla susturdum... Bizimkileri nasıl susturacağım? Elini vicdanına koy da söyle Hacı'm! Yediyüzden yukarı çıkmıyorsun dönümüne... Toprağı benden iyi biliyon... Pamuk ek, ekilir. Zeytinlik yap, yapılır. Kıy da tütün dik, dikilir... Yazlık, kışlık, kompir...»

«Canım, uzatma! He de gayri!»

«Nasıl he, diyeyim. Şunu yuvarlak yap da itin,

28

Kapmayım, mcıı ustunae ıvıaaraDaz-lar Köyü bu! İlçeye gidince utanıyorum, Madrabazlar Köyü Muhtarıym demeye... Hele yuvarla şunu! Benim kendi malım olsa, helâli hoş olsun. Köy vakfı bu! Kaç kişinin ağzını kapatacaksın... Hele bi Keleş Selim var ki, doyurabilirsen gözünü doyur!»

Hacı Hamdi, sağ gözünü anlamlı onamlı kıstı:

«Dediğin gibi... Yuvarlayalım da bitsin bu iş!» dedi, «Bak Halil efendi gardaşım. Bu on iki bin lirayı senin şahsına veriyom! Bugüne bugün köyün Muhtarısın! Önümüzde seçimler var. Daha da çoook düşecek işimiz birbirimize. Senden ne senet istediğim var, ne sepet... Yürüttüğün gibi traktörü Yatır Dü-zü'ne, olur biter!» Dediği gibi de yapmıştı. Hacı Hamdi. Ne Yatır Düzü kalmıştı ortada, ne de Yatır Düzü'nün çayırları. Ortalık dümdüz olmuştu.

Her şey olup bitti, yoluna girdi derken suyun taaa üst başından bozuluverdi bütün işler. Önce baş-takiler yürümüştü, sonra baş altındakiler... Alttakiler de alt üst oluvermişti sonunda. 27 Mayıs çok şeyleri devire devire girmişti Madrabazlar Köyüne.

Muhtar Halil Kaytan tepetaklak giderken köyün adı da kalmamıştı yerinde. Madrabazlar Köyü, olmuştu Devrimgören Köyü...

Ama bu yeni hava da çok sürmemişti. Demokrasi, gene demokrasiydi. Seçim, meçim, atan tutan derken gene geçti Devrimgören Köyünün başına bizim eski Muhtar Halil Kaytan... Devrimcilerin adı Dev-rimbaz'a çıkmıştı ama, köyün adı Devrimgören olarak kalmıştı mühürde.

İşler gene Halil Kaytan'ın başkanlığında eski rotasına uyup giderken, Gezici Tapu Kadastro Mahkemesi gelip yerleşiverdi köy kahvesine.

29

dönmeğe başlamıştı ağzının içinae. Yatır uuzu ayır-du da başka bir şey demiyordu. Köy odasındaki atılan sopalar, sığırtmaç Ali'nin değil, kendi tabanına atılmıştı sanki...

Halil Kaytan'm etekleri tutuşa dursun, Hacı Ham-di'nin de uykusu kaçmıştı. Bu mahkeme köye indi ineli, çok geceyi uykusuz geçirdiler Halil Kaytan'la birlikte... Yatır Düzü Hacı Hamdi'nin malıydı ama ne muhtarlıkta bir kayıt vardı, ne de elde bir belge...

Hacı Hamdi, atladığı gibi traktöre, ilçede aldı soluğu. El elden üstündü. İlçeden döner dönmez doooğ-ru Halil Kaytan'a koştu:

«Oldu!» dedi, «Köy sandığından bir satış senedi verirsiniz, tapu yerine geçer, dediler.»

Öyle ya!.. Devir değişmişti ama, gene de eski tas, eski hamamdı. Muhtar aynı muhtar, üyeler, aynı üye...

Ölen kalan yoktu çok şükür. Eski defterler de yerli yerindeydi.

Bir satış senedi donatıldı güzelce... Altına kuruşu kuruşuna damga pulları yapıştırıldı. İmzalar atıldı, mühürler çakıldı, nal gibi...

Her şey iyiydi hoştu ya... Bütün bunları mahkemeye girmeden önce köyün imamına göstermekte elbette fayda vardı.

Niyazi Efendi, bu köye imam duralı anca iki ay olmuştu ama her şeyi kökünden kavrayıvermişti. Altı varil zeytinyağına böyle imam dünyayı dolaşsalar bulamazlardı doğrusu... Ama Niyazi Efendinin gözü altı varil zeytinyağıyla duyacaklardan değildi. Köyün Vakıf zeytinliklerindeydi gözü. Vakıf dediğin de ne ki? Sahipsiz mal!.. Hak etsin de, bölük pörçük o da çimlensin bir ucundan!

Sabah ezanından sonra çağırttılar Niyazi Efendi-

30

tanrı seiamınaan sonra geçii gösterilen yere:

«Hayrola!» dedi, «Vaazlar için gene kaymakamlıktan bir emir mi var. Bak Muhtar, bize kaymakam maykakam karışmaz, bize Diyanet İşleri karışır karışsa karışsa...»

«Bırak kaymakamı şimdi! Kaymakamın işleri başından aşkın!»

«Yağmur duasına mı çıkılacak yoksa kış ortasın-sa?»

«Gözünü seveyim dinle biraz! Köyü seller götürüyor kasımdan beri...»

«Hastalık, sağlık?...»

«Çok şükür, salgınımız malgımmız yok bu yıl!»

«Oh, oh, memnun oldum. Allah sıhhat ve afiyetler versin cümleye...»

Biraz durakladı Muhtar:

«Bak Niyazi efendi gardaşım!» dedi, «Ben köyün Muhtarıysam, sen de köyün İmamısın. Şunun şurasında gardaş gibi geçinirsek, köylünün ne başı ağrır, ne burnu kanar. Bugün Kadastro Mahkemesine işimiz düştü. Bizim işimiz değil, köyün, köylünün işi... O zamanlar, köy vakfından birkaç dönümlük toprak vardı elimizde... Bir bağış karşılığı satışa çıkarmıştık. Şöyle bir göz gezdiriver kayıtlara... Şu, defterdeki kararlar... Şu da Hacı Hamdi'ye İdare Heyetince verdiğimiz senet... Her şey ayna gibi ortada... Gizlimiz, kapakımız yok!..» Köy sandığının defterlerine baktı teker teker... Karar defterini okudu. Senedin pullarını kaleme vurdu, kuruşu kuruşuna tamamdı. Üyelerin imzası da yerli yerinde... Tarih, eski tarih: 1957... Gözlerini kısarak mühürü okumaya koyuldu.

Muhtar:

31

«Evet! İyi okunuyor... Ne köyü bu? Devrimgören köyü mü? Ne?.. Devrimgören haaa!.. Siz Devrimi 1957 de mi gördünüz beee? Yani 27 Mayıs'tan iki yıl ev^ vel?»

Ne demek istiyordu bu İmam?

«O zaman köyün adı Devrimgören miydi?»

Birbirlerinin yüzüne baktılar:

«Değildi!» dedi Muhtar, «Madrabazlar köyüydü!»

«Ya bu mühür?»

Sustular. Madrabazlar Köyünün mühürünü devrimci kaymakam alıp götürmüştü. Satış eski, mühür yeniydi.

«Yırtın bu seedi. Asarlar sizi sora... Sahtekârlık çıkar budan.»

«Çaresi?» diye sordu Hacı Hamdi.

«Çaresi... Eski mühürle bir satış senedi... Böyle bin liralık değil, on bin liralık bir senet... Bin liraya ne alıp satıyorsunuz, manda mı?»

Ne adamdı bu Niyazi Efendi! Hem ahiret İşlerine aklı yatıyordu, hem dünya işlerine...

«Her şey elinizde... On bin liralık da sarf gösterin... Köy yolunun tamiri, dul kadınlara yardım, kasabaya hasta şevki gibi...»

Muhtarın kafası bir şeye takılıyordu:

«Peki amma...» dedi, «Eski mühürü nereden bulalım. Devrimciler imha etmişlerdir.»

«Şehre inip bir mühür kazdırmalısınız ama, kaz-dırmasanız daha iyi... Sahtekârlığa girer bu! Bir ihbar olursa...»

Hacı Hamdi, topuk değiştirdi, iskemlesinde: «Onun da bi çaresini bulurduk amma, ne çare ki mahkeme bugün...» dedi. Sonra birden durakladı:

32

yıKacagız, onu söyle sen. Niyazi Efendi! Hacı Şakir'e alt olmak istemem!» Durup durup üsteliyordu: «Söyle! Nasıl çıkacağız işin içinden!» «Düşünmem gerek Hacı'm!» «Daha mı düşüneceksin! Dananın kuyruğu kopuyor bugün be!»

Tutkalın tam tavı gelmişti. Niyazi Efendi: «Verin bana bir kâğıt!» diye geçti masaya. Başladı hem söyleyip hem yazmaya: «Çepişler pınarının kiblesindeki, sarkan Aktepe, gârben Göktepe, takriben on dönümlük, köy Vakfına ait zeytiliğin, ücreti imamet olarak Devrimgören Köyü İmamı Niyazi İşgüder'e verilmesine ve tapuya tesciline...»

Ücreti imamet değil, düpedüz ücreti vekâletti bu. Kendi malları değildi ya üyelerin, vereceklerdi ister istemez.

«Verin bir kâğıt daha!..» dedi üst perdeden.

Başladı tecvit üzere söyleyip kendi elceğiyle yazmaya:

«Biz aşağıda imzası olan üyeler, 1957 senesinin Haziran ayının 14 ünde, o zamanki adı ile Madrabazlar Köyü, yeni adı ile Devrimgöre Köyü eşrafı mute-beranından Hacı Hamdi Şakar'a Taşpınardaki Yatır Düzü'nü on bin lira bedelle sattığımızı, yapılan satış senedinin ziyamdan ötürü, işbu yeni satış senedini tanzim ve adı geçen Hamdi Şakar'a verdiğimiz tasdik eder ve...»

Böylece Devrimgören köyünün eski Madrabazlarının, dağ gibi bir yük kalktı omuzlarından. Kutsal mülkiyet adına rahat bir soluk aldılar hep birden:

«Ooohhhh!..»

W

33

F: 3

ANA YÜREĞİ

Yazı İşleri Müdürü almış eline gazeteyi, ter ter tepiniyordu:

«Kim verdi bu haberi. Böyle kepazece haber mi yazılır! İki paralık ettiniz şerefini gazeteciliğin! Söyle İlhami, kim yazdı bunu?»

«Erol olacak her halde!»

«Başka kim olur! Gelince söyleyin de görsün beni!»

Yürüdü gitti odasına. Erol az sonra gelmişti. Yüreği küt küt atıyordu. Girdi Yazı İşleri Müdürünün odasına, Yazı İşleri Müdürü:

«Sen mi yazdın bunu?» Diye yürüdü üstüne:

«Beş yıllık gazetecisin sözüm ona. Daha bir gün şöyle eli ayağı düzgün bir haber yazabildin mi? Söyle, bakalım, nerde basmışlar bu kadını?»

34

Cihangir'de ha? Var mı yazının içinde? Al bir bak!»

Şöyle bir göz gezdirdi yazıya:

«Affedersiniz, unuttuğum!» dedi.

«Gündüz mü olmuş, gece mi?»

«Sabaha karşı olmuştu!»

«Var mı haberde?»

Yeniden bir göz gezdirdi:

«Unutulmuş efendim!»

«Nerden aldın bu haberi? İkinci Şubeden mi?..»

«Hayır efendim, çok sağlam bir yerden duydum. On sekiz yaşında genç ve güzel...»

«Bırak şu basma kalıp, ağızdan dolma lâfları... Genç ve güzel ha!.. On sekiz yaşında olacak da genç olmayacak... Peki, ne yapmışlar bu on sekiz yaşlarındaki genç kıza?..»

«Yirmi, yirmi beş yaşlarında bir gençle basılmış...»

«Şimdii... Öbür gazeteler nasıl vermişler, bir inceliyelim!»

Erol, sinsi sinsi gülüyordu, «Ara bakalım.» dedi içinden, «Zor bulursun sen!»

Yazı İşleri Müdürü teker teker inceledi, hiç biri koymamıştı:

«Salladın mı yoksa?» dedi. «Hayır efendim, sallamadım!» Birden yüzündeki terslik dağılıverdi: «Aferin be Erol!» dedi, «Ne olursa olsun bir atlatma haber yakalamışsın!»

Kendi gazetesindeki haberi bir daha okudu, yeniden çatıldı kaşları:

«Be mübarek adam!» dedi, «Bir atlatma haber yakalamışsın... İyi... Hoş... Adam gibi yazamaz mıy-

35

din Dunu.' uncuna y____,____

verseydik, çift sütun... Bir de resim! Gazetecilik ner-dee... Sen nerde!»

Telefonun zili çaldı... Çaldı da boyama yarıda kaldı. Erol hemen sıvıştı dışarı.

Telefondaki erkek sesi:

«Yazı İşleri Müdürünü arıyorum! Siz misiniz?»

diye sordu.

«Evet, benim!»

«Efendim bir haber okuduk gazetenizde. Bir baskın olmuş da... On sekiz yaşlarında bir kız basılmış. Kimmiş bu kız? Nerde basılmış?... Adı, soyadı?» «Yazılmaz efendim... Adı, soyadı yazılmaz!..» «Başka gazeteler yazıyor... Hiç olmazsa baş harfleri...»

«Biz yazamayız!»

«Peki efendim, nerde olmuş bu baskın?.. Kızın kendi evinde mi, yoksa randevu evinde mi?..» «Cihangir'de olmuş...» «Yazılmamış... Sokağı... Caddesi?» «Bilmiyoruz!» «Siz de gazetecisiniz ha!» Kütt!.. Kapandı telefon. Seslendi dışarı: «Çağırın şu Erol'u, çabuk!» Genç gazeteci süklüm püklüm girerken: «Görüyor musun?» dedi. «Eksik haberin ettiklerini? Herif bir yandan alaya başladı, bir yandan da kalaya!..»

«Hangi herif?»

«Telefondaki herif! Böyle şey istemem bir daha... Yerin dibine batsın senin atlatma haberin. Yaza-caksan tam yaz. Belki Savcılıktan da sorarlar. Kimden aldın bu haberi söyle bakalım?»

«Bir arkadaştan öğrendim!» dedi.

36

«Hangi gazetede çalışıyor?»

«Hangi gazetede mi efendim?... Affedersiniz... Söyliyemeyeceğim!»

«Devlet sırrı mı bu be?»

«Efendim?...»

«Söyle diyorum sana... Hiçbir şey saklanmaz Yazı İşleri Müdüründen!»

«Efendim, bendim o!.. On sekiz yaşındaki kızla basılan!..»

«Ne? Sen miydin? Tuuu!.. Yazık senin kalıbına 'kiyafetine! Utan be, utan biraz... Böyle mi verilir bu haber be? İki satırla geçitirilir mi bu olay? Röportaj yazar insan, röportaj! Yazık sana... Ben senin yerinde olsaydım şöyle başlardım: Yağışlı bir gece... Kaldırdım paltomun yakasını...»

«Efendim, hava yağışlı değildi... Paltomu da giymemiştim!»

«Giydim, dersin kıyamet mi kopar?.. İşe biraz gizlilik katmak lâzım... Ne diyorduk, kaldırdım paltomun yakasını... Önümde yirmi, yirmi beş yaşlarında bir genç yürüyordu... Önünde yürüyen genç kim, biliyor musun? Sensin o! Birden karşıda sarışın... Uzun boylu...»

«Sarışın değildi efendim!»

«Sarışın olmamış da esmer olmuş... Ne kaybedersin?.. Derken bu delikanlı giriverdi kadının koluna... Giren kim?»

«Ben tabii!»

«Evet, sen!.. Ama üçüncü kişi olarak yazdığın için böyle yazmak zorundasın!.. Yazı böyle yazılır işte. Sen ne yazmışsın bakalım!..»

Gazeteyi çekti önüne, okumağa başladı:

37

ri sıkı bir kontrole tabı tutmuş, uygunsun on sekiz yaşlarında bir genç kız yakalanmıştır. Nerde? Nasıl? Saat kaçta? Sonra basma kalıp bir cümle daha... Kadın muayeneye sevk edilmiştir. Bu sevk de ne oluyor? Öğrenci mitingine polis mi sevk ediyorsun be! Dikkat et biraz kelimelere!»

Telefon, sözünü bıçak gibi kesmişti: «Evet... Ben Yazı İşleri Müdürü... Ne dediniz?.. Nerde mi basılmış? Çok mu lâzım?.. Her halde bir randevu evinde... Adı mı?.. Farzet ki Hacer... Ya da Neriman... Ne fark eder?.. Adresi mi dedin?.. Efendili... Burası gazete idarehanesi... Madam Kal-yopi'nin randevu evi değil!»

Bir eli telefonda... Bakışlarını Erol'un gözlerinin içine dikmiş, en azdan beş dakika böyle dalıp kalmıştı.

Burnu ile kapıyı göstererek gürledi: «Çık!»

Bu tek heceli emirde her şey vardı. Çok geçmeden kapıda bir tıkırtı... Yumurta gibi boyanmış bir yüz, sırtı aralanan kapıdan. Sonra bol bir kürkün içinde iri bir vücut çıktı ortaya. Kuyruklu gözler... Rimeller...

Manikürler, küpeler... Yüzükler... Elli, elli beş yaşlarında bir kadındı bu. Yüzüne, yapma benler gibi, yapma bir hüznü sıvaştırarak sordu:

«Efendim!» dedi. «Üç gündür kızım kayıp!..» Yazı İşleri Müdürü bir koltuk gösterdi: «Buyurun!»

«Tam üç gündür... Aramadığım yer kalmadı!» «Polise gittiniz mi?»

«Gittim... Gitmez olur muyum?.. Sanki yer yarıldı da kızım içine girdi! Yok... Yok!..» «İlân mı vermek istiyorsunuz?» «Onu da vereceğim bu gidişle... Ne yapayım, ana-

38

gun ya^eremzae Dır naber okudum... On sekiz yaşlarında... Kızımın yaşı da tam on sekiz...»

«Aman hanımefendi... Allah göstermesin!»

«Ah! Beyefendi. Hayatta olsun da... İnsan buna bile razı oluyor... Siz bilmezsiniz... Ana yüreği... Efendim, haberiniz biraz noksan... Hangi mahallede olmuş bu baskın... Hangi sokak, kaç numarada?»

«Durun, hanımefendi, bir dakika!»

Zile bastı. Odacı girmişti içeri:

«Çağırır şu Erol'u, çabuk!» dedi. Sonra bayana döndü:

«Size gerekli bilgiyi bu genç arkadaş verecek. Müsaadenizle!»

Çıktı dışarı. Erol, Yazı İşleri Müdürünü bulamadı masasında. Sonra koltuktaki bayana ilişti gözü. Tanıdı: «Oooo!..» dedi, «Nermin ablacığım, ne var, ne yok- Nasıl gidiyor işler bugünlerde?.. Sıkıştırıyorlar mı? Aldırma! Gevşer yakında. Nerdesin şimdi? Şişli 'de mi, Maçka'da mı? İşittiğime göre dağıtmışsın civcivlerini, arıyormuşsun! Toplayabildin mi bari?.. Var mı elinin altında bir şeyler?..»

«Elimde mi?.. Elimde bir şey olsa, gelir miydim buralara. Eh, böyle böyle toplayacağız!»

Sonra eğildi kulağına:

«Erolcuğum!» dedi, «Sen yabancı değilsin. Eğer bilersen, söyle de kızın adresini, kaptırmayalım kurtlara!..»

39

İFTİRADIR NURİCİĞİM!

Nuri Yalçın, birinci şişeyi bitirmiş, ikinciye başlamıştı. Bu, olağanüstü bir olaydı. Karşıda dikilip duran Çemberlitaşın yürüyüp gitmesi gibi... Bunun ilk farkına varan mürettip Necmi oldu, hemen çilingir Hamidi dirsekleli:

«Bak!» dedi, «Nuri Efendi ikinci şişeye başladı!»

«Var, bi iş bunda!»

Çok geçmeden bütün ayak üstü meyhanesi, bu olağanüstü olayın nedenini çözmek için kulaktan kulağa lâf yetiştirmeye koyulmuştu.

Nuri Yalçın, şöyle böyle on beş, on altı gün sektirmeden Mehmedin Çemberlitaştaki ayak üstü meyhanesine uğrar, bir şişe beyaz sek şarabını saat sekize kadar yudum yudum içer, tam sekizde borcunu ödeyip, yedek birinci sigarasını da aldıktan sonra, Kadırgadaki evinin yolunu tutardı. Tam sekizi çeyrek geçe, eli kapının ipindeydi.

dayanamam:

«Nuriciğim!» dedi, «Hızlı gidiyorsun bu akşam! Tam bu saatte evin kapısında olacaktın. Evdekilerle aranda...»

Mürettip Necmi, bamteline basmıştı. Nuri Yalçın:

«Yerin dibine batsın böyle ev!..» diye boşandı. - Muameleci Halis:

«İstimlâk mı var yoksa?...» diye sokuldu.

«Keski olsa da, temelinden yıkılıp gitse...»

«Aman Nuri Efendi, yerin kulağı vardır, istimlâk bir girdi mi, yalnız seninkiyle kalmaz!»

«Öyleyse yansın, kül olsun, namussuz ev!» diye, ensesine kadar kızardı.

Anlaşılıyordu işin içinde bir namussuzluk olduğu... Seyyar Hüsnü:

«İftiradır, sen boş ver böyle dedikodulara...» diye, boş atıp dolu tutmak istedi.

«Ne iftirası be! Herifi çıkarken gördüm evden!»

«Yaptır bir suçüstü...» diye* bekçi tahsildarı akıl öğretti.

«Yaptıracağım, yaptıracağım amma...» «Ee, ne duruyorsun?»

«Çocuk var arada... Anasına değil, çocuğa acıyorum!»

«Bir çocuk değil mi? Nasıl olsa, büyür gider... Bakma gözünün yaşına!»

Emlâkçı Sait:

«Peki!» dedi, «Kimmiş bu ırz düşmanı?»

Nuri Yalçın, son bardağı da dikti:

«Bizim komşulardan... Üç çocuğu var, namussuzun!..»

Dokuza doğru tuttu evin yolunu. Zaten Mehme-

41

adam kalmazdı. Bir şişe şarapla, iki şişe oirayla yemek altı yapılır, sonra herkes birer ikişer evin yolunu tutardı. Kafayı bulup da yola girmek isteyen, sıradan, kalanlarla kucaklaşıp öpüşürdü.

Nuri Yalçın, bu akşamdan sonra iki şişeye çıkarmıştı tayınını. Bu şişe farkı onun hareket saatini de tam bir saat geciktirmişti. Aldatılmış koca durumu, ayak üstü meyhanesinin şakalaşmalarına yepyeni bir hava getirmişti. Baskın plânları düşünüyor, bütün meyhane, bu baskında, çeşitli ödevler alıyordu. Mü-rettip Necmi, bayağı içini boşaltıyordu bu vesileyle.

«Aşmalı bu namussuzları... Ulan, ekmeğin mi eksik, suyun mu?» diyen Hurşit, daha çok işin alayın-daydı:

«Çay kıyısında tarla alırsın, sel için... Kırkıdan sonra kız alırsın, el için!» diye açıktan açığa taş da atıyordu.

Yağmurlu bir akşamdı. Meyhane yükünü tutmuş, herkes uzaktan uzağa birbirine lâf yetiştirmeğe başlamıştı.

Emlâkçı:

«Nerde bizim Nuri bu akşam?» diye sordu. O zaman, yokluğunun farkına varmıştı. Mürettip Necmi: «Size bir şey söyleyeyim mi arkadaşlar?...» dedi. «Bu gece baskın var Kadırgada!»

«Doğrudur,» dedik. «Belliydi çünkü!»

Emlâkçı:

«Avucunu yalar Nuri Efendi,» dedi. «Karı hinoğlu hin! Bütün mahalleyi almış avucunun içine!» Kerkes, sıradan bir şey söylüyordu: «Zampara da anasının gözü!» «Parti parmağı var işin içinde...» «Yüzüne, gözüne bulaştıracak Nuri Yalçın!» «Baskın, basanın derler ama, bu, Nuri Efendi için değil!»

42

tansiidarı:

«Var mısınız, inelim Kadırgaya?» diye bir söz attı ortaya... Meyhaneci, kaşla, gözle, «Ne haltediyor-sun?» demek istedi. Herkes şişeleri bile yarılammış-tı. Bu baskının şerefine en azından yarım saat fazla kaldık. Ertesi akşam, daha erken geldik Mehmede. Nuri Yalçın, hiç kararını bozmamış, tam zamanında gel-> -misti. Biz:

«Nerdedin dün akşam?» demeye kalmadan: «Suçüstü yaptırırım!» diye, verdi raporu. Seyyar Hüsnü:

«Yakaladın mı bari namussuzu?...» diye sordu. «Hayır!» dedi. «Yakalayamadık!..» «Pencereden mi kaçtı?»

«Yok canım!» «Kapıdan mı?» «Ne kapısı?...» «Evi aradınız mı?» «Aradık. Bulamadık herifi...» «Tüymüş demek!» Emlâkçı, kökünden aldı işi: «Bayan evde miydi?» diye sordu. «Evdeydi! Çocuk da teyzesinde...»

«Yatak falan?»

Nuri Yalçın bardağı bir dikişte yuvarladı: «Bayan soyunmuş, dokunmuştu ama, sıcaktan...» Emlâkçı, işi örtbas etmek için: «İftiradır canım! Her şeye inanmaya gelmez. İnsanın dostu var, düşmanı var!» Hepimiz sıradan tekrarladık: «İftiradır canım!» «İftira...» «Namussuz mu ararsın memlekette!»

43

«İftiradır!»

«Çek şarabını, aldırmal»

Nuri Yalçın, o akşam bir şişe şarabı, tam sekizde bitirdi, gitti. Sekizi çeyrek geçe tam Kadırgadaki evinin kapısının ipini çekmiş olacaktı. Ertesi akşam da gene bir şişe şarap içti, gene sekizde çıktı. Nuri Yalçın, tam sekiz ay böyle hep bir şişe şarabını içti, gitti.

Bir pazartesi akşamıydı. Herkes zamanında gelmiş, şişesini açtırmıştı. Radyo çalışıyordu ama, kimsenin radyoyu falan dinlediği yoktu. Nuri Yalçın da sekize beş kala son şarabını doldurduğu bardağın bir çekişte dibini buldu. Biz öpüşüp koklaşıp ayrılmasını beklerken:

«Mehmet Efendi!» dedi, «Bir şişe daha aç!» Gürültüler, şakalaşmalar bıçak gibi kesiliverdi. Radyodaki şarkının ara nağmesi birden çıkıverdi çırılçıplak ortaya.

Mehmet, ikinci şişeyi açmış, koymuştu. Nuri Yalçının önüne. Hiç kimsede soracak cesaret yoktu. Mü-rettip Necmi dayanamadı:

«Hayrola Nuri Efendi?» dedi. «Yaramaz bir şeyi mi var?»

«Var tabii... Daha ne olsun!» İkinci şişeden ilk bardağı yuvarladı bir solukta: «Kan içerde!» dedi.

«Ne?»

«Suçüstünden girdi içeri! Sekiz ay yedi.»

«Nerde oldu bu suçüstü?»

«Bizim evde!»

Seyyar Hüsnü:

«Yaşa! Nuriciğim!» dedi. «Nihayet basardın şJ işi!»

«Peki» dedi, «Herif evliydi değil mi?» «Evliydi!»

«O da içerde tabii!» «İçerde!»

«Ohhh! O da çeksın cezasını!» «Çeksın, namussuz!» «Aşmalı böylelerini!» «Aşmalı!»

Nuri Yalçın susuyordu. Mürettip Necmi: Seyyar Hüsnü bir şeyden kuşkullanmış gibi üsteliyordu:

«Aşk olsun! Basardın bu işi en sonunda. Anlat nasıl oldu?»

«Ne anlatayım?»

«Nasıl basardın bu işi?»

«Ben mi?» dedi, «Ben ha?»

«Sen yaptırmadın mı baskını?»

«Adamın karısı yaptırmış! Takmış bütün karakolu arkasına!..»

«Ne karıymış ya!.. Haydi onun karılığının şerefine içelim!»

Nuri Yalçın eli titreyerek kaldırdı kadehini:

«İçelim içmesine ama...» dedi, «Ben bi karılık göremiyorum bu işte! Eğer dediğin gibi tam karı olsaydı, önce kocasını zapteder, şunun bunun karısına saldırtmazdı!»

Nuri Yalçının tayını o geceden sonra iki şişeye çıkmıştı. Aradan altı ay mı geçti, sekiz ay mı, bir akşam birinci şişede postayı kesip erkenden yollandı.

«Tamam!» dedi arkasından Seyyar Hüsnü, «Karısını tahliye ettiler!»

44

45

AL BUNU DA

Amerikan gemilerinin limanımıza demirlemeleri üzerine Beyoğlunda olağan üstü bir canlılık başladı.

Örümcek tutmuş bar kapıları açıldı, vesikalı vesikasız emekli amatör boy boy, renk renk, çeşit çeşit kadınlarla bar kadroları takviye edildi.

Aklâh zabıtası ekibi barları teftişe çıktı geç vakit.

Bursa sokağındaki barlardan birinin önünde durdular. Vakıf, gece yarısının öbür yarısı. Sokaklar yerli yabancı kadın erkek sarhoşlarla dolu. Sızanlar, kusanlar, jiplerle, kamyonlarla, taksilerle taşınanlardan geçilmiyor.

Ekipin geldiğini, ertekeçiler fedailere, fedailer, bar sahibine, bar sahibi barmenlere, onlar da artis^ lerine, vesikalı, vesikasız çalışanlara haber vermiş olacaklar ki ortalık alt üst oldu. Kapıda polisler to&

46

düzeltilmek için. En sarhoşları bile Amerikalıların kucaklarından inerek birer köşe seçtiler. Yalnız ortada şaşkın şaşkın etrafına bakman bir genç kadın kalmıştı. Ayakta duracak'hali yoktu. Ekipbaşı:

«Göster vesikanı!» dedi. «Vesika mı, ne vesikası?» «Barlarda çalışmak için!» «Ben çalışmıyorum ki...»

«Peki ne işin var burda?...» «Kocama baktım da... İçince düşer buralara...» «Ama buradakiler hep denizci... Kocanın ne işi var bunların arasında?...»

«Ah siz kocamı bilmezsiniz... Kafayı çekti mi gözü dünyayı görmez. Denizci de olur arabacı da...» «Ama bunların hepsi Amerikadan gelme...» «Kocamın hangi cehenneme gittiğini bilmiyorum ki... Belki Amerikaya gidip bu gemicilerle dönmüştür, iki aydır kayıp!»

«Ama bunlar asker...»

«Sarhoşluk bu... Gider donanmaya gönüllü de yazılır. Ah bir elime geçse...»

«Seni Müdüriyete götürelim de topladığımız sarhoşları bir gör, belki aradığını bulursun içlerinde!» Sonra bir polise seslendi: «Al bunu Recep Efendi!»

Kapıda bekleyen polis arabasına, aman zaman dinlemeden tuttukları gibi atarlar.

On beş yaşlarında bir kız localardan birinde yarı çıplak sızmıştır. Yanındaki sarhoş gemici, şurasını burasını örtmeğe çalışmakta, örterken de sansür isteyen yerlerini dalgınlıkla açmaktadır. Kız, ekibi görünce toparlanmağa çalışır.

47

«Yok!»

«Neden yok?»

«İstedim, yaşıma küçük diye vermediniz!»

«Kaç yaşındasın?» «Hatırlamıyorum!»

«Sebebi?»

«Toparlanamıyorum aklımı... Şu Coniler fazla içirdiler bana... Ama ne hoş çocuklar, ne tatlı... Ne şeker şeyler...»

«Al Recep efendi arabaya...»

«Nereye? Boğaza mı gidiyoruz? Bayılırim Büyük-dere asfaltına.»

Kapılar tutulduğu için dışarı çıkamıyan on sekiz yaşlarında bir bayan masada tek başına akıllı uslu oturmuştur. Ekipbaşı onun fiyakasını bozmadan konuşur:

«Ne o hanım kızım, kimi bekliyorsun burda?»

«Babamı?»

«Baban evin yolunu bilmiyor mu?» «Hiç sorma komiser bey. Her gece ben götürürüm. Ağzına içki koydu mu barlarda alır soluğu. Sorun garsonlara... Her gece kim alır götürür eve... Ben olmasam sızar kalır sokaklarda...» «Peki ama, hani baban?»

«Daha erken, nerdeyse düşer şimdi. Aman sizinle konuşurken görmesin, körkütüktür, hır çıkarır.» «Ama sen babandan çok içmişsin?» «Ne yapayım komiser bey... Veriyorlar, kıramıyorum ki...»

«Ama senin bara girmen için vesika alman lâzım!»

«Ya! öyle mi komiser bey... Bir dahaki sefer alırım, bilmiyordum!»

48

...x u/uuiauuu sana. istediğin zaman, istediğin yere girer babanı arıyabilirsin! Al bunu da Recep Efendi!»

Köşede yaşlı başlı, allıklı pudralı bir kadın oturmuştur. Ekipbaşı yanındakinin kulağına eğildi:

«Görüyor musun» dedi. «Namussuz Mardros bütün ihtiyat kuvvetleri silâh altına çağırılmış!»

Sonra kadına döndü:

«Merhaba Melâhat, hayır ola!»

«Çağırdı da geldim, gençlerden hayır yokmuş, barı bırakıp uçuşa çıkıyorlarmış. Mardrosu kıramadım. Ne kadar olsa eski patronum. Yüzyüze bakıyoruz!»

Polislerden biri:

«Aman Melâhat, bakılacak yüz mü kalmış sende...» dedi.

«Sen bir de Bahriyelilere sor. Çektiler mi viskiyi beni on beşinde görüyorlar. Hem şimdiki kızlar ne biliyorlar ki... İki on beşlik kıza değişmem kendimi...» ' «Peki, peki... Göster vesikanı...»

«E aşk olsun komiser bey! Bizden de vesika ha!»

«Madem ki çalışıyorsun!»

«Canım bizim çalışmamızdan ne çıkar. Ayak işlerinde... Git gel, Konya altı saat!»

«Sen ne anasının gözüsün! Yerine göre kuş, yerine göre deve! Neye saklıyorsun vesikanı, gösterse-ne!»

«Valiah, beş senedir ne mühür yüzü gördü vesikam, ne imza...»

«Yenisini çıkartırız. Emekliden muvazzafa geçmiş olursun. Geri hizmette çalışırsın daha olmazsa. Al! bunu da Recep efendi!»

49

F: 4

BİR ŞİİR SERGİSİ

Şiirle biraz olsun ilginiz var mı? Yani dergilerde, sergilerde alt alta dizilen yazılara gözünüzün kuyruğu ile bakıp gülecek kadar küçük bir sempati göstere-biliyorsanız mutlaka arkadaşımı tanıyacaksınız!

Matinelere gider misiniz? Oralarda ince bıyıklı bir şaire hiç rastlamadınız mı? «Ama hangisinin bıyığı kalın ki...» diyeceksiniz. Bizimkinin bıyıkları mısraları kadar ince ve bir cetvelle çekilmiş gibi düz ve biçimlidir. Saçları da kimseninkine benzemez. Alnından başlayarak tâ ensesine, hattâ yakasına, yakasından içerilere kadar uzanıp gider.

Peruk gibi yapılmıştır başına. Şiirlerini okurken sağ elinin parmakları saçlarını arkaya doğru tarar durur.

Şiirleri uzun değildir. Başlamasıyla bitmesi bir

zaman du espi güme gider. O ne yapsın siz anlamaz-sanız!

Tanımadınız değil mi, arkadaşımı? Yazık, şiirle hiç ilginiz yok demek. Şiirle ilginiz olsa bile günün şiir hareketiyle ilgili değilsiniz şu halde. Karikatür sergilerine de mi gitmezsiniz? Hani harita kalemle çizilmiş lekesiz, mürekkepsiz hattâ yazısız karikatürler görmüşsünüzdür sergilerde. Tipleri her yerde her memlekette görülebilen tiplerdir. İtalyada, Fransada, Amerikada... plajda, sinemada, sokakta, gökyüzünde, su" üzerinde, taş devrinde, Büyücadada, küçük adada. Nerden alınırsa alınsın, bu topraktan alınmış olmasın da... «Canım bunların hangisi öyle değil ki?» diyeceksiniz. Haklısınız! Arkadaşımın eserleri biraz farklıdır. Meselâ hepsinde de kadın vardır ama, bizimkinin kadınları bakır tencere gibidir. Dibinden kapağına doğru iki zıt yuvarlaktan ibarettir. İçinde fıkır fıkır bir şeyler; durmadan kaynamaktadır. Bunları dergilerde de görmediniz demek. Belki sinemadan tanıyacaksınız arkadaşımı. Yerli filimlere de mi gitmezsiniz. Karikatürde vermeğe çalıştığı, züppe âşık tiplerini beyaz perdede canlandırmasını da bilir. ' Bu iş için fazla makyaja, aksesuara hiç ihtiyacı yoktur. Yeşilçam sokağından geçerek filmin havasına günlük kıyafetiyle girmesini bilir.

Şunu belirtiyim ki tanıyıp tanımamanızı arkadaşımın şöhretine hiçbir şey ekleyecek değildir. O kendini, tanıtmak istediklerine çoktan tanıtmıştır.

Siz arkadaşım gibi sanatçıları mutlaka tanımak istiyorsanız, ara sıra yerli filmlere de gidin, matinele-

mek için mutlaka beyanat mı dinlemeniz lazım.

Uzatmıyalım. Geçen gün bu arkadaşına rastladım. Beni uzaktan görür görmez:

«Kitap çıkarıyorum!» dedi. «Kırk şiir yazmıştım, bomba gibi!»

«Çıkar artık...» dedim, «Tam zamanı!» «Teker teker kendi elçeğimle resimlemişim.» «Resim mi, karikatür mü?» diye sordum. «Bence ikisi arasında hiç fark yoktur! Kitabım renkli olacak. Kuşe üzerine.» «Kuşe mi? Nerden buldun?» «Daha önemlisini buldum, para!» Arkadaşım alçak gönüllülük etmiş. Meğer paradan daha önemlisini bulmuş. Zengin, sanat ve gençlik âşığı bir hanımefendi ile tanışmış!

Altı ay sonra kitabını gördüm. Beş bin kitaptan birini de bana göndermeyi ihmal etmemiş.

Bir akşam Beyoğlunda rastladım. Tebrikten sonra:

«Satılıyor mu?» dedim. Yarasına dokunmuştum. «Sana yalan söyleyemem» dedi. «Satılmıyor!» «Hele sabırlı ol!... Daha duyulmadı...» diye teselliye kalkıştım.

«Bekliyemem!» dedi. «Sergi açacağım. Kitabımda-ki şiirlerden, resimlerden bir şiir ve resim sergisi... Galeriyi tuttum bile... Bu ay başı...»

Sergisine de gittim. Bildiğim şiirler, gördüğüm resimlerdi. Sergide kimseler yoktu. Açılış gününden kalan votkaları çektik.

«Anlamıyorlar!» dedi. «Sanattan anlamıyorlar. Bir Sophia Loren tipi getirdim ki kimse farkında de-

turn. Halbuki çırılçıplak girecekti.»

• «Çırılçıplak da olsa kadının karikatürü değil, kendisini, sokmalıydın şiire!»

Bunu niçin söylediğimi bilmiyordum. Votkayı faz-,la kaçırmış olabilirim. Fakat bu söz, arkadaşımı çok düşündürdü. Bir aralık galeriyi bir uçtan bir uca arşınlarken:

«Buldum!» dedi. «Böyle şiir ve resim sergisi olmaz. Sergiye kadını doğrudan doğruya sokmak lâzım.»

Galerinin kapısını çekip meyhaneye gittik. . Aradan çok geçmedi. Arkadaşı Sirkeci Garında gördüm.

«Hayır ola» dedim. «İtalyaya mı yolculuk?»

Omuzunda büyük bir fotoğraf makinesi vardı. Tam bir plaj kıyafeti. Kısa kollu gömlek... Spor pantolon ve dar yüzlü papuçlar...

«Florya'ya gidiyorum!» dedi. «Kız beğenmeye!»

«Evleniyor musun yoksa!» dedim.

«Ne evlenmesi! Sergi hazırlığı...»

«Hani boyaların, kâğıtların?»

«Makinem var, kâfi! Tam otuz iki kız seçtim. Kırk tane olacak. Kırk şiirim vardı ya... Her kıza bir şiir.»

«Yâni sergideki resimlenmiş şiirlerini bu kızlara mı okutacaksın?»

«Anlıyamadın! Halbuki fikri de sen vermiştin bana.»

«Anlar gibi oluyorum!»

«Ben herşeyden önce büyük inatçıyım. Kitabım güzeldi, okumadılar. Sergim hârikaydı, gelmediler. Bak şimdi aynı şiirleri, aynı resimleri nasıl beğenecekler!»

«Nasıl olacak bu?»

«Gel de gör!»

Şiir ve Resim Sergisi» ne çağırılıyordum.

Galerinin önü tıklım tıklımdı. İçerde maç bileti satılsa kaçak sigara dağıtılsa bu kadar kalabalık olmazdı. Giren bir daha çıkmadığı için tam üç saat kapıda bekledim. İçeri girdiğim zaman gördüğüme inanmamıştım. Aynı boyda, hemen aynı güzellikte tam kırk kadın, duvarlara bir uçtan bir uca sıralanmıştı. Hepsinin arkası dönüktü, sırtlarına kitabındaki kırk şiir yazılmış ve resimlenmişti. Serginin kapanma saatine kadar kaldım. Vakit gelmiş geçiyor, kimse çıkmak istemiyordu. Galeriye bir polis ekibi boşaltabildi. Arkadaşı kapının önünde yakalayabildim. Etrafını gazeteciler sarmıştı. Bir film şirketi, serginin enteri-yörünü çekmek için halkın boşalmasını bekliyordu. Gişenin önünde, satılmayan beş bin kitaptan büyük vitrinler yapılmış; iki tezgâhtar kız, harıl harıl satış yapıyordu. Arkadaşa sokuldum, tebrik edecek kelime bulamıyordum. O pişkin bir artist yırtıklığıyla:

«Ne haber!»

Dedi. Bir şey sormuyor, cevap veriyordu. Sonra kulağıma eğilerek ilâve etti:

«Nihayet sanatımı anlatabildim!»

54

OLDU

BİR YANLIŞLIK

Zayıftan uzunca boylu şâir, üstadın kulağına eğilerek:

«Zevkini tebrik ederim üstad!» dedi.

«Hayrola, son yazımı mı okudun?»

«Hayır üstad!»

«Geçen akşamki konferansımı mı dinledin?»

«Yoooo!»

«Bir demecimi mi gördün gazetede?»

«O da değil üstad!»

«Hangi zevkimi beğendin anlıyamadım!»

Karşiki masada dondurma yiyen kızı çenesinin ucuyla göstererek:

«Korkunç bir zevkin var üstad!...»

Kumral üzerine siyah saçlı bir kızdı. Yemyeşil gözlerinin üstünde siyah biçimli kaşları vardı.

55

1

mu bitiyorum!»

«Kafanın karışıklığından geliyor üstad! Peki bu kızın kimin nesi olduğunu biliyor musun?»

«Yoooo! Bunu bilmek bir işime yarar mı?» «Yaramaz olur mu? İstedığın zaman gider, hiç olmazsa kapısının önünde dolaşırsın!»

Dondurmasını bitiren kız kalkmıştı. Parasını verip giderken üstad da peşine takılmak için hazırlıklara başlamıştı. Her halde kızın peşine takılacak, evini öğrenecekti. Şu تنها kahvede tek başına kalacağını anlayan şâir:

«Hiç telâşlanma!» dedi, «Ben nasıl olsa evini biliyorum!»

«Sahi, biliyor musun?» «Bilmez olur muyum!» Üstad, vazgeçmişti; garsona:

«Bak oğlum!» dedi, «Bize iki dondurma getir!» Aradan bir hafta geçmişti. Bir akşam üstü Kızılay'da karşılaştılar. Üstad sırlıslıkla sarhoştı. Yuvalarından her zaman dışarıda duran gözleri o akşam biraz daha fırlamıştı. Yenişehir'e doğru yürümeğe başladılar. Ağlamaklı bir yüzle: «Göremiyorum kızı!» dedi. «Gelmiyor mu dondurma yemeğe?» «Kaçıyor benden!»

«Niçin kaçsın? Senin ne zararın var kıza?» «Hani sen demiştin ki...» «Ne demiştin üstad?» «Evini bildiğini söylemiştin ya!» «Evet biliyorum!»

Son günlerde üstad, yazdığı eleştirilerde ölçüyü kaçırmıştı. Gelene geçene atıyordu satırı. Bu arada

56

tu insarsızca. şairin koluna girdi:

«Orhancığım!» dedi, «Biliyorum, son günlerde biraz üzdüm seni!»

«Yanıyorsun üstad!»

«Bilirsin ki severim seni!»

Tam o sırada balkonundan hanımelleri sarkan bir apartmanın önünde durmuşlardı. Şâir:

«Üstad!» dedi, «Şu evin şâiraneliğine bak! Ben şiirde şâiranelik aramam ama, evlerde ararım! Çoğu zaman aradığımı bulmuşumdur da...»

«Haklısın Orhancığım, bu akşam ne söylersen haklısın!»

«Senin aradığın şâiranelik de işte bu evde yatıp kalkmakta...»

«Yanılmıyorsun ya!»

«Ayıp ettin üstad! Ne yanılması!»

Bir elinde bastonu, bir elinde şapkası, kollarını iki yanına açıp kapıyarak iki sayı ile nefes alıp vermeğe başladı:

«Oh! Haklısın Orhancığım. Hanımeli değil, onun kokusu bu, ciğerlerime çektiğim!»

Sonra «bellek» ini toplıyarak Bâkî'den bir mısra okudu:

«Bakî! Çemende hayli perişan imiş varak!»

Perişan olan varak değil kendisiydi.

Gençliğinde bütün ezberlediklerini birer birer döküyordu ortaya... Fazla içkiden midesi bozulmamıştı ama, belleğinden hayır kalmamıştı; içinde işe yarar yaramaz ne varsa boşaltıyordu dışarı. Bellek değil, bir ördekti sanki...

Bir ara gitti, hanımelli evin kapısına dayandı, eğildi, eşiğini öptü:

57

yalnız bırak!»

«Hay hay üstad! Haydi hoşça kal!»

Üstad, bütün sene, kafayı tam yol çektiği geceler, aşkının tapınağını ziyaret etmiş, eşiğine yüzünü sürmüştü. Sonra da bir yastık gibi başını koyup sızmıştı.

Artık eleştirmeler de yazmıyordu. Arada bir yazınca da doğrudan doğruya Orhan'a yükleniyordu. Bu yüzden açılmıştı araları.

Bir akşam üstadla Özen'de karşılaştı. Sokuldu masasına:

«Üstad» dedi, «Dargınlığımız yine dargınlık! Bir haberim var da...»

Üstad burnundan soluyarak başını ters tarafa çevirdi.

«Ama haber çok önemli!» Arkasını döndü. «Ama haber sırf sana ait!» Kalkıp gidecekti. Hemen Orhan önüne geçti: «Üstad!» dedi, «O kız var ya... O kumral üstüne esmer kız!» «Eeeee!»

«İşte o güzel kız!» «Çabuk söyle!» «Hani sana gösterdiğim o yemyeşil balkonlu ev vardı ya!»

«Kızın evi...»

«Biz kızın evi sanıyorduk ya... Kız o evde oturmu-yormuş...»

«Kız o evde oturmuyor mu?»

«Hayır üstad!»

«Sen kızın evi odur, dememiş miydin?»

pili tJV!»

«Bana tam bir sene yanlış eşikleri öptürürsün ha!»

«Çok müteessirim üstad!»

«Git, gözüm görmesin seni!»

Üstadın arka arkaya üç eleştirmesinde «Destan gibi» nin folklor denemesinden ileri geçemediğini, zâten şairinin de şöyle böyle bir şair olduğunu yazıyor, Orhan'a adamakıllı vuruyordu.

Sık sık içiyor, her içtiği gece de hanımeli balkonlu evin bir üstündekinin kapısına gidiyor, eşiğini öpüyor, kokluyor, başını koyup sızıyordu.

Bir gün Ulus meydanında karşılaştılar. Orhan'ı görünce başını çevirip geçecekti ki:

«Dur üstad!» dedi.

İster istemez durmuştu.

«Üstad, bir dakika... Hani o kız vardı ya... Yeşil gözlü kız. Geçen hafta onunla tanıştık... Geçen gün sinemada sordum. Nerde oturuyorsun diye. Dikmen'-de oturuyormuş. Yâni o mavi kapılı ev de yanlışmış.

Özür dilerim üstad. Oldu bir yanlışlık!»

Ve sonra, saygıyla selâmlıyarak basıp gitti!

58

59

PARTİ SİRRI

Hacı Bey'in bu akşam tersliği üstündeydi. Kahveye selâmsız, sabahsız daldı. Parti ocağına girmeden kahve ocağına yürüdü. Akşam yemeğinin üstüne az şekerli bir kahve içmeden yapamazdı. Kâğıda sarılı kahveyi yeleğinin cebinden çıkardı, Ocağcı Dursun'a uzattı. Kahveyi cezveye koyuncaya kadar da başında bekledi. Dursun çok kızardı böyle başında beklenmesine. İçinden:

«Ulan ben senin kahveni yürütecek olduktan sonra, ne yapar yapar gene yürütüdüm.» diye aklından geçirdi.

Ama yürütmedi, cezvenin dibineki razi oldu.

Hacı Bey tam kapının karşısındaki köşeye kurulmuştu. Burası bahçenin şeref köşesi idi. Kahvesinden bir yudum çekti:

60

«Hani bunun köpüğü?»

Oysa kahveyi Dursun köpük tarafından değil, telvesinden yürütmüştü.

Ocakçı servis yaptığı delikten başını çıkardı: «Kusura bakma Hacı Bey!» dedi, «Fazla kestirmişim kahveyi.»

Maksat kahvenin ne köpüğüydü, ne telvesi... Ocak Başkanı Hacı Bey'in kahve içtiğini herkesin duymasıydı. Eh, duymayan da kalmamıştı işte. Sağdan soldan merhabalar yağmaya başladı:

«Merhaba Reiz Bey!...» «Merhaba!» «Merhaba Hacı Bey!» «Merhaba!» «Merhaba Abi!»

Hacı Bey merhabasını almadan önce Keski Şa-kir'in yüzüne baktı:

«Bana bak Şakir!» dedi, «Senin haberin vardır.» «Hayrola Abi?»

«Bizim Tavuklar...» dedi, kesti. Şakir'in yüzüne baktı. Bu yüzde en ufak bir değişme olmamıştı.

«Bizim tavuklar...» diye al baştan etti. Şakir alınmıştı bu konuşmadan.

«Eee!» dedi, «Ne olmuş sizin tavuklara?»

«Sen bilirsin!» deyip kesecekti. Fazla ileri gideceğini düşündü.

«Bizim tavuklara bir tilki dadanmış!» Keski Şakir susmuştu. Ama bu susma bir suçlu susması değildi. «Ne yapalım dadandıysa?» gibilerden bir susmaydı bu. Hacı Bey bunun da farkına vardı:

61

bir tilkiyse, tavuklar ona helâl olsun... Velâkin tilki iki ayaklıysa işte o zaman tutmayın beni!...»

Kâtip Nail Efendi:

«İyi ama Reiz Bey!...» dedi, «Tavuklar kümeste değil mi?»

«Kümeste...»

«Kümesin kapısı kilitli olacak herhalde?»

«Kilitli değil ama, sürgülü...»

Sonra kuşkusunu belirtti:

«Dört ayaklı tilki sürgüyü nasıl çeker, aklım almıyor...»

«Haklısın Nail Efendi... Dört ayaklıların sürgüyü çektiği şimdiye kadar görülmemiştir. Bu olsa olsa iki ayaklı tilki işi...»

Partililerden biri:

«Ocsk başkanının tavuğunu yürütmek ne demekmiş göstermeli!...» diye gürledi. Kör Numan: «Bu düpedüz posta koymak!...»

Keski Şakir:

«Bizim Partiye kimse posta koyamaz! Bize posta koyanın alnını karışlarım ben!»

İş ciddileşmişti. Bu, ufak tefek bir mesele değildi. Hacı Bey ayağa kalktı. Üyeleri bakışlarıyla aradı:

«Geçelim Parti Ocağına!» diye yürüdü. Hep birlikte ocak çizgisini aştılar. Herkes kendi minderine bakarak sandalyesini buldu:

Bakkal Köseoğlu:

«Şimdi gizli oturuma geçecekler. Yol göründü bize!» diye güldü.

ne karşı:

«Kahveyi değiştirmekten başka çare yok. Şaziye eve zampara alır, gizli oturum. Hacı Bey'in tavuğu ça-ılınır, gizli oturum. Oğlu lisede sınıfta kalır, gizli oturum.» dedi.

Keski Şakir:

«Ne» dedi, «Bizim Reiz'in oğlu sınıfta mı kaldı?»

«Hem de üstüste iki sene!»

«Bunda karşı partinin parmağı olmasın sakın...»

Hasbi:

«Sen hiç telâşlanma!» dedi, «Bu iş gizli oturumda görüşüldü, Ankara'ya da yazıldı.»

«Bir şey çıkmadı mı?»

«Ne çıkacaktı?»

«Hiç olmazsa bir daha sokarlardı imtihana.»

«Yahut bütün iki senelikler toptan geçsin, diye emir gelirdi.»

Şakir kızmıştı:.

«Mekteplere de soktular parmaklarını.» Kimsenin lâf eklemeyeceğini görünce ekini de kendi yaptı:

«Mekteplere parmak sokmak lâzım mı ki? Öğretmenlerin parmağı yetmez mi?»

Hasbi, konuyu değiştirmek için, bakkala: «Köseoğlu» diye seslendi. «Gaz geldi mi dükkâna?»

«Yarın gelecek, diyorlar.»

«Eğer gelecekse, Taşkonaklılara haber vereyim. Gecedен kuyruğa girsinler.»

Hacı Bey bu gece gizli oturuma baş vurmada işi çözümleyip atmıştı.

62

63

Şakir, yeni kireçlenen ocak çizgisine Kaaar gtnuı, ır-kildi. Hacı Bey:

«Gir!» emrini verdi.

Keski Şakir ocak çizgisini aştı, boynunu bir yana kırıp iki elini bağladı:

«Emret Reiz Bey!...»

Bu tavuk meselesi görüldüğünden de önemli. Tavuk deyip geçmiyelim.»

«Haklısın Reiz Bey!»

«Parti Başkanı'nın tavuğunu aşırnak ne demek? Yani demek istiyorlar ki, memlekette asayiş kalmamış. Emniyet kalmamış!»

«Bu Taşkonak Mahallesi kuruldu kurulalı, kimsenin tavuğuna kış denmemiştii Reiz Bey!...»

«Yirmialtı yıldır...»

«Tilkilerin derisini yüzeceğiz. Tulum çıkaracağız onları!»

«Şimdi Parti'nin en fedakâr bir üyesi olarak sana

düşen iş... Bu tilkiyi enselemek.» «Emredersin Reiz Bey!...» «Haydi göreyim seni!...» Şakir yerlere kadar eğildi çıktı dışarı.

Tavuk hırsızını yakalamak için ilk yapılacak iş, kümesi göz altına almaktı. Hacı Bey'in bahçe duvarının dibine yattı. Otların arasına yerleşti. Bahçeye at-ılyacak tavuk hırsızının, mutlaka bu duvardan aşması gerekirdi. Karşısında Zekâi Ergüder'in apartmanı görünüyordu. Arkadan da bakılsa, gene dağ gibi yükseliyordu bu apartman. Saat on, onbir sularıydı. Hafiften bir ıslaklık, ceketinden işlemeye başlamıştı.

Pantolonun arka cebinden şişesini çıkarttı, üç yudum çekti. Bir de sigara yakmayı düşünürken, kar-

64 uciarın içine, uort delikanlıydı gelenler. Bunlardan biri hemen duvarın üstüne fırladı.

«Yanıyor lambası!» dedi. Aşağıdan biri sordu: «Kız ne yapıyor?» «Yok!» «Heladadır.» «Banyoda olamaz mı?» «Banyodadır.» «Gelince haber ver.»

- Birer sigara yaktılar. Avuçlarının içine alarak çekıştirmeye başladılar.

Keski Şakir:

«Tavukları sona bıraktılar.» diye düşündü. Duvarın üstündeki genç, ileri geri giderek kızın penceresini dikizliyordu:

«Çocuklar!» dedi, «Geliyor!»

«Sabahlığına sarınmış.»

«Tut elimden!»

Aşağıda kalan en kısa boylusu da çıktı yukarı:

«Demedim mi ben, banyodaymış demek...»

«Mis gibi sabun kokar şimdi.»

«Çocuklar, Tuncer bir duydu mu yandık...»

«Ne olurmuş duyarsa... Süheyla onun nikâhlı karısı değil ya...»

«Ulan şu şeylere bak be! Ne kız ya!...»

- «Kız da bizim dikizlediğimizin farkında...» «Tuncer'e gösteriyorum diye açıyor göğsünü.» «Tuncer nerde?»

«Tuncer mi? Ulan şu kalçalara bak! Tuncer şimdi Ahçı Rüstem'in dükkânında çekıştiriyor. Hacı Bey'in oğluyla. Gene Hacı Bey'in oğlu bir tavuk yürütmüş

65

F: 5

demedi... Ulan ne kız be! Lokum!»

Keski Şakir otların içinden yavaşça kaydı. Doğru Rüstem'in dükkânında aldı soluğu. Dükkânın kepenkleri çekilmişti. Aradan göz uydurdu. Hacı Bey'in oğlu, çektiği şarabın üstüne bir but almış, kemiriyor-

du. Şakir:

«Tuh Allah belasını versin!» dedi, «Tavuğu yürütenii buldum ama, söylenmez ki... Parti sırrıdır bu.

Başkasından bile saklıyacaksın. Hırsızlıkların açığa vurulmaması için yukardan sıkı emir var!»

66

AT OĞLUM!

Gene pencerenin önünde oturuyordu. Oturuyor değil, başını, iki elinin arasına almış, yoldan geçenleri

yiyecekmiş gibi seyrediyordu. Hiç mi işi yoktu, bu Diba saçlı kadının!

Öyle ya... Ne işi olabilirdi. Kaloriferli, villâ bozması bir apartımanda oturan bir hazır yiyicinin, süslenmekten başka ne işi olabilirdi! Her şeyi de ona göreydi. Buzdolabı, çamaşır makinesi, düdüklü tenceresi, havagazı

fırını, susu, busu...

Anadolunun çorak bir ilinden gelme bir de beslemesi olacaktı... Sokaktan gelince ayaklarını, banyoda sırtını bile bu beslemeye yıkattırdı tabii... Pencerenin önünde o turmiyacaktı da sekizyüzelli lira aylıklı bir banka

şefinin karısı Türkân mı oturacaktı!...

Türkân, köşeyi dönüp de Karavel saçlı kadını camın önünde görünce:

67

göstereyim bugün. İnsan, para sahibi olmakla, zevk sahibi de olur mu sanıyorsun sen. Neydi geçen gün

sırtındaki nefti maksii. Oturduğun kaloriferli apartı-mandan, en azdan elli lira verip yaptırdığın karavel,

başından utan! Bu başın altında eteği eklenmiş maxi! Zevkinin içine tüküreyim senin! Kapalı Çarşıdan hazır alsaydın, belki daha iyi yakıştırdın kendine. Üstelik de o çalım... O sekişler, o kıvrışlar... Yazık senin kaloriferli apartımanına!...»

Türkân bunları söylemekte hani haksız da sayılmazdı. Ablası, oturduğu mahallenin akıllı uslu terzi-siydi, ona diktirmişti bu hafta maksisini. Makasına da dikişine de diyecek yoktu. Üç parçalı geniş kemer, arkayı hafiften toplayıp, önü gerdirince yukardan tatlı bir bombelik veriyordu.

Bugün ona pencerenin önünde rastlayacağını bilse, bu uzun topukluları mı giyerdi? Bastıkça oynuyordu tabanlarının altında... Yol, yol değildi ki... Böyle kocakarılar gibi önüne baka baka, bastığı taşları kolla-ya kollaya yürürse maxi, maksiliğini nasıl gösterecekti!

Tam pencerenin önünden geçerken birden durdu. Başını geriye attı. Maxi şöyle bir gerildi. Geriden gelen birini beklemiş gibi, başını hafiften geriye çevirdi. Yok, hayır! Geriye başını çevirmek olmazdı, pot. yapardı yakası, omuzlar kırışırdı. Sonra, ellerini yanına bıraktı. Durdu, dikildi birkaç dakika.

«Maxi manto nasıl olmuştuk gördün mü!» dedi içinden, «Görmedinse boncuk mavisini gözlerini dört aç da gör!»

Gerçekten de karavelli kadın açık pencereden maksisini inceliyordu. Kumaş da kumaştı hani! Bu

68
ut; gıyıımezai ya!...

Kendine, açıkçası maksisine güvenir çalımli bir duruştan sonra, sol adımdan yürüyüşe geçti. Sıra tam sağ ayağını atmaya gelmişti ki iskarpinin topuğu parke taşının ek yerinden kaydı. Kaymasıyla ayak birden çarpıldı, topuk dipten kırılıverdi. Tam yerini bulmuştu namussuz topuk! Kepazelik bu kadar olurdu! Yer . yarılıysaydı da Türkân içine girseydi.

Sağ ayak boşlukta sallanıyordu. Nasıl yürünürdü bu topuksuz iskarpinle. Kargalar gibi sekerek bir iki adım attı. Baş, fırıl fırıl dönüyor, gözleri Beyazıt Kulesinden bakar gibi dumanlanıyordu. Ne yapmalıydı şimdi! Karavelli kadın, açıktan açığa gülüyordu pencerede. Bir ses duyulmuyordu ama gülüyordu işte. Gözleriyle yanaklarıyla, saçlarıyla gülüyordu. Ah böyle gülmeseydi de kancıkça bir kahkaha atsaydı! Hiç olmazsa ona bir şeyler söylemeğe çalışır, ferahlardı. Hayır, öyle sesli, gürültülü gülmüyor, ezercesine, kahredercesine gülüyordu. Bir ara ayağından pabucu çıkarıp fırlatmayı düşündü. Ne suçu vardı karavellinin maksisinin biçimiyle, rengiyle onun yüreğine inmek isteyen kendisi değil miydi!

İpe değmek üzereyken yüzü koyun kapaklanan yüz metreciden farksızdı. Tam başarı sağladığı sırada olmuştu bu kaza.

İçinde bulunduğu berbat durumdan birden sil-kind. Sağ bacağını kasarak, topuksuz iskarpininin burnuna basa basa yürüdü, gitti. Boncuk mavisini gözlerin kösteklemeğe çalıştığı adımlarını sürüye sürüye köşeyi döndü. Ohh! Gerisi rahattı artık!...

Apartımanın demir kapısını bir omuzda açtı. To-

69

I

getire çıktı, 11 numaranın ziline dokundu.

Kaynanası, üç yaşındaki oğlunu ikinci uykusundan yeni kaldırmıştı. Açtı kapıyı:

«Sen misin?» dedi, «Beğenmedin mi filmi yoksa!»

«Beğenmedim!» dedi. «Çok acıklı bir şey!» Oysa film Türkân Şoray'ındı. Seansın sonuna kadar da kalmıştı sinemada.

«Benim acıklı filimler çok hoşuma gider. Hint filmi miydi yoksa? Yarın çocuğu sana bırakayım da...» «Yarın program değişiyor! yerine, hani Fransız komiği var ya... Lui de Gunes... Onun filmi oynayacak! »

Türkân'ın ilk işi, biçimine getirip, iskarpinleri çöp tenekesine kaydırmak oldu. Ohh! kurtuluvermiş-ti işte.

Yenisi yok değildi ki... Topukları biraz daha kısası vardı, sporu vardı. Kroko dilleri vardı. Zaten bunları giymekle haltın büyüğünü işlemişti bugün. 11 punt iskarpinle mahalle sinemasına mı gidilirdi! Pencereye gidip geldi. Oğlunu hoplattı, zıplattı. Ne afacan şeydi bu çocuk, gözlerinden zekâ akıyordu. Oysa akan başka şeydi:

«Tam buldun zamanını!» diye bir şaplak indirdi çıplak kışına. Bırakıverdi olduğu yere!

Gitti, podüsuetlerini giydi. Biraz sıkıyordu. Değiştirdi, sporlarını giydi. Çok rahat ayakkabılardı bunlar.

Giymişken bir yere gitmeliydi:

«Ben kasaba kadar gidiyorum. Suavi, köfte diyordu bu sabah!»

Sokaktan dönünce merdiven başında bir çift iskarpin gördü. Eğildi baktı. Attığı iskarpinler değil mi?

Kıpkırmızı oldu. Gene de kaynanasına: «Nedir bunlar!» diye çıkıştı.

«Atmış işte! Çaydanlığın dibini boşaltayım, dedim. Duruyor ikisi birden tenekede... Az kaldı çayı üstüne boşaltacaktım!»

«Vıcık vıcık yağ içinde kalmış pabuçlar. Nasıl giyeyim bunları!»

«Sabunlu bezle silersin!»

«İki yıllık ayakkabı!»

«Ne iki yıllığı bu yılbaşı Necdetlere giderken almamış mıydın. Dans etmek için!»

«En azdan on aylık... Elli yıl da giyecek değilim ya!»

Eğer bu iskarpinin topuğu, kaloriferli villa bozması apartmanın birinci kat penceresinde oturan kara-vel saçlı kadının tam önünden geçerken kırılmış olmasaydı, şimdi bir gazeteye sarar doooooğru Rüstem Ustaya götürüp teslim ederdi. Eskisinden daha sağlam yaptırırdı topuğunu.

Saadet hanım:

«Et nerde?» diye eline baktı.

Ne eti? Eti kim düşünüyordu. Parka kadar gidip gelmişti hava almak için:

«Et mi kalır bu saate kadar!» dedi, «Öğleden evvel gitmeli bidaaa!»

Ertesi gün köşeyi dönen çöp kamyonunun homurtusunu duyunca, hemen iskarpinleri attı tenekeye. Üstüne de oğlanın parçaladığı gazeteleri kapattı. Kapıcıya teslim etti.

«Eee... bu sefer gitti, gideceği yere. Geçmiş olsun.» dedi içinden.

Çöp tenekesi, neden sonra boşalıp da yukarı çıktığı zaman kapıyı, kocası Suavi açmıştı. Ara sıra ge-

70

71
elindekileri uzattı:

«Türkân hanımın iskarpinleri...»

Şaşırmıştı Suavi:

«Neredeymiş bunlar?» dedi.

«Nerde olacak, çöp tenekesinde... Çocuk atmıştır!»

Karısına keyifli keyifli çıkışmaya başladı:

«Diyorum size! Çok haş-arı bu çocuk... Ele avuca sığmıyor. Göz kulak olun, şuna, diyorum. Dinliyen kim. Bu gidişle radyoyu bile kaldırıp, tıkacak çöp tenekesine!»

Sonra kapıcıya döndü:

«Sen olsun göz kulak oluver şuna. Daha iki buçuk yaşında. Üçe girse ne olacak! Alt üst edecek mahalleyi.»

Ağzı kulaklarına varıyordu, çocuk dediğin ateş gibi olmalı, yakmalıydı, dokunduğu yeri. Miskin miskin oturan uyuntulardan ne hayır gelirdi!

Ertesi akşam tam yemeğe oturmuşlardı ki... Zil!

Hay Allah... bu saatte kimdi bu gelen... Vaksiz kapı çalındı mı evin erkeği açmalıydı.

Kapı aralanır aralanmaz bir çift iskarpin göründü önce... Türkânın topuğu kırık iskarpinleri. Sonra kapıcı...

«Hayır ola.» dedi, Suavi «Gene nereden çıktı bu ayakkabılar?»

«Arka pencereyi açık bırakmışsınız. Çöplük'te bulmuş Muzaffer beyin çocukları. Ellerinde görür görmez tanıdım!»

Kocası, Türkânın yüzüne bakacak yerde halının üstünde yatıp yuvarlanan oğluna manalı manalı baktı.

Başını iki yana salladı:

72

miza!»

Yeleğinin cebinden bir teklik çıkardı. Uzattı kapıcıya:

«Eee! Sen de hak ettin bahşişi. Sağ ol! Bundan sonra pencerelere, kapılara göz kulak olmak lâzım! Bir kere aklına koydu, köküne kibrit suyu dökecek bu iskarpinlerin. Hani bir de yoldan geçenlerin başına kaldırıp atar da başımıza iş açar. Caddeye bakan pencereleri hiç açık bırakmaya gelmiyecek!»

Çocuk başını kaldırmış, bir babasına bakıyordu bir annesine. Ne söylüyorlardı bunlar. Düşe kalka gitti.

Ayakkabılardan birine yapıştı. Bir teraziledi elinde. Ne ağırdı bu ayakkabı be!... Bütün gücünü toplı-yarak kaldırdı başının üstüne. Babası onu gayrete getiriyordu:

«At oğlum. Hadi at!..»

Nerde o güç bu miskinde:

«At... tiiii!»

Bu tempoya uyarak fırlattı elindekini. Ayakkabı ancak kendi ayağının dibine düşmüştü.

73

EVİMİZİN BALKONU

Şu oturduğumuz evi tutarken, geniş balkonunu görmüştük te, kim yazlığa giderse gitsin, kim arabasına atlayıp gününü, haftasını Kumburgaz'da, Bentlerde, Boğaz'da, Kilyos'ta, Amasra'da, Akçakoca'da, Fil-yos'ta geçirirse geçirsin, kim tabanına kuvvet Yıldız Parkına, Taşlık'a yürüyüşe çıkarsa çıksın, şu balkon var ya, bize üç mevsim yeter de artar bile, diye düşünmüştük!

Bizden önceki kiracılar mı camla çevirmiş üç yanını, yoksa iyi yürekli ev sahibimiz mi çerçeveletmiş... Kim düşünmüşse düşünmüş, kim yaptırmışsa yaptırmış... Hay ellerine sağlık, ne iyi etmişler, hay ömürlerine bereket!...

Açık söylemek gerekirse doğrudan doğruya balkonu için tutmuştuk bu evi. Şu kadar kira nesine ve-

74

saKsı saKsı çiçek yetiştirmeğe... Fırdolayı çevirmiştik fesleğenler, yaban naneleri, ıtırılar, sarmaşıklarla...

Camına çerçevesine güvenerek soğuk vurmaz diye Ortaköy'den ortancalar getirtmiştik, Sarıyer'den Alman

papatya'ları, Kızıltopraktan lâleler, güller... Donatmıştık alı pullu yeşilli çiçeklerle balkonumuzu... Komşularımız yazlığa giderken biz açmış camlarını arkasına kadar balkonumuzun, «Ooooh bel!» diye rahat bir soluk almıştık! Hanım almıştı yıllık iznini de yerleşmişti bir köşesine. Çekmiş masamı kurmuşum tezgâhımı onun karşısına... Komşularımız da hani öyle radyoyu dinine imanına kadar açan sonradan görme gazelseverlerden olmadığı için kafamızı dinlemeğe başlamıştık. Kitaplarımızı karıştırıyor, yazılarımızı karalıyorduk. Güneşi, rüzgârı, havası içinde mutlu bir dinlenme, rahat bir çalışma başlamıştı bizim için... Derken efendiiim!...

Annem hep böyle, derken efendimle yapardı masallarının bölümden bölüme geçişlerini... Sonra şu sözleri de eklerdi:

«Sabah oldu erkeeen!...»

Evet, bizim tatlı sabahlarımız da çok sürmedi. Bir gün... Bitişikte, bahçe içindeki evin pencerelerinden, birden perdeler sıyrılıp atılıverdi. Kamyonlar yanaştı kapısına, içindekiler başladı göç etmeğe!

Ne oluyor dedik, balkonun açık camlarından kafamızı uzatıp komşulara sorduk. «Yıkılacak!» dediler.

«Beş altı katlı yepyeni evin nesi yıkılacak?» dedik.

«Yerine daha büyük, daha güzel, on onbeş dairesi modern bir apartıman kurulacak!»

«Eğer spartıman yapmak istiyorlarsa boş arsa mı

75

nına! Yepyeni binayı durup dururken yıkmaman ne aie-mi var!»

«Kımmış bu sivri akıllılar... Hangi sivri akıllı makamlar izin vermiş bu sivri akıllılara?» diyecek olduk.

«Sus!» dedi komşular, «Bunlar idealist iki genç mühendis! Yeni çıkmışlar üniversiteden! Kendileri gibi elli tane de mühendisten para toplayıp bir şirket kurmuşlar. Yıkımı da, yapımı da hep kendileri yapacaklarmış!»

İşte böyle olmalı dedik, içimizden! Küçük apartımanları yıkıp, büyük, çok büyük apartımanlar dikme-li! Yeni apartımanları devirip daha yenilerini yapmalı! Güzel apartımanları kökünden kazıyıp daha güzellerini kurmalı! Böyle yapmalı ki önce idealist mühendislerimiz kalkınmalı, peşlerinden de, yetişebilirse memleket!

Ya biz? Bizim halimiz mi ne olacak?..

Ertesi gün evin üst katından kürek kürek taşlar, sıvalar, tuğlalar bahçeye atılmaya başladı. Havada dağılan tozlar, topraklar, kireçler, sıvalar olduğu gibi bizim balkonun camlarından içeri! Komşu bahçeden yükselen, bizim balkona doğru dallarını, yapraklarını sallayan, toza toprağa karşı bizim balkona kanat geren iri gövdeli bir akasya, baktık iki gün sonra boylu boyunca uzatılıverdi! Artık bütün toz da, toprak ta, sıvalar da, yalnız balkonda değil, yataklarımızın, dolaplarımızın, kitaplarımızın, tencerelerimizin, tavarlarımızın olduğu gibi içinde! Çaresiz, bir mezar kapatır gibi, kapattık balkonumuzun ilkyaa açılan camlarını üstümüzü!

Böylece kozasına çekilen böcekler gibi yaşamaya razı olmuşken, bir gün evin duvarları yerinden oynamaya, bastığımız döşemeler sarsılmaya başladı.

76

aan. uvarlar yıkıldıkça hani bir bakıma sevinmiyor da değildik. Duvarlar alçaldıkça mahalleye yayılan toz toprak, kireç çimento bulutları da küçülür diye düşünüyor, biran önce yıkım işinin bitmesini bekliyorduk! Aldanmıştık, yıkıntı ilerledikçe toz toprak azalmıştı ama, gürültü tam tersine arttıkça artmıştı. Duvarların silme yıkılmasıyla, grayderlerin, ekskavatör-lerin insanın beynini dibinden söküp atan hırıltıları, gürültüleri de dayanılmaz bir hale gelmişti. Toz bulutlarını balkonun camlarını kapatmakla önlese de bu harıltılardan horultulardan nasıl kurtulacaktık! İkinci sıcağında başımızı yastığa bir koyacak olsak, yerin altından, duvarların dibinden bir deprem uğultusu, sinirlerimizi didikleyle didikleyle, kafatasımızın dibini hani o yıkım araçlarının canavar dişleriyle kazıdığını duyuyorduk içimizden.

Bir gün, alt kattakilerin üst kattakilerin kapımızı yumruklamasıyla fırladık sığmağımızdan:

«Ne duruyorsunuz!» dediler, «Ev yıkılıyor!» «Ev daha yıkılıp bitmedi mi?» dedik. «O değil, bizim ev yıkılıyor! Çıkın da bakın!» Don paça uğradık dışarı! Tahta perde içine alınan yıkıntının aralığından göz uydurup bir de baktık ki... O grayder denilen mamut soyundan canavarlar, bizim apartımanın duvarlarının dibini, kazma dişlerle kazıya kazıya evin temellerini bile yukarda bırakıp yedi kat dibine inmişler! Sipsivri dımdızlak kalmış bizim apartıman boşlukta!

Böyle bir evde durmak, ölüme razı olmak demektir. Aldık başımızı kaçtık. Ortalık kararıp ta grayderlerin çalışması durduktan sonra yatmaya geliyor, şafakla birlikte tasımızı tarağımızı toplayıp kaçıyorduk!

77

kaçak olsak, yıkıntıları götüren kamyonlar yerine kum, kireç, taş, tuğla, çimento getiren kamyonların tozu, toprağı, gürültüsü, horultusu gözlerimize, kulaklarımıza, burunlarımıza, saçlarımıza yapıştıyordu. Hemen kapayıp camları, başımızı giyotinden kaçırır gibi çekiyorduk içeri! Derken efendilim!..

Artık sabahlar oluyordu çok erken! Alacakaranlıkta fırlıyorduk kapı dışarı! Gürültülerden, tozdan dumandan en küçük bir eksilme olmadan yeni yapının temeli atıldı, karış karış duvarlar yükse'imeğe başladı. Katlar durmadan yükseliyordu. Katlar yükseldikçe de bizim balkonun camları çimentoyla, kireçle sıvanıyordu dışardan. Şamatalar, toz toprak pislikleri bir yana, yapı yükseldikçe, bizi evden kaçırarak nedenler de durmadan artıyordu. Son katın tavanı çatılınca, ilk katlarda, adını duymadığımız, yüzünü görmediğimiz gürültücü, beyin tırmalayıcı, sinir bozucu motorlar da çalışmaya başlamıştı. Katlardan birinde inceden bir hızar sesi sinirlerimizi biçerken, başka bir kattan horultulu bir dev, hortumuyla beynimizi yutuyordu bütünüyle!

Camlar, çerçeveler, kapılar takıldı yerliyerine... Boyalar, badanalar, cilalar çekildi, parkeler döşendi. Her işin ayrı bir gürültüsü olduğu için yeni apartıman-daki ilerlemeler gözlerimizden kaçsa bile kulaklarımızdan hiç mi hiç kaçmıyordu.

Sıra gelmişti katları satın almak için girip çıkanların tartışmalarına, pazarlıklarına, köşe katlarının kavgalı döğüşlü arttırmalarına! Satışlar başlamıştı ama, gene de gürültüden, gene de bulut bulut yükselen tozdan topraktan kurtulabilirsen kurtul! Sökülen iskeleler, yıkım çatırdılarından daha da korkunç gür-lar, kumlu hatıllar, kirli tahtalardan tepeler yükseldi sıra »ıra...

Apartıman yapılmış, iskeleler sökülmiş, herşey bitmiş olmalıydı değil mi? Ne gezeer!..

Herşey bitmişti, biz de bitmiştik ama, henüz çilemiz bitmemişti! Sıskacık iki işçi ellerindeki keserlerle, kertepenlerle bu iskele kerestelerinin çivilerini kanırta kanırta sökmeğe başlamazlar mı!.. Ağzımızın içindeki dişleri çeker gibi... Tak tak önünden vurup, arkadan çıkanı gacı da gacı söke söke...

«Eee!..» dedim, «Artık gidip görelim şu idealist mühendisleri!..»

Bir sabah ikisini bir arada kıstırdım. Kurdukları piramitin tavanlarına, duvarlarına baka baka kat fiyatlarına daha ne kadar zam yapabileceklerini hesaplıyor olmalıydılar!

«Ben komşunuzum!» dedim, «Bitişikteki apartı-mandan!»

Başlarını çevirip baktılar. Beni çeşitli kişilere benzetmiş olabilirlerdi ama, bir kat alıcısına hiç sanmıyorum ki benzetmiş olsunlar.

«Baylar, işiniz çok şükür bitti!» dedim.

«Bitti Allanın izniyle!»

«Artık toplayın tasınızı tarağınızı da biraz başımızı dinleyelim, biz de Allanın izniyle!..»

«Şu kalasların çivileri sökülsün de... Hemen gideceğiz!»

«Yooook!» dedim, «O kadar uzun boylu değil! Yıkıtığınız yapının, burada yıkılması gerekirdi, başka yere götüremezdiniz! Yapılacak apartıman, bu arsaya kurulacaktı, başka yere kuramazdınız! Ama şu döküntü kalasları olsun alın götürün de nerde sökerse-

78

79

raksız, patırdısız gürültüsüz ranat geçireyim!»

Ne evet dediler, ne hayır! İdeallerine saygısızlık gösteren bir soyguncuya bakar gibi diktiler gözlerini üzerime... Beni süzdüler dipten doruğa!

İdeallerinin yeni piramitlerinde kullanılacak olan iskele kalaslarının çivilerini gacırtılarla sökerken bizim balkonun camlarını sıkı sıkı kapamış yazılarımı yetiştirmeğe çalışıyordum bir Pazar günü.

İdealist mühendisler, küçük işlerle uğraşamadık-larından bütün parça bölük işleri götürü olarak veriyorlardı başkalarına. Bu parça bölük işleri alanlar da gün, saat gözetmeden çalıştırıyorlardı işçilerini! Bayram, seyran, Cumartesi, Pazar demeden. Yakaladım bunlardan birini:

«Salıver şu işçileri de bir Pazar yapsınlar!» dedim.

«Bakalım onlar isterler mi Pazar yapmayı!» dedi. «Onlar istemezlerse biz istiyoruz. Bütün mahalle istiyor.

İllallah be! Biz Pazar olsun başımız dinç kalsın!»

«Siz başınızın dinç kalması pahasına başkalarının ekmek parasiyle nasıl oynarsınız! Nasıl düşünce bu! Siz bu kafayı değiştirmezseniz!»

Evet ortada bir ters düşünce vardı ama, bizde mi, bu patron bozuntusu adamda mı, yoksa Pazar demeden, bayram demeden çalışan işçilerde mi? Yoksa idealist mühendislerde mi belli değildi! Belliydi de bunu bulup çıkaracak bizde mi kafa yoktu! En doğrusu buydu. İki yıldır tozdan topraktan, gıcirtıdan, hırıltıdan, gürültüden, patırtıdan kafa mı kalmıştı bizde!

DALGA KÂTİBİ

Uzun zaman açıkta kalmış bir adamın, beklediğine kavuşmasından gelen coşkunlukla:

«Emredersiniz Beyefendi, hemen hareket ediyorum!» dedim.

O, sevincimin, taşkınlığımın farkında değilmiş gibi:

«İyi edersin!» dedi.

Atandığım memurluk için henüz hiçbir bilgim yoktu. Gideceğim kasabayı, harita üzerinde arasam yarım saatte bulamazdım. Trenle mi gidilir, vapurla mı, onu bile bilmiyordum. Bir ucuna iliştığım sandalyeden birden fırladım. Biraz köpekleşmem, kedi-leşmem gerekiyordu. Makam koltuğuna doğru üç dört adım attım.

Önüme, bir telsiz merkezinden farksız bir masa çıkmıştı. Diktafonlar, telefonlar, ziller, yazı takımları, İstampalar, mühürler, kül tabakları. Adını

80

81

F: 6

çok da takım taklavata ihtiyaç vardı.

Çeyrek beklerken, çanağına yirmibeşlik düşen dilenciye benziyordum.

«Allah ömrünüzü müzdat eylesin!» diye başladım. O, yaptığım şükran duasının boyunu yeter bulduğu yerde, bir el işaretiyle kesti. Masanın üstündeki zarfı elinin tersiyle iterek:

«Al bunu!» dedi. «Merkeze yazmışlar. Kastamonu'ya- Şişin hakkında gereken direktifleri merkezden alırsın! Haydi uğurlu kademli olsun!»

Hafiften kımıldandı. Ben, masanın virajını alarak, tombul, yüzüklü eline yapıştım. Tam öpülecek eldi bu, pamuk gibi... Öptüm, alnımın ortasına getirdim. O hantal el, ufacık, kemikli elimin içinde, bir anda kişiliğini yitirivermişti. Nereye götürsem, gidecek bir hali vardı. İşi bittikten sonra, aldığım yere bıraktım. Eli çok öpülmüşlerin kanıksamış davranışıyla: «Haydi!» dedi, «Yolun açık olsun!» Daha da durulmazdı burda. Kışın kışın kapıya doğru gerilerken:

«Hüsamettin Bey'e selâm söyle! Böyle kartla, mektupla olmaz, gelsin bize! Gelsin de...»

Çiçeği burnunda bir memur adayına fazla açılmak yersizdi.

«Anlar o!» dedi, «Gelsin eve bekliyorum!» «Emredersiniz, Beyefendi!» Ben kışın kışın yolumun geri kalan bölümünü de bitirdim. Çıkar çıkmaz, ufak tefek bir kapıcı, İngiliz anahtarı gibi, aldı beni kısılcına: «Aldın mı emrini?» dedi. «Aldım!»

«Ama çok uğraştırdın bizi. Personelden bir haftada çıkartabildim. Hele onaydan...»

82

Ama bunun da eli öpülmezdi ya. «Bir teklik nasıl?» diye düşündüm. Bir Genel Müdür kapıcısı için bu da bir para mıydı? İki buçukluk? Ufak iş değildi bu. Personelden evrakımı çıkartan işte bu kahramandı. Yolluk faslından bir beşlik çektim, toka ettim. Avucunun içindekine bir baktı. Dudak kıvrırdı. Geri verecek diye korktum. Düşündü, düşündü, bir şeyler söylemesi ge-* rekiyordu:

«Kastamonunun nesi meşhurdur?» dedi. «İşittiğime göre frengisi...» . «Ne, frengisi mi, eskidendi o!»

«Ben de çok eskiden işitmiştim. Gitmişliğim yok!» dedim.

«Ben biliyorum!» dedi, «Biranı meşhur! Askerliğimi orda yaptım. Ama gönderemezsin ki. Sıcak sıcak yenir mübarek. Pilavın üstünde. Başka da bir şeyi yoktur Kastomonu'nun. Bir de kendiri. İyi ip yaparlar, neme lâzım!»

«Göndereyim!» dedim.

Güldü, anlayışlı adama benziyordu:

«Yok istemez!» dedi, «Çok şükür yaşayıp gidiyoruz.»

Ertesi gün, Kastomonu'nun organını da gördüm, han bozuntusu otellerinde yorganını da. Nasrullah Camisinin şadırvanından kana kana su içtikten sonra girdim kebabçıya, kapıcının salık verdiği biranı da yedim, pilavını da...»

Kastomonu işte bukadardı. Ankara'dan aldığım emaneti götürdüm, müdüre verdim. Bir kâğıda baktı, bir de bana:

«Buyur, otur!» dedi.

Koltukları bıraktım, kapıya en yakın sandalyelerden birini seçtim. O da:

83

durumum yoktu ki... Topu topu kırkbeş, elli kiloluk adamdım.

«Ya» dedi, «Demek münhale seni verdiler. Oysa ben buradan birini inha etmiştim. Karıştı işler. Gel çık işin içinden!»

İşte bu. Gördün mü aksiliği. Elindeki kâğıdı inceledi, tarihine baktı:

«Yirmi Mayıs. Yani sen 22 Mayısta orda bulun-san, bordraya geçer, Haziranı alabilirsin.»

«Beyefendi!» dedim, «Okadar uzak mı gideceğim yer?»

Sert sert yüzüme baktı:

«Senin aklın ermez!» dedi, «Gönderdiğim adam, ay sonuna kadar orda kalmalı.»

«Yani on gün. Ben on gün ne yapacağım?» «Ne mi yapacaksın? Sana burda geçici iş vereceğim.»

«Nasıl olur, Genel Müdürlüğün emri...» «Genel Müdürlüğün emrini koy cebine, dursun! Sen bana iş için müracaat eden herhangi bir vatandaşsın şimdi.»

Daha işe başlamadan ayağım kaydırılıyordu: «Dayan oğlum Niyazi!» dedim, «Bırak bu miskinliği. Ne geldiyse başına, yüzünün yumuşaklığından geldi.»

Müdür:

«Anladın mı?» diye sordu. «Hayır, anlamadım.» dedim. «Ne var anlamıyacak? Senin çalışacağın İş ve İşçi Bulma Bürosu'na ben birini gönderdim diyorum sana!»

«Ben dururken...»

«Sen dur gene durduğun yerde.»

84

«Daha iyi ya! Ben de bir müdür olarak o memura bir iş veriyorum.»

Fazla mı ileriye gidiyordum acaba? Ben hiçbir işde ileri gidecek yapıda bir adam değildim. Ne yapıda, ne de kafada... Ne yapsam, kendimi zorlamış olacaktım. Sustum. Müdür:

«Hah şöyle! Yola gel!» gibilerden beni gözleriyle okşadı:

«Bizim işimizin adı İş ve İşçi Bulma... Biz birbirimize iş bulamazsak vatandaşa nasıl bulacağız? Memlekette iş kalmasa... Bütün fabrikalar paydos etse. Kahve açar, gene de işçiyi boş gezdirmeyiz.»

«Haklısınız Beyefendi!»

Ertesi gün, eğreti işime başladım. Uzun zaman hoşta gezip <Je işe başlamanın bir başka tadı oluyor. Alaca karanlıkta kalktım. Hanın kahve ocağına indim, sıcak su için. Çırak bile kalkmamış. Soğuk suyla sinek kaydı bir damat tıraşı oldum. Kirlidir diye bavula teptiğim gömleği çıkardım. Kirlili yakayı yarım santim yukarı kaldırarak, kuşak haline gelmiş boyunbağını sıkıca dizimde ütiledikten sonra bağladım. Bo-yunbağı ile memurluk arasında sıkı bir ilişki vardır. Sonra ceket ve ceketin düğmeleri...

Saat yediye doğru çıktım sokağa... Her yer kapalı... Nasıl aramazsın bizim memleketin sabahçı kahvelerini. Dere boyunda bir aşağı, bir yukarı voltaya başladım. Bekçiler, bir yabancıнын dolaştığını gördükçe gözlerinin birini aralayıp bakıyorlardı. Nerdeyse bana:

«Gece yarısı ne dolaşıp duruyorsun?» diye çıkışacaklardı.

Benim ne hırsıza ne uğursuza hiçbir yararı do-

85

süzdükten sonra boyunlarını içeri çekip uyuyorlardı. Bir bekçinin önünden iki defa geçmemek için bütün ara sokakları dolaştım. Sekize doğru, ilk açılan kahveye daldım. Kahveci, ocaktan başını uzatıp sordu:

«Hayrola!»

Ne demekti bu? Bir toplandım:

«Sabah şerifler hayırlı olsun!» dedim.

Herif hiç duymamış gibi:

«Ocak yanmadı daha» dedi.

«Zararı yok. Ben otururum. Siz bana bugünkü gazeteleri verin!»

«Hangi bugünkü gazeteler?»

«Yani ne gazetesi olursa olsun.»

«Bizde gazete falan bulunmaz.»

«Burda gazete çıkmaz mı?»

«Çıkmış eskiden. İstiklâl Harbi sıralarında. Rahmetli Hüsnü Bey çıkarmış. Açıksöz Gazetesi... Sen nerelisin? Yani nerden geliyorsun?»

«İstanbul'dan!»

«Belli!»

«Peki, İstiklâl Savaşı'ndan sonra bir daha gazete çıkmadı mı?»

«Çıktı ama, kulak asma. Biz onlara ilân gazetesi diyoruz. Artırma, eksiltme ilânları çıkar. Bir de büyüklerden gelenin gidenin adlarını yazarlar.» «Gelen giden olmazsa?»

«Vali ne güne duruyor? Eve giderken arabası benzinciden benzin alsa, hemen bir makale. Muhterem valimiz benzin satışlarını inceledi, diye... Arabası bozulup yaya gitse, tamir edilmekte olan Ankara yolunda incelemeler yaptı, diye bir makale daha!..»

86

«Doğru söyle!» dedi, «Senin için ne bu memlekette?»

Ben kısa kesmek için:

«Memurum!» dedim.

«Yeni mi?»

«Yeni!»

«Anladım!» dedi, «Sen hava yollarındasın!»

«Ne, hava yolu bu?» Memleketinizde ben kara yolu bile göremedim.»

«Efendi!» diye, yüksek perdeden konuşmağa başladı:

«Bu memlekette eskiden karayolu da vardı, su yolu da... Sen Kastamonu deyip geçme! Bizim eski evlerimizi görsen, aklın dururdu. Evden eve poyralarla su geçerdi. Her evde bir de havuz... Bu suyu hem içer, hem kullanırdın. Alt baştaki komşuyla kavgaya etmek istersen bahçeni de sulardın. Sonra yol... Hiçbir memlekette şöşe yokken bizde vardı. İnebolu'dan Ankara'ya kadar kaymak gibi yol... Yumurtayı yuvarlasan gider. İstiklâl

Benden bukadardı. Daha fazla da duramazdım. Kovulmuş mahalle köpeği gibi kuyruğuma baka baka çıktım, kahveden. Saat sekizi geçmişti.

Eh, sokaklar boş sayılmazdı. Bekçiler beni, neremden tanımışlarsa tanımışlar, yabancı olduğumu bulup çıkarmışlardı. Durup durup bakıyorlar, geçip gitsem bile gözlerini ayırmıyorlardı üstümden. Uçak seferleri başlıyalı her yabancıyı bir Merihli sanıyorlardı. Pabuçlarımdan tüysüz kafama kadar inceliyorlar, bir Merihlinin biraz olsun kendilerine benzemesine kızar gibi oluyorlardı. Bu ürkek yaratıklardan birine sokuldum:

«Merhaba arkadaş!» dedim.

Benim kendi dilleriyle konuşmam bayağı tuhafına gitmişti. Durdu, mırıldandı:

«Merhaba!»

«Ben, İş ve İşçi Bulma ve Yollama Dairesini arıyorum.»

«Müdürlüğünü mü bürosunu mu?»

«Müdürlüğünü dün ziyaret ettim! Bana bürosu lâzım.»

«Nah, şu otelin altındaki tabelâ!»

Başımı o tarafa çevirdim. Sinema reklâmı tahtasından daha büyük bir tabelâ çakılıydı duvarda:

90

ça guiau:

. «Kapısı bacası yok!»

«Memur arkadaş nerde oturuyor?»

«Nerde oturacak, bütün işsizlerin oturduğu yerde.»

«Yani?»

«Kahvede.»

«Ben baktım, kimsecikler yoktu.»

«Hangi kahveye baktın?»

«Nah şu kahveye.»

Herif yeniden güldü:

«Oraya memurlarla partililer gelir.»

Kuşkulu kuşkulu yüzüme bakmağa başladı.

«Demek öyle ha? Haydi eyvallah!» dedim ve yürüdüm.

Gösterdiği kahveye baktım. Ağzına kadar dolu... Biri eşiğin üstüne sandalye atmış... Zar sesleri, masaya inen yumruk gürültüleri, bağırıp çağırımlar, bir uğultu halinde sokağa taşıyordu. İlerde aynı biçim bir kahve... Onun yanında bir kahve daha... Hepsi de tıklım tıklım... Garsonlardan birine yanaştım:

«İş ve İşçi...»

Sözümü kesti:

«Taci Bey mi» dedi, «Taci...»

Sözünü bitirmeden kurşun gibi geçti yanımdan. Dönüşte:

«Bulamazsın onu!» dedi, yürüdü.

«Şey memuru... İşçi ve İşçi Bulma... Yanlış olmasın!»

Dönüşte tekrar cevabını verdi: «Anladım canım!» dedi, «Şu dalga kâtibi! Geç gelir!»

91

masalara uii<miiiM.ciii ou

an y

«Onun işi otobüsçülerle... Git, bilet gişesinden sor!»

«Hangi gişeye sorayım?»

Bir masaya kaptıkaçtı kâğıtlarını bıraktıktan sonra:

«Hangisi olursa?» dedi.

Gişeleri dolaşmağa başladım. Adını duyar duymaz:

«Şimdi burdaydı. Dur bakalım!..» diye uydurma cevap veriyorlardı. Ben «Taci Bey...» dedikçe, onlar saygıyla «Taci Topaç Bey mi?» diye tamamlıyorlardı. Dürüst adam, dini bütün adamdı bu Taci Bey! Saat beşe doğru Taci Topaç Bey'i bir bilet gişesinin önünde yakaladım.

«Ben, memur adayı Niyazi!» «Bugün daireye gitmiştim. «Müdür Bey söyledi. Bir yanlışlık olmuş galiba. Seni Daday'a vermişler. Oysa daha önceden bizim Seyfettin Bey, Fahrettin'i göndermiş oraya. Yani inha etmiş. Neyse, sen yanımda çalışırsın, onun işleri bitene kadar...»

İyiymi, hoştu ama, Taci Topaç Bey, neden böyle sinsi sinsi gülüyordu? İşe daha bir ciddilik vermek için, durup dururken kalktı, elimi sıktı:

«Ben işe bugün başladığımı resmen bildiririm. Yevmiyen kaynamaz, hayırlı olsun!» dedi.

Ben de kalktım ayağa. Ceketimin önü düğmeli-y-ı di. Dik aç eğildim, sıktım elini. Ben nekadarsa bir memur adayıydım, o asil bir memur.

«Haksızlıktan, hak yemekten korkarım. Günü gününe seni işe başlamış göstermezsem vicdanım muazzep olur!» dedi.

«Malumu aliniz ben tam iki yıldır açıktayım!»

92

eder.»

Oh, aradığım gerçek âmiri bulmuştum:

«Sizinle çalışmak benim için büyük bir zevk ve...» diye başladım.

Hadi getir bakalım cümlelerin gerisini! Al baştan ettim. «Ve»ye gelince cümlelerin akışı zıncı diye duru-verdi.

Yazışma müsveddesindeki «ve» değildi ki, hemen karalıyasın...»

«Ve... ve... istifade...»

Fena değildi bu istifade. Ama, istifadenin nesi? -Nesi olacak kaynağı. Tamam.

«... ve istifade kaynağı olacak.»

Hemen yapıştım eline. Sıkmalı mı, öpmeli mi? Ne yapmalıydım?, Tacî Topaç Bey, işi benim oyuma

bırakmıştı. Yarı belime kadar eğilerek öper gibi yaptım. İçten gelen bir saygıyla adamakıllı sıktım.

Bukadar töreni yeter görmüştü. Cebinden bir dolmakalem çıkardı. Öbür cebinden çektiği fişlerden birinin

üstüne bir tarih kondurduktan sonra gişedeki göbekli adama başını çevirdi:

«Süleyman Efendi!» dedi, «Kaç bilet kestin?»

«İki otobüs çıkardık. Birine elli beş bilet kestim. Oluk başında on kadar da ördek bekliyor!»

«Eder altmış beş. İkinci otobüste kaç yolcu vardı?»

«Altmış üç! On daha yetmişüç!»

Tacî Bey, fişin üstüne Kastamonu diye yazdı. Bir tire çekti. Ankara... Kalktı, masanın başına geçti:

«Birinci otobüs kaçta kalktı!» diye sordu. Bilet memuru, otobüs sanki yeni kalkacakmış gibi yeleğinin

cebinden bir saat çıkardı:

«Onbirde yolladık!» dedi.

Hemen fişin bir karesine 11 diye yazdı.

93

«O daaa...»

Saati inceliyordu:

«İkibuçuğa doğru! Sen üç yaz!» dedi.

Yazdı. İki otobüsteki yolcu toplamını masanın üstüne serili gazetede hesapladı. Fişlerde yüzotuz, yüz kırk

kişilik yeri boş bıraktı. Dördüncü kâğıdın altına üç satır tutarında bir şeyler yazdı. Bilet memuruna uzattı:

Tacî Bey, yazısını yazarken adam, çoktan ıstampayı çıkarmış, yazıhanenin lâstik mühürünü vurup hazırlamıştı.

«Ver!» dedi.

İstampanın mürekkebinin az görmüş olacak ki, mühürü ağzına getirdi, hohladı. Sonra, dördüncü fişin altına

«küt!» diye bastı. Aldı, inceledi. Bu iş, bayağı onun hoşuna gitmişti. Hızını alamadı. Masanın üstündeki

gazeteye tak tak basmağa başladı. En sonuncusu okunmaz hale gelince, çekmecenin gözüne attı. Bizim

arkadaş kalkmıştı ayağa. Bakışıyla bana da «kalk» kumandası verdi. «Rap!» Ben de kalktım. Bilet

memuruna döndü, beni tanıma zamanı gelmişti:

«Bizim arkadaş, Ankara'dan göndermişler.»

Ankara'dan gönderilmem çok mu önemliydi? Eğer Sivas'tan gelseydim, «Sivas'tan gönderdiler» diyecek miydi acaba?

Çalımlı bir hali vardı!

«Görüyorsun ya, biz Ankara'dan gönderilenleri bile böyle tepe tepe kullanırsız işte!» demek istiyordu. Sonra benim dikilip kaldığımı görünce: «Yürü!» dedi.

Beş dakika kadar, o önde, ben arkada yürüdük. Bir ara, beni hatırlar gibi oldu. Geriye dönüp bakmadan:

94

Baktım, imzalattığı fişler. • «Koy cebine, sonra doldurursun!»

Başka bir otobüs gişesinin önünde durdu:

«Kaç otobüs?» diye sordu:

«Bir!»

«Neden bir?»

«Harman zamanı! Kışlığını koysun, sapını samanını atsın! Ondan sonra ver elini İstanbul, ver elini Ankara!»

' Geçti masanın başına, aynı işlemi bir daha tekrarladı. Gene fişleri uzattı bana:

«Sonra doldurursun!»

Bu gişenin de işini bitirmiştik. Bir üçüncüsüne gittik. Buradaki biletçi, işini bitirdiğimiz biletçilerin tam tersine kupkuru, upuzun bir adamdı. İş her ikisinden daha çok benimsediği belliydi.

«Tacî Bey!» diye söze başladı, «Babam diyor ki...»

Elinde terazi, yoldan geçen kahveci çırağına gözü ilişti:

«Bak Rıza, baylar ne içecek?» Tacî Bey hiç nazlanmadı:

«Ulan Rıza!» dedi, «Gît Tevfik Efendi'den iki karışık dondurma getir bize!»

Sanki parayı kendi verecekmiş gibi biletçiye de sordu:

görünce dikildi başıma: «Ne içeceksin beyim?»»

Bu beyim lâfında bir alay anlamı vardı ya, umursamadım:

«Gazoz!» dedim.

Nasıl olacaktı bu iş? Sorarlar da bu addaki adamların otobüse binmedikleri anlaşılırsa ne olacaktı? Bukadar adı, soyadını nerden bulacaktım? Uydurup uydurup yazmak kolay mıydı?

«Gazozumuz yok!» dedi, «Ayrılarımız var...» «Ayrıları sen iç! Bana bir çay!» O, yanımdan uzaklaşır uzaklaşmaz aklımdaki adları sıradan yazmağa başladım:

«Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin, Ali, Osman...»

Kahveci, aynı aceleci haliyle geldi. Hem bardağı masanın üstüne yerleştiriyor, hem yazdığım adları okumağa çalışıyordu:

«Çok meraklı görünüyorsun!» dedim. «Parti işleri mi?» diye sordu. «Onun gibi bir şey!» «Kimin adı bunlar?» «Birtakım vatandaşların!» Adam, bıyıkaltından güldü:

98

ı im; uuuu, u^u ouuü CIUİCtll y CXE-\ 1110 LI 111. OUycJUI \GVC
neleri boştu.

«Haklısın!» dedim, «Şimdi soyadlarını da yazarım!»

«Yani ne esamisi bunlar? Vatan Cephesi mi açıyorsunuz gene? Bizim patron tam oniki tane Vatan Cephesi açtıydı. Radyoda bile okudular, o zamanlar... Ben onikisinde de vardım. Patron listelerde bir iki tane de canlı adam bulunsun dedi. Safa kahvesinden de bir liste çıkarmışlardı, ona da girmiştim.»

O «safa» der demez listeye «safa»yı da geçirdim.

«Senin adın ne?» diye sordum.

«Benim adım mı, Mustafa. Ne olmuş? Sen de mi geçireceksin listeye? Bir de sen yaz da tamam olsun!

Soyadım Topsakal! Büyükbabam Topçuymuş da...»

«Ya bu sakal?»

«Sakalı da sonradan çıkmış olacak.»

«Sizin partiyle birlikte çıkmış bu sakal! Patronun adı ne?»

«Bırak şu herifi karıştırma. Nereye girse altüst eder. Onun adı geçti mi, senin kuracağın da ben kurdum diye çıkar ortaya. Vazgeç!»

Getirdiği çayı iki yudumda içtim. Aklıma bir tek isim bile gelmiyordu. Dünya kurumuştı sanki. En iyisi, okul arkadaşlarımdan başlamalıydım. Başladım kafamı zorlamaya: Yanımda kim otururdu? 232. Önümde 238. Arkamda 320. Neydi bunların adları? Muhasebelerde çalıştığımın mı nedir, sayı ezberlemeye alışkındım, adları tutamazdım aklımda.

Kalemi dişlerimin arasına sokmuş, düşünüyordum. Bizim İstanbul milletvekillerinin adları neydi?

99

madım. Ne olursa olsun, o iki adı da geçirdim, ue-mokrası devrinde ince düşünmeğe gelmezdi. Bütün adlar, hepsi birdi. Ne farkı vardı Boyabat'tan gelip iş aramaya İstanbul'a gidenlerden? Bizim valinin adı?

Mübarekler son günlerde okadar değişiyor ki... Hangi birinin adını ezberliyeceksin... Üç dakika, beş dakika... Hayır, hatırlıyamıyacağım... Önümde oturan beye sigara yakma bahanesiyle sokuldum:

«Affedersiniz beyim, bizim Vali'nin adı neydi?»

Adam pencereye çevirmiş başını, dalgasını geçiyordu:

«Nazmi Bey!» dedi. «Nazmi Ünaldı!»

Ağzını bıyıkları kapattığından, iyi işitememiştım:

«Ne aldı?» diye sordum.

«Ün, ün!..»

«Bu ad, bizim Vali'nin adına hiç benzemiyor!»

«Neden benzemiyormuş? Daha bir ay oluyor geleli? Parti başkanıyla geçinemediydi eskisi...»

«Bu sizin vali olmasın?»

«Sizini, bizimi var mı? Kastamonu valisi işte!»

«Ben bizimkini sormuştım da...»

«Haa, anladım! Sizinkiler, yani Halk Partisi'nin valileri yaşayamaz bizim memlekette.»

«Yok canım, İstanbul valisi demek istiyorum

ben!»

«Bana ne İstanbul valisinden! Ben Fahrettin Ke-rim'i tanırım. O zaman askerdim Davutpaşa'da!»

«Ne dediniz? Fahrettin mi?»

«Kerim Gökay!»

«Çok güzel! O da yarar işime! Başka?»

Nazım Ünaldı'yı da Fahrettin Kerim'i de hemen geçirmiştım listeye.

«Başka yok mu?»

100

«Meselâ, eski valinin adı neydi?»

«Mithat Uzgider!»

«Başka, yani ondan önceki?»

«Ali... Ali... Ne Ali'ydi be?...»

Soyadı gelmiyordu aklına. Bana bir zihin açıklığı gelmişti. Hemen Ali Cengiz diye tamamlayıverdim. Çattı kaşlarını.

«Ali Fethi Altınbaş» dedi, «Hatırladım!»

«Ondan önceki?»

«Faik Titiz!»

«Say geriye doğru!»

Herif, geri vitesini takmış kamyon gibi, tıkır tıkır işliyordu. O söyledi ben yazdım. İsfendiyağulla-rına kadar geçirdim listeye.

«Çok teşekkür beyim!» dedim, «Bir çayımı içmez misiniz?»

Demiştım ama, pişman da olmuştum. Her liste için bir çay ısmarlarsam... Elimde tam dokuz liste daha vardı, eder dokuz çay. Astarı yüzünden pahalıya gelecekti. Geçtim yerime, bizim mahalle bakkalının adını düşündüm. Böyle olmayacaktı. Bir seri daha bulmalıyım. Meselâ faili meçhul cinayetler serisi... Tatar güzeli Sulhiye, Sarıyerli Sevim. Beşiktaşlı kimdi o? Canım ne düşünüp duruyordum. Bir gazete bütün bu zorlukları çözümleyip atıverirdi. Kalktım, tütüncüye kadar gittim.

«Bir gazete ver!» dedim.

«Ne gazetesi?»

«Ne gazetesi olursa olsun!.. Ucuz bir şey olsun da...»

«Geçen haftaninkileri on kuruş eksigine veriyorum.»

«Ver... İsterse bir aylık olsun!»

101

«Hakkın var beyim!» dedi, «Hep aynı şarkı, iğne değiştir çal!»

Bir tanesini uzattı:

«Kendir Bank'tan ikramiye kazananların listesi!» dedi.

Şöyle bir göz gezdirdim. Partiye yeni katılanların listesi de vardı:

«Yeni katılanlar... Amma da çok insan varmış!»

«Her gün çıkar böyle listeler!» dedi.

«Sahi mi?» dedim.

«Sahi olur mu be?»

«Çok güzel!»

«Allah Allah, nesi güzel? Kime yutturuyorlar? Çoğu ölmüş bunların! Sen mezarlıklar müdürü müsün yoksa?»

«Ne sayarsan say, hadi eyvallah!» Oturdum kahveye. Partiye katılanları teker teker benim listeye de geçirdim. İşime öylesine dalmışım ki, akşam yemeğine boş verdiğim gibi, uykuyu da unutmuştum. Bir de dört yanıma baktım, kimsecikler kalmamış. Garsonlar sandalyeleri masaların üstüne dizmişler, ortalığı, süpürmeğe başlamışlardı. Tası tarağı toplıyacağım sırada bir de ne göreyim, kapıda hani o parti başkanı. Önümde gazete. Harıl harıl doldurduğum listeler... Kendisinden yana baktığımı görünce tatlı bir selâm verdi:

«Çok yorulunuz!» diye sırtıttı.

«Eh, oldukça! Yoruldum ama, işimi de kolayladım.»

Başıma dikilmiş, yazdıklarımı inceliyordu .Sabahki tersliği yoktu üzerinde. Çok önemli işler yaptığımı anlamıştı demek.

«Efendim!» dedi, «Geceyi bizim fakirhanede ge-

102

«Çok mersi! Nasıl olsa, otel hesabı işliyor.»

«Hangi otelde kalıyorsunuz?»

«Köprünün başındaki otelde.»

«Aman beyim, size göre değil o otel! Rahat edemezsiniz. Aziz misafirlerimiz için fakirhanenin bir odasını hazır bulunduruyoruz.»

Bir yanlılık olmasın diye sordu yeniden:

«Teşrif Ankara'dan değil mi?»

«Evet! Esas İstanbul'dan ama... Ankara'dan diyebilirim.»

Kâğıtlarımı toplamağa başlamıştı bile. Atıldım:

«Ben zannettiğiniz insanlardan değilim. Bırakın kâğıtlarımı. Ben küçük bir memurum. Halk hizmetinde. İşsizlere iş...» diyecek oldum.

«Hepimiz halk hizmetinde değil miyiz? Demokrasi de bu demek değil mi zaten?»

«Demokrasinin ne demek olduğunu artık öğrendik. Bırakın da, şu listeleri doldurayım!»

«Bu hususta size çok yardımım dokunacak. Elimde ikibin sağlam kütük var. Hem de karşı partiden geçme.» Ben ayağa kalkınca kahveci geldi, sandalyemi masanın üstüne çıkardı. Başkan, gerisine hiç bakmadan, almış başını gidiyordu. Bir koşu yetiştim. Onun anlıyacağı dilde bir şeyler söylemem gerekiyordu. Elindeki kâğıtlara yapışarak:

Göğsümü gere gere müdürlük binasından girdim içeri. Bu dairede biraz da benim payım var demekti. Elimi, kolumu sallaya sallaya Müdür'ün odasına girerken odacı:

«Dur!» dedi, nereye?»

«Müdür Beyin...»

«Ne işin var Müdür Bey'in yanında?»

«Ben Köprübaşı İş ve İşçi Bulma, Yollama Bürosu'ndan Niyazi.»

«Taci Bey'i salataya mı doğradılar?»

«Yoook! O benim amirim!»

«Sen necisin?»

«Ben mi, aday! Memur aday!...»

«Bu da yeni çıktı! Her gün yeni bir şey icat ediyorlar. Öyle ya, maksat iş bulmak değil mi?»

Sonra elini kapıya doğru uzatarak:

«Gir bakalım!» dedi.

magma. Müdür bomboş gözlerle beni süzüyordu. Da-tıa doğrusu, yüzüme bakıp bir şeyler düşünüyordu. Düşüncelerini bozmamak için kırırdanmadan dikildim. Sigarasını kül tabağına bastırırken beni görür gibi oldu. Varlığını belirtmek için:

«Efendim!» diye başladım. Göz kapaklarını biraz daha araladı, «Bendeniz... Ankara'dan gönderilen Niyazi!...»

Birden telâşlandı:

«Hoş geldiniz! Buyurun şöyle!» diye yer gösterdi.

«Yani Ankara'dan on gün önce gönderilmiştim.»

«Eee, neredeydin on gündür, bakalım?»

«Bendenizi Köprübaşı İş ve İşçi Bulma, Yollama Bürosu'na vermişsiniz. Bugün on gün oluyor.»

«On gün mü? dedin.»

Sanki bir felâket haberi vermişim gibi kalktı, oturdu:

«On gün ha? Neden vaktinde haber vermezsiniz? Ne biçim adamlarsınız?»

«On gün önce, kâğıdımı masanın üzerine bırakmışım.»

«Seni Daday'a vermişlerdi, değil mi?»

«Evet efendim.»

«Şu halde? Sen bugün mahalli memuriyetin olan Daday'da bulunmadığına göre daha işe mübaşeret etmeden müstafi sayılmaktasın!»

«Aman, etmeyin! Ben Köprübaşı Bürosu'nda işe başlamış değil miyim?»

«Ne münasebet efendim. Biz seni oraya yarım yevmiyeyle muvakkat yardımcı olarak gönderdik!»

«Peki efendim, Daday meselesi?»

«Öyle bir mesele yok artık. Ben oraya Fahret-

106

107

ten çıkmış bulunuyor.»

«Bizim tayin emri?»

«Tayin tarihinden itibaren oniki gün zarfında işinin başında bulunmadığından, hakkını kaybetmiş bulunuyorsun!»

Tepem atmıştı. Kızmak, bir şeyler söylemek istiyordum.

«Beni oraya göndermeyen siz değil misiniz?»

«Hayır! Ben değilim! Ben size İş ve İşçi Bulma, Yollama Müdürü sıfatıyla muvakkat iş buldum. Bununla beraber...»

Birden fırladım yerimden. Ağız dolusu bir şeyler söylemeli, içimi boşaltmalıydım. Kendi adamı olan Fahrettin'i, yerime tayin ettirmiş, beni de açıkta bırakmıştı. İki yıldır zaten boştaydım:

«Doğru mu sizin yaptığınız? Siz bir...»

İşte gene dilim tutuluvermişti. Hay Allah! Ner-den de başlamışım bu cümleye... «Siz bir vicdansızsınız. Siz bir katilsiniz!» diye cümleyi bitirebilirdim. Ama bunu kim söyleyecekti? Benim gibi ödle, miskin bir yarım adam mı? Ama başladığım cümleyi de bitirmeliydim. Nihayet bir memurdum ben.

«Siz bir... müdürsünüz. Koskoca bir müdür. Benim durumumu pekâlâ incelemişsinizdir.»

Gözlerinin içine bakarak hemen ekledim:

«Beni de bir başka yere hemen inha edemez misiniz?»

Gümüş tabakasını şırakkk diye açtı. Hemen kalktım, sigarasını yaktım. Bir çekti, suratıma üfledi. Bir daha çekti, tavana doğru arka arkaya üç tane uçan daire gönderdi. Beni unutmışa benziyordu. Sigarasını bir daha çekti, üçlük bir filo daha yolladı. Bukadar hüner, bir müdür için çok fazlaydı. «Müdür değil, du-

108

hatlıktan vazgeçti: • «İsminiz neydi?» diye sordu. «Niyazi bendeniz!»

«Bak, Niyazi Efendi, senin çalışkan ve anlayışlı bir memur olduğunu Tacettin'den öğrenmiş bulunuyorum. Sana şunu sorayım evvelâ: Tacettin'in yanında on günlük bir deneme devresi geçirmeden Da-• day'a gönderseydik, ne yapacaktın? Bir tane işçi bulup merkeze sevk edebilecek miydin?»
«Hayır efendim! Edemezdim!» - «Gördün mü ya? Yukardan boyuna memur gönderirler ama bu adam işi kıvırır mı kıvırmaz mı, düşünmezler. Sonra da bizden her ay istatistik isterler. Uydurma istatistik göndermektense teşkilâta ateş gibi memur yetiştirmek daha namusluca bir iş değil mi?»
«Hakkı alınız var Beyefendi!» «Seni Azdavay kazasına İş ve İşçi Bulma, Yollama memuru olarak inha ediyorum. Yeni bir teşkilâttır. Mühürünü, lâstik damganı buradan götüreceksin! Hemen otobüslerin kalktığı meydana kapı kadar bir tabelâ çaktır ve sevkîyata başla!..»
Eşeği kaybederken yeniden bulmuştum. Kalktım, iki elini birden öptüm. O da güler>yüzle arkamı sıvadı : «Muvaffakiyetler dilerim. Yüzümüzü kara çıkarmamaya gayret etmelisin!»
Müdürlükten çıkar çıkmaz İstanbul'a bir mektup döşendim:
«Karıcığım!» dedim, «Pek yakında sizi de aldıracağım! Hemen uçakla bir telefon katalogu gönder!»
O gün atlardım otobüse, Daday üzerinden Azdavay'a indim. Telefon katalogu gelinceye kadar gene
109

gazetesine abone olarak her bakımdan
garantiledim.

İlk yollama listem tam 480 kişilikti. Azdavay'dan bu kadar yolcu taşıyacak otobüs kalkmıyordu ama kalkması da pek gerekmezdi. Ben kalkmıştır diye damgalı, imzalı kâğıt alıyordum ya. İkinci listeyi 550 den yaptım. Daday memuru Fahrettin'di. Hani şu benim yerime kayırılan Fahrettin. Bulduğum işçileri ona gönderiyordum, yani bulduğumu varsayıdığım işçileri... O da benim kadar gayretliydi. Listeleri alır almaz hemen cevaplandırıyordu:

«Memurluğunuzca yollanan 480 baş işçi bilanok-san teslim alınmış, iki gece misafir edildikten sonra Kastamonu üzerinden Ankara'ya sevk edilmiştir.»

Üçüncü yollama listesini 1200 üzerinden yaptım. Telefon katalogu yetmişti çünkü. Azınlık adlarıyla kadın adlarını atarak listeleri doldurdum.

Fahrettin bu 1200'lük listeyi alınca afallamış olacak ki iki gün sonra şu cevabı aldım:

«3 sayılı listeyle sevk edilen 1200 işçiyi aldım. Misafir edecek han ve otel bulunamadığı gibi, Kastamonu üzerinden Ankara'ya yollıyacak otobüs de temin edilemedi. Badema listelerin yüzelliği aşmaması rica olunur.»

O, han, otel ve otobüs sağlayamadıysa, bundan bana neydi, sağlasındı! Belki de kıskanıyordu beni. 4 numaralı listeyi tam ikibin işçi üzerinden hazırladım. Ben Fahrettin'den cevap beklerken Müdürlükten şu emri aldım:

«Gösterdiğiniz dikkat ve insanüstü gayret Genel Müdürlüğün de dikkat nazarını çekmiştir. Bu tempoyla çalıştığınız taktirde çok verimli bir işçi bulma kaynağının kurutulmasından korkulmaktadır. Azda-
110

sevkîyatın onbeş gün için durdurulması uygun görülmüştür. Bu onbeş günü izinli olarak istediğiniz yerde geçirebilirsiniz. Bilgi edinilmesi...»

Böylece yarım adamlıktan, bütün adamlığa ilk adımı atmış, en kısa zamanda hakkım olan onbeş günlük izni İstanbulda geçirmek için hemen yola çıkmıştım. Kadir bilir Müdürüme de bir teşekkür mektubu yazmayı unutmamıştım, yola çıkarken.

111

1

SİZ KİM? YILBAŞI KİM?

— *

Hacı Bey, karatavuk kahvesinin önünde durdu. İçeri girmeden önce bir şey bahane eder, camın önünde dikilirdi böyle. İçerdekilere göre, girişini ayarlamak içindi bu duruş.

Camdan, gözlerini kısarak baktı:

«Erkenden dolmuşlar!» diye söylendi.

Dişe dokunur bir adam da yoktu içerde. Selâmsız, sabahsız, daldı kahveye. Kimsenin yüzüne bakmadan, köşedeki masaya doğru yürüdü. İş aceleydi. Ağızlığını çıkardı cebinden. «Tak tak!» masaya vurdu. Ama kahveci Hüsnü Efendi, hiç orali görünmüyordu. Kızıyordu bu tak taklara. Adı yok muydu kahvecinin?..

Hacı Bey, gene her zamanki gibi seslenmek zorunda kalmıştı.

«Hüsnü Efendi! buraya bak!»

112

Cevap vermesine vermişti ama, kahve ocağından da çıktığı yoktu. Nargilesini dolduruyordu Tene-keci'nin. Ateşini koydu, bir iki nefes de çekti. İyi işliyordu. Bir çırpıda üç dört işi birden sırt sırta sarmasını severdi. Nargileyi bir eline aldı, altmış altı kâğıtlarını öbür eline. Aznif oynayanların tebeşirini de parmaklarının arasına... Hacı Bey'e doğru yürürken ellerindekilerini teker teker yerlerine bıraktı. Sonra yanaştı Başkana:

- «Buyur Hacı Bey!»

Başka zaman olsa, kızardı ya bu gecikmeye, aldırmadı, Başkan:

«Bak Hüsnü Efendi!» diye söze başladı, «Bu gece yılbaşı gecesi!...»

«Evet...»

«Bu gece parası bol olanların eğlence gecesi ama, bizim için böyle değil!»

«Ya siz ne halt edeceksiniz?» gibilerden yüzüne bakınca, gerisini getirdi:

«Bizim gibiler için ne dur var, ne durak! Hep vazife...»

Haklısın Hacı Bey!»

«Şimdi kulak ver sözüme!»

«Söyle Hacı Bey!»

«Bu gece bizim evde bizden olan muhtarlar, azalar, toplanıyor. Birçok da, dışardan misafir var, sayılı tüccarlar...»

Dikkati çekmek için bir de yalan salladı: «İl başkanı bile gelecek, var hesabet.» «Evet!»

«Hep memleket işi konuşacak değiliz ya! Yılbaşı bu! Biraz içer, biraz da oyun falan oynarız!»

113

F: 8

Cebinden gazeteye sarın uır p<mcıvn\ ymuııı.

«Al şunu, iki takım iskambil kâğıdı var içinde.» dedi, «Eğer misafirler evdeki kâğıtları beğenmeyip de yeni kâğıt isterlerse, ben bekçi Ali'yi gönderirim sana. Yirmişerden kırk lirasını alırsın. On da sana, anladın mı?»

«Anladım Hacı Bey!»

Hüsnü Efendi, bu paketlerin işaretli olduğunu, teker teker iğne ucuyla işlendiğini anlamıştı. Fazla karıştırmadı.

«Anlarsın ya! Bekçi Ali getirirse kimsenin aklına bir şey gelmez. Yani demek istiyorum ki, kâğıdı emin yerden aldığı anlaşılır.» «Doğru!»

«Hadi artık, bak kendi işine!» «Hüsnü Efendi'nin gideceği yoktu. Bir işleği vardı Hacı Bey'den. «Söyle!» dedi.

«Şehreküstü Mahallesi iki kahveyi nasıl kaldırır.» diye başadlı «Nasıl izin verdiniz Kel Bekir'e? Karşı Parti'nin adamlarını topluyor. Onikilere kadar söylemediklerini bırakmıyorlar, bizim parti için! Sonra boyuna kumar. Ne malûm sizin tavukları çalıp burada kumara vermedikleri. Bütün mahalle gençleri hep orda! Daha şimdiden partidir, mitingdir, kongredir, zehirleniyorlar!»

«Doğru, haklısın! Ben komiser Muammer Bey'le görüşeyim, bu meseleyi! Yorma kafanı! Sen, söylediklerimi unutma!»

«Tamam Hacı Bey, sen de yukarı kahveyi unutma. Bu memleketi bu ikinci parti nasıl yıkarsa, bu mahalleyi de ikinci bir kahve öylesine mahveder! Şimdiden açmalıyız gözümüzü!»

«Sen hiç merak etme!»

114

....., .._r____.v. uu>.&ıaı. ııııı yıMyuraU Kİ

şısına Kör Şükrü çıktı.

«Eeee, aşkolsun Reis Bey!» dedi, «Çiğneyip geçiyorsun bizi!»

«Ooo, sen misin Şükrü efendi? Nasılsın bakalım?»

Kör Şükrü fitil gibiydi. Burnunun ucunu görmüyordu:

«Sağlığına duacıyız Reis Bey!»

Hacı Bey elini cebine daldırdı. El yordamıyla ikî onluk buldu, tutuşturdu Şükrü'nün eline:

«Al şunu!» dedi, «Bir yılbaşı da sen yap! Gider yukarı kahvede bir çay içersin!»

«Sağ ol Reis Bey, bilirim, hatırdan çıkarmazsın. Birbirimize her vakit için lâzımız. Kalmayız iyiliklerin altında.»

«Hadi eyvallah!»

Köseoğlu'nun önünden geçerken vitrindeki likör şişelerine imrendi. Rakıyı, votkayı erkenden yollamıştı ya...

Likörü, varmuştur unutmuştu:

«Sar şunlardan iki tane» dedi, «İki de vermut sar.»

Köseoğlu, ocakbaşkanını karşısında görünce, boşandı:

«Sabahtan beri oturuyoruz. Söзде yılbaşı! On şişe rakıyı zor sattım.»

Hacı Bey, Köseoğlu'nun ne demek istediğini anlamıştı.

«Ne olacaktı, herkes kazandığını olduğu gibi Tekele mi yatırsın istiyorsun? Başımızdakiler bunları hesaplamıyor mu sanıyorsun?»

«Hesaplamasalar, bütçenin yarı gelirini Tekel müşterilerine yüklerler miydi? Ben milletin yerinde, olsam, ne rakı içerdim, ne sigara...»

115

«Bırak bozgunculuğu da şu yuz uranın usıunu ver! Hep beşlik olursa, daha iyi olur.»

«Sizinkiler paranın büyüklerini, sen de ufaklarını mı topluyorsun piyasadan?»

«Amma konuştun ha! Belki misafirler şans denelerler. Bulunsun birkaç kuruş ufak para.» Çıkarken de ekledi: «Gönder şişeleri çıkarılan!» Konuklar erkenden bastırmışlardı. Hacı Bey salona girince Karadut Muhtarı takıldı: «Ooooo! Hoş geldin Hacı Bey!» Hacı Bey anlamazlıktan geldi: «Nahiye kadar uzandım!» dedi, «Bir karışık iş vardı da.»

Konu kendiliğinden açılmıştı. Herkes sıradan Bucak Müdürü için düşündüklerini rahatça söyledi. Bir emekli öfkesini boşalttı acımasız:

«Kuyruğunu düğümliyediniz şunun!» Hacı Bey radyodaki ajansın tonundan yararlanarak:

«Bizimle çalışmayanların sonu hüsrandır!» diye bu bahsi kapattı. Radyonun düğmesini adamakıllı açmıştı.

Rakı sofrasına gelmişti sıra. Hacı Bey, temiz mezeler hazırlatmıştı. O da büyük politikacılar gibi, karışık meselelerin bu sofralarda çözüldüğünü bilirdi. Muhtarlar boyuna atıştırıyorlardı. İçmeyi bile unutmuşlarda bu yüzden.

Hacı Bey'in adamlarından biri karşı partinin liderinin konuşmasını taklit etti, çok alkışlandı. Söz, kurulan fabrikalardan, barajlardan sonra muhtar seçimlerine geldi. Seçimlerin dürüst yapılmasını sağlamak için herkes parlak bir fikir attı ortaya. Bu dürüstlü- j" gün ne anlama geldiğini kimse kurcalamadı. I

116

çevrildi. Sonra sıra ikinci masaya geldi. Hacı Bey'e "«Gel otur!» dediler, özür diledi. Bir köşede pinekli-yen iki konuğunu oturttu birer masaya. İlk oyun tatsız geçti. Çok küçük oynanmıştı zaten. Kaybedenin zararı 500 lirayı bile bulmamıştı. Komşu ilçeden gelenler çok şanslı görünüyorlardı. Hacı Bey'in oturttuğu iki konuk da zarar edenler arasındaydı. Oyunu bildikleri de şüpheliydi.

Kâğıtlar çekildi, ikinciye başladılar. Oyun birden büyüdü. Elli liralık turlar yapılıyor, açanlar yüz--le açıyorlardı.

Hacı Bey votkaları açmış, boyuna içki dayanıyordu, oyuncuların gözüne. İki adamına herkesten çok ikramda bulunuyordu. Herkes oyuna öyle kendini vermişti ki, bu iki konuğa Hacı Bey'in su ikram ettiğini bile farkedememişti. İkinci oyun da bitti. Hacı Bey'in adamları, gündüz kendi elleriyle işledikleri kâğıtlardan adamakıllı yararlanmışlar, ortalama biner kâğıdı indirmişlerdi ceplerine. Kuşkulanan paralılardan biri: «Reis!» dedi, «Başka kâğıdın yok mu? Kirlendi bunlar.»

Hacı Bey:

«Zaten pek yeni değillerdi» dedi. «Gördün mü ya?»

«Ne yapalım, vakit de geceyarısını buldu.» Hacı Bey:

«Durun hele» dedi, «cebinden bir düdük çıkardı, «Pencereden verdi işaretini. Bekçi Ali'nin ayazda Hacı Bey'in kapısının önünde dolaşmaktan anası ağlamıştı. Evsahibi önce bir votka verdi Ali'ye. Sonra bir yüzlük uzattı herkesin gözü önünde:

117

«K.anveci sın!»

«Peki Hacı Bey, emredersin.» Kâğıt istiyoruz, poker kâğıdı! Onun kullanılmamış kâğıtları vardır. Açılmamış kâğıt olsun haaa!..» «Hiç merak etme sen!» «Çek bir votka daha!» Bir de fazladan çekti: «Hadi eyvallah!» Bekçi Ali, Hüsnü Efendi'yi tam kahveyi kapatırken bastırdı. Bekçinin neden geldiğini bildiği halde: «Hayırola Ali Efendi!» dedi, «Yaramaz bir şey mi var?»

Yüz lirayı çıkardı cebinden: «Hacı Bey'in selâmı var! Kaç paket yeni kâğıdın varsa vereceksin!»

«Var tabii, olmaz olur mu? Ben zıppıktı kahvecilerden değilim. Var bende...

On paket de var, yirmi paket de...»

Gitti, dolabını açtı:

«Kaç oyun masası var?» diye sordu, lâf olsun diye.» «İki!»

«Al sana iki paket!» Yüz liranın üstünü verdi. Yirmişerden kırk, on da kendine elli!

«Haydi selâm söyle bizim Hacı Bey'e. Şeytanı bol olsun!»

Bekçi Ali, bu işi kendi çevirmiş gibi çıktı Hacı Bey'in merdivenlerini. Bir çalımla girdi içeri:

«Asılmasam vermiyecekti namussuz!» dedi.

Bu övünme, Hacı Bey'in de işine gelmişti:

118

Ali, iki paket kâğıt attı ortaya. Oyunculardan biri -kaptı paketi, evirdi çevirdi: «Kız gibi kâğıtlar!» dedi.

Hacı Bey, paranın üstünü herkesin gözü önünde saydı. Bir on kâğıt da bekçiye uzattı: «Bir de votka çek!» dedi. «Sağol Hacı Bey!» Bir votka, bir votka daha...

Ali merdivenleri zor indi. Eve gidip bir şeyler atıştırmalıydı. Taşdibi Sokağından geçerken ilerde bir- ışık gördü. Yukarı kahvenin ışığıydı bu.

«Ne halt ediyorlar bu saatte?» diye geçirdi içinden. Baş fırıl fırıl dönüyordu. Ne iyi adamdı şu Hacı Bey. İki adamlık yer için on kâğıt! Votkalar da caba!

Bu Kel Bekir ne haltetmeye kapatmamıştı kahveyi? Gitti kapıya dayandı, açamadı, içerden kitlen-mişti:

«Heeeeey! Açın kapıyı!» diye seslendi. Sesinden tanımışlardı, açtılar.

Ama kapı açılırken birinin ceplerine bir avuç bozuk para indirdiğini görmüştü pencereden. Biri de iskambil kâğıtlarını saklamıştı kapıdan girerken. Bağırıldı:

«Eller yukarı!»

Dört delikanlı vardı içerde, bir de kahveci Kel Bekir. Çaresiz kaldırdılar ellerini. Birinin cebine soktu elini, bir paket iskambil çıkardı. Fazla kurcalamadan gene aldığı yere bıraktı:

«Kılıç çekiyordunuz ha?» diye gürlledi.

Delikanlılardan üçü inşaatta çalışanlardandı. Biri de aşçı Rasim'in bulaşıkçısı.

Sonra Kel Bekir'e döndü:

119

«Bu akşam yılbaşdır, diye biraz gövşek tuttuk işi.»

Kahveci pek umursamamısa benziyordu baskını. Haracını günü gününe veriyordu çünkü. Bekçi Ali kumarcılara döndü, bir eli tabancasında, başladı çektiği votkaların erkekliğince bağırmaya:

«Ulan sizin de mi yılbaşınız olur be? Ulan hangi partinin başkanı, hangi dükkânın sahibi, hangi mahallenin muhtarı, hangi bankanın müdürsünüz! Yürüyün ulan karakola, itoğlu itler... Siz kim, yılbaşı kim!»

120

SAYGI DİYE BİR ŞEY VARDIR

Telefon kulübesindeki genç kız kapıda kuyruk olmuş sekiz on kişiyi sanki, camdan görmüyormuş gibi uzatıyor da uzatıyordu:

«Ben mi neredeyim? Dur, anlatayım. Ablamın evimde. Evde kimseler yok... Kimse olmadığı, konuşmamdan belli değil mi? Banyodan yeni çıktım, giyinmedim bile... Öfff! Hava da ne kadar sıcak! Sen geldin aklıma, hemen numaranı çevirdim. Böyle zamanlarımda hep seni hatırlıyorum. Divanın üzerinde boylu boyunca yatıyorum. Uykuya, dinlenmeğe o kadar ihtiyacım var ki... Gülüyorsun değil mi?

Sen nasılsın canım? Ceketini çıkarmış, kollarını sıvamışsındır... Doğru demek, ben seni bilmez-miyim, aklımdan geçenleri bile bilirim senin! Ne mi geçiyor? Söylersen utanırsın.

121

Telefon kulübesinin aralık kapısını tutan orta yaşlı biri huysuzlanmağa başladı. Elindeki yirmi beşliği, bir kaç kere vurdu cama:

«Haydi Bayan!» dedi. «İşimiz acele! Bak iki saattir bekliyoruz. Bizi de düşün biraz!»

İçerdekini boş verdiğini anlayınca başını kuy-rukskilere çevirdi: «Düpedüz saygısızlık... Konuştuğu incir çekirdeğini doldursa bari... Telefon kulübesi değil, sanki bayanın yatak odası... Neler... neler... söylemesi ayıp. Düpedüz saygısızlık canım.»

İçerdeki bayan, hiç oralı değildi. Son gittiği filmde kızın yaptığı dans figürlerini tarif ediyordu. Sonra yeni diktirdiği etek cekete geçti. Eteğin kloşundan volanından uzun uzadıya sözettikten sonra:

«Canım» dedi, «Uzun lâfa ne hacet... akşama gel de gör!»

Sonra gıdıklanmış gibi gülüşler, öpücükler... Aldığı cevap onu hiç memnun etmediği için Burgaz'ın güzelliğine geçti. Pazara Heybeli için söz birliği ettiler. Sonra yine öpücükler, yine gülüşler!

Genç kız kulübeden kan ter içinde çıktı. Yanakları kıpkırmızı olmuştu. Kulübeden değil, sanki yataktan çıkıyordu.

Yerine işi çok acele olan yaşlıca bay girdi. Parayı attı. Numarayı çevirdi. Para kutuya düştü ama kimse çıkmadı. Temiz bir küfür savurdu:

«Telefon değil kumbara!»

Bir lira daha çıkardı... Bu sefer tamam! Aradığını bulmuştu:

«Haa... Sen misin Seyfi?... Telefon numarasını bizim Ferhatten aldım. Oh oh... tebrik ederim! Nasıl çevirdin bu işi yahu? Bir tanıdık buldun demek. Baş-

122

lettirdin ha! Bilirsin işini! Ama telefon çok, çok mühim şey dostum! Bütün İstanbul avucunun içinde demektir. Acayip... Demek öyle... Sen de telefona bir bayan bul. Nasıl diyeyim, şöyle becerikli... Sözü, sohbetini bilir, genç güzel bir... Haklısın... var... bazı münasebetsizler var tabii... Bir iş adamının zamanı para demektir... Onları de düşünce-sizlik. Ne olursa olsun telefon başkadır. Telefon olmadı mı iş yerinde... insanın eli ayağı bağlanıyor... Yok, yok... öyle deme... Telefonun ne kabahati var... Kabahat o kendini bilmezlerde... O saygısız, düşüncesizlerde... Öylelerine ne söylesen azdır. Baktın ki zorla uzatıyorlar «küt!» diye kapat yüzlerine»

İşine geç kaldığını Müdürüne söyleyip de bir yarım saatçik daha izin alacak olan genç memur, kapıyı biraz aralayacak oldu. Telefondaki bu sefer, ahizeyi bırakıp genç memura veriştirmeğe başladı:

«Saygı denen bir şey vardır... Kapat rica ederim şu kapıyı!... Telefonla gizli bir şey konuşmaya da gel-miyecek... Kuzum bu kulübeyi niçin yapmışlar. Eğer siz gelip beni dinledikten sonra bu kulübeye bir kapı takarlar mıydı?

Sıkıca kapadıktan sonra konuşmasını sürdürdü:

«Alo... Alo! Seyfi!... Evet Seyficiğim. Saygısız mı ararsın memlekette... Ne diyordum? Seni ayrıca yazıhanende de tebrik etmek isterim. Seninle karşılıklı birer kahve içmek zevktir... Kahve dedim de aklıma geldi. Yahu gene ne oldu bu kahveye böyle... Bu bayram 100 gram kahveyi zor buldum. Şekere gelince... Bilirsin ki ben sade içerim kahveyi... Benim için dert değil. Ama çoluk çocuk... Canım çoluğu da bırak da ille çocuklar. Bizim çocukluğumuzu düşünüyö-

123

Alo! evet önümüz yaz diyordum, bol bol meyva yesinler... Bu yaz nereye Allah kismet ederse... Adalara demek... Telefon olduktan sonra yazıhaneye... Bazı günler inmezsin de... Telefon başkadır azizim... Sen bakma o densizlere... Uzattılar mı «küt!» kesersin... En iyisi bu! Aldırma! Sen iş adamısın. Senin bir saniyen bin lira... Hele böyle günde... Seyficiğim senden bir ricam var... Alo! Seyfi! Seyficiğim! Alo!... Hay Allah kahretsin... Ne oldu yahu? Alto! Seyfi! Telefon değil, ömür türpüsü bunlar... Kapandı!... Ulan sakın Seyfi kapamış olmasın! Yapar da! Beyin kıymetlidir zamanı! Eli para gördü çünkü. Saygısızlık da parayla değil ya! Şimdi at teklifi! Aç telefonu, dipten doruğa bir boya! Hele sen uyma şeytana Apti! Bozma terbiyeni!» Hırsla telefonu yerine koydu. Hışımla kapıyı açtı: «Çatladın sanki!... Mühim bir işimiz var dedik. Kime söylüyorsun! Rahatça konuşturamazsınız ki adamı. Siz kim, medeniyet kim! Nerde bizim zamanımız-daki gençlik!»

124

ÜNLÜ BİR FABRİKATÖR

1

I

Levrekten aldığı iri parçayı hemen çiğnemedi yuttu. Ağzını peçeteye şöyle bir sildikten sonra:

«Partimiz öylesine bir partidir ki, memleket sanayiinin dev adımlarla ilerlemesi için elinden gelen her fedakârlığı yapmaktan bir gün geri kalmamaktadır. Sanayi, gün geçtikçe inkişaf etmekte, hepimize nurlu bir istikbal vâdetmektedir. Görünmemiş kalkınma hamleleriyle...»

Boğazına takılan lüferin yan kılçıklarından biri varlığını göstermeğe başlamıştı:

«Hıh! Hıh! Hıhhh!»

Sakağıya tutulmuş beygir gibi öksürüyordu.

Sabırla dinleyen Nermin Temizel, patladı en sonunda:

125

bu kalkınma nutkuna, iyi gelmedi işte!»

Sonra hiç bir şey olmamış gibi levreğin kılçığını çatalın ucuyla iyice ayırdı, elini peçeteye sildi:

«Hadi, nurlu ufukların şerefine!» diye kadehe yapıştı. Yeni tanıdığı bu önemli kişinin gözlerinin içine baka baka son damlasına kadar yuvarlardı rakıyı. Sonra filitreli Amerikan sigarasını dudaklarının arasına yerleştirdi. Nail İşbilir için güzel fırsattı bu. Hemen çakmağına davrandı. Nal gibi bir şövalye yüzük. Ner-minin sigarasına doğru uzandı. Çakmak bir çakışta yanmıştı. Yılışık yılışık güldü. Çakmağın bir çakışta yanması, övünülecek şeydi onun için. «Bu çakmağı ben...» diye bir hikâyeye başladı. İçinde Amerikan bahriyelileri geçiyordu. Bu çakmak rüzgârda değil, yağmurda bile yanardı. Hem de böyle bir çakışta...

Nail İşbilir asıl konuyu unutmuştu. «Ha, ne söylüyordum ben?» diye bir toparlandı, «bizim parti, iman partisi, kalkınma, yükselme partisidir. Bak benim üç yıl önce bir dikili çöpüm bile yoktt. Bugüne bugün bir bir fabrikatörüm!»

Nermin, bu yeni tanıdığı önemli adamın fabrikatörlüğünden çok hoşlanmıştı.

«Demek fabrikatörsünüz...» dedi, «bana da iş verir misiniz fabrikanızda; şey iş... Meselâ... Hani her daktilonun yaptığı işlerden... Yazı işleri falan.»

En cilveli gülüşlerle alt üst ediyordu lokantayı. Birden ciddileşti:

«Fabrikanızda kaç kız çalışıyor, doğru söyleyin!»

«Bir tane bile çalışmıyor.»

«Doğru söyleyin. Valla kıskanmam!»

«Doğru söylüyorum; kız değil, erkek bile çalışmıyor. Kel, kör... Kendi işini kendin gör. Kimseyi al-

126

hc lafını. Den ner ısı mı «endim yaparım!»

«Şaka yapıyorsunuz. Hayır, vazgeçtim, iş istemiyorum sizden. Kimi çalıştırırsanız çalıştırın. İstanbu-lun en güzel kızlarını çalıştırın isterseniz!»

Aklına yeni bir şey gelmişti:

«Ne fabrikası idi sizin fabrika?»

«Ne fabrikası olacak. Fabrika işte. Günde tam iki bin paket mal çıkarıyorum.»

«Tam iki bin paket ha? Fabrika nerede?»

«Gelip beni kontrol edeceksin değil mi? Gelebilirsin, al işte kartım!»

Cüzdanından bir kartvizit çıkartıp uzattı. Fabrikatör Nail İşbilir... Altında da adres...

«Yarın bekliyorum... Akşama gel de birlikte çıkarız.»

Ertesi akşam Nermin Temizel, Yağhane sokağından Çivici çıkmazına döndü. Fabrika bu sokakta olmalıydı.

Karta baktı, tamam... Duvarda bir tabelâ... Beyaz üzerine kırmızı yazıların altında bir ok: «Fabrikaya gider.»

Yürüdü. Köşede bir tabelâ daha: «Fabrikaya gider.» Bir tabelâ da karşı duvarda: «Fabrika karşıda.»

Fabrikanın bulunması gereken yöne doğru yürüdü. Başını yukarı kaldırdı, nurlu ufuklara doğru baktı. Sıra sıra bacalar arıyordu. Onarılan bir minareden başka bir şey göremedi. Bir usta, salıncağa yerleşmiş, tahta minareye külah geçiriyordu. Karşıdan, biri sökün etti. Tam Sait Faik'in hikâyelerinde yol sorulacak kişilerden biri.

«Buralarda bir fabrika varmış...» «Ne fabrikası bu?»

«Şey fabrikası... Paket fabrikası olacak... Günde tam iki bin paket yapıyormuş!» «Ne paketi bayan?»

127

İşle...»

«Paket fabrikası ha? Yok öyle bir şey!» Kümes kapısını andıran bir delikten kirli bir baş uzandı:

«Ooo... Nermin sen misin? Hiç sanmıyordum geleceğini. Gel canım, gel şekerim!» Nermin şaşırıyordu:

«Nerden gireyim?» diye sordu.

«Dur canım! Ben çıkayım da, gel sen gir!» «Hayır, üstüm başım kirlenir.» Aklını kurcalayan bir şey vardı:

«Hani yaptığın paketleri, göreyim.» Nail İşbilir, karamela şekeri gibi sarılı mavi kâğıtlı paketcikleri avuçladı:

«Nah» dedi, «işte!» «Ne paketi bunlar?» «Çivit!»

«Çivit mi, ne çiviti?»

«Danabaş çivitleri. Tozunu Afrupa'dan getiriyorum. Presten geçirip böyle paket yapıyorum.»

«Nerde kaldı senin fabrikatörlüğün. Tozunu Avrupa'dan getirttikten sonra?»

«Herkesin yaptığı bu.. İlâç fabrikaları, plâstikçi-ler hep böyle çalışıyor...» «İki bin paket ha!»

«Beğenemedin mi? Şeker fabrikalarından daha çok iş çıkarıyorum. Kampanyam da yok benim onlar gibi...»

«Çok güzel!»

«Gel canım, gezdireyim fabrikamı. Bu fabrika Türkiye çapında, en modern usullerle, hiç el sürmeden saatte tam iki yüz paket çivit imâl etmektedir. Bu fabrika, tozunu Avrupadan alır, toprağını bizden... İmâl ettiğimiz Danabaş çivitleri emsalinden üstündür.

1....." | > |v"icjııııııı uıumcuı cıvıt ma-

vis.ne boyayacak kudrettedir. Görülmemiş kalkma-ların cıvıt mavisı ufuklarını müjdeliyecek olan bu Danabaş çivitleri...»

Nermin Elitemiz'in tepesi atmıştı:

«Çivitlerin de, çivit mavisı ufukların da başında parçalansın!» diye bağırdı. Duvarlardaki ok işaretlerinin tam tersine basıp gitti.

128

129

F: 9

sus,

TERBİYESİZ!

Süheylâ Çokbilir, Ana sütü, Çocuk Derneği, Düşkün Kadınları Kurtarma Yurdu'nun başkanı, aynı zamanda da tüzüğünü hazırlamakta olduğu Aydın Kadınlar Birliğinin başkan adayıydı. Okul ve Aile Bir-liği'ne girebilmesi için çocuğunu ilkokula yazdırmak zorundaydı. Böylece büyük bir yük, hem üzerinden kalkmış olacak, hem de kendisi için yeni olanaklar ortaya çıkacaktı.

Çocukla sokağa çıkmaktan hiç hoşlanmazdı. Se-vimer'i oyundan çağırttı. Çişini ettirdi. Hizmetçiye beş dakikada hazırlamasını buyurdu. Hizmetçi kız ıslak bezle bağırtı bağırtı burnunu kulağını sildi. Sokak elbisesini giydirdi.

Kayıtların başladığını gazetede okumuştı. Yakıtf okul istemiyordu. Çocuk, kişiliğini kazanabilmek içi"

130

rakterin teşekkülünde... (Bu iki sözcüğe bayılırdı. Verdiği son iki konferansta bu iki sözcüğü bol bol kullanmıştı)... evet karakterin teşekkülünde kişiliğin (Şahsiyet demiyordu. Her ne kadar iktidar bu çeşit kelimelerden hoşlanmazsa da... ne çare ki Dil sevenler kurumunda üyeydi)... Kişiliğin büyük bir önemi, çok büyük bir yeri vardı.

«Evden uzakta» ilkesine uyarak tek ürününü otobüse sürükledi. Büyük bir şans eseri olarak oturacak yer bulmuş, Sevimeri bile oturtmuştu. Biletçi çok geçmeden dikildi karşısına: «Bilet!»

Ah, bu biletçiye bilet parası vermek... Ölümdü ölüm. Verdiği bildiriler kaç defa çıkmıştı gazetede ama, yine de basından sayılmıyordu. «Ah, bir Sarı Kart!» diye içini çekti. Her bakımdan faydalı olacaktı... Şu biletçi parçalarının çalımını bozmak için ne yapıp yapıp bir tane uydurmalıydı.

Çantasını açtı. İçinden bir çanta daha çıkardı. Onu da açtı, bir ufaklık çantası daha... İçinden bir liralık buldu. Biletçi:

«Çocuğa almıyor musunuz, hanımefendi?» dedi.

«Hayır!» dedi. «almıyorum!»

«Almanız lâzım.»

«Neden lazımmış?»

«Koskocaman çocuk!»

Kızıştı:

«Fazla konuşuyorsun!» dedi, «Bizi rahat bırak rica ederim!»

«Hanımefendi, beş yaşından yukarısına bilet kesiyoruz!»

«Bu mu beş yaşından yukarı?» «Siz c'aha iyi bilirsiniz!»

131

«Beş yaşında!»

«İsbat edin!»

(Nüfus cüzdanı çantasındaydı)

«Beş yaşında diyorum size...»

«Fazla gösteriyor. Maşallah çok toplu çocuk. İyi bakmışsınız doğrusu!»

«Senden sorulmaz!»

«Haklısınız hanımefendi. Ben yalnız bilet keserim!»

«Sesini kesersen daha iyi edersin!»

«Bilet!» «Alamam!»

«Buyurun öyleyse! Size de kesmiyorum!» Biletçi zile bastı. O basmasa zaten bayan rica edecekti, gelmişlerdi çünkü... İndiler.

Başöğretmen, aşı kâğıdını, fotoğrafları bir kenara itti. Nüfus cüzdanını eline aldı. Çocuğu şöyle bir süzdükten sonra:

«Kaç yaşında bu?» dedi. «Yedisinde!» Sevimer hayretle:

«Anne!» dedi «hani beş yaşındaydım! Hani otobüste...»

«Sen sus! Ne bilirsin sen!» Başöğretmen güldü:

«Hanımefendi» dedi. «Galiba çocuk-daha iyi biliyor! »

Nüfus cüzdanını açtı: «Evet, beşi bitirmiş, tam altı yaşında...» «Altıyı da bitirdi...»

«Henüz bitirmemiş! Hem bitirse .bile...» «Nasıl olur! Ana Sütünü, yeni kurmuştum doğduğunda... Bizim

Düşkün Kadınları Kurtarma Yurdundan bir kadın bulmuştum, emzirmek için. Çocuk Esir-

132

~*. v^ıuı muyum. /-Alil ydöııı UÜK-

tan bitirdi!»

«Hsyır hanımefendi, nüfusta altı yaşında görünüyor, alamayız!»

«Ben aynı zamanda Aydın Kadınlar Birliğinin...» «Efendim Aydınlı kadınlar mı dediniz... Buyurmaz mısınız şöyle...»

«Yanlış anlaşıldı efendim, Aydın Kadınlar demiştım...»

«Hayır Bayan, alamayız!»

Kişiliği ile ilgili bütün kozları sürmüştü. Şimdi de kocasının kesesinden harcayacaktı:

«Efendim!» dedi. «Ben Avukat Hayri beyin eşi...»

«Alamayız Bayan!»

«İnsan Haklarında Başkan.»

«Hayır hanımefendi!»

«Hayvanları koruma...»

«Olmaz efendim!»

«Bahçeleri şenlendirme...»

«Hayır Bayan!...»

«Kaloriferleri Yakma...»

«İmkânsız...»

«İstanbulu güzelleştirme...»

«Hayır, olmaz, alamayız!»

Silâhların en etkilisini, en geriye bırakmıştı:

«Hani o partinin İl başkanı... Belediye Meclisi... Aynı zamanda da...»

«Efendim, biliyorsunuz ki... Bu sene sadece yedi yaşındakileri almamız için emir var... Buyurun oturun şöyle... Eğer yedi yaşındakiler kâfi gelmezse... Altı yaşındakilerin seçkin olanlarından... yetişmiş... üstü başı temizcilerinden...»

«Teşekkür ederim efendim...»

133

nunda mevcudumuz belli olunca... ılık önce sizin yavruyu... Maşallah çok zeki bir şeye benziyor... İnşallah okur adam olur da çok sayın babası... pardon... Çok değerli anneleri gibi...» «Teveccühünüz Beyefendi.» «Şimdilik aday olarak yazalım da...» «Aday olarak mı?» «Şimdilik diyorum, hanımefendi...» «Aman bırakın şu adaylığı... Bizimki senatör adayı oldu da bir türlü geçemedi Meclise. Aman şu kelimeyi söylemeyin bana. Çok sinirlenirim. Hele bey...» Kayıt uzun sürmedi. Okulun önünde, otobüs bekliyorlardı. Çok yeri vardı, gidecek.. Önce şunu bırakmalıydı eve... Şu ayak bağını...

Sevimer, çok sevinçliydi. Karşıdan gelen otobüsü görünce:

«Anneciğim» dedi, «Artık yedi yaşına girdim. Bana da bilet al!»

Zaten sinirleri bozuktur annesinin. Daha beş derneğin başkanı olsa bir başöğretmen parçasına sözünü geçmiyecekti:

«Sus, terbiyesiz!» dedi. «Sen büyüklerin işine karışma!» Sağlı sollu iki çimdik attı.

Sevimer, büyüklerin işine bir türlü akıl erdiremi-yordu ki... Pek küçüktü daha!... Ya beş yaşındaydı, ya da yedi... Altı da olabilirdi. Hele bir sekiz olsun!

BABAM SANDALCI HAMİT

Padişah, padişah değildi ama, namuslu adamdı babam sandalcı Hamit. Ellisine kadar evlenmediği, sultanlığı bekârlıkta bulduğu için o zamanlar, adının başına bir de «Sultan» eklemişler, olmuş Sultan Hamit. Münasebetsiz mi ararsın memlekette. Birçoklarının Sandalcı Hamit demeyip, Sultan Hamit demelerinin sebebi, yalnız uzun süren bekârlığına takılmaktan gelmiyordu. Daha önemli neden, Abdülhamidî babamın kişiliğinde tefe almalarıydı.

Ben, babamın tek oğluyum, ellisinde evlenen adamın bir düzüne oğlu olacak değildi ya... İttihatçılar işbaşına geçince, biri çıkmış, sırf dostluk olsun diye «değiştir şu adını artık... İş açma başına!» demiş. Hamit tahttan indi ise hafiyelik de yürürlükten kalkmadı ya. Babam korkmuş, zaten gölgesinden kor-

134

135

kan bir adamdı. O sıralarda, bir şair mi, ne varmış, Hâmit adında. Babam Hamidin hâsını dört elif miktarı uzatarak Hâmit olup çıkmış. Mahalle kahvesinde Hâmit diye uzatarak konuştukça, «O kadar uzun boylu değil, kısa kes!» diye alay ederlermiş.

O sıralarda adını kendine yakıştırmak için kitaba gazeteye de özenmişti rahmetli. Bütün gün sağ cebinde gezdirdiği gazeteyi okuma bilmediği için bana okuturdu. Yatağına girer, beni başucuna oturtur «Oku! derdi. Ben o zamanlar sütun nedir, başlık nedir, bilmezdim. Gazetenin bir ucundan başlar, satırları yan yana ekleyerek sağdan sola doğru okur giderdim. Babam bütün dikkatiyle dinler bir şeyler sezinlemeye, anlam çıkarmaya çalışırdı. Arada sırada kaşları çatılır. «Neler olmuş dünyada, neler!» diye söylenirdi. Ben neler olduğunun zerre kadar farkına varmadan gürül gürül okur dururdum.

Babam geceleri odasında gazete okuttuğu için düşmanlarının söylemediği kalmamıştı. Oysa ki, bu okuma merakı onun özel hayatını ilgilendiren masum bir uğraşısı idi. Bilgili adamdı babam Sandalcı Hamit. Sonradan öğrendim ki, şu padişah olan Hamit de böyle yaparmış. Zaten babamın hiçbir padişahı aşığı kalır yeri de yoktu. Ne Sultan Hamitten aşığı idi, ne şair Hamitten. Hâmitlik yıllarında tam adının adamı olabilmek için, şiire de özenmişti. Tabii şiir yazmağa değil, sadece söylemeğe:

«Neye Kral olmadın a şapkamın kenarı!» tekerlemeli bir şiiri bile vardı.

Babam sigarayı da severdi. Hele kahve ile sigara içmeye bayılırdı. Çalıştığı, düşündüğü zamanlar sigaraları uç uca eklerdi. Serçe bacağı eski rakamlarla uzun uzun hesaplara girişince ellerini bir birine vurur:

136

«Baba, bunlar ne hasırları?» diye sorduğum zaman:

«Senin aklın ermez. Büyüyünce anlarsın. Seksen sarı at, doksan doru at, yüz kır at, nalı, mihı ile ne eder. Onu hesaplıyorum» derdi. Büyük adamdı babam Sandalcı Hamit!

Annem «kahve!» emrini alınca hemen cezveyi sürerdi. Kahve gelince, boş zamanlarında sardığı (dolu zamanını hiç bilmem) sigaralardan birini tabakasından çıkarır:

«Hanım ateş!»

Emrini verirdi. Ben kibriti kapıp koşarsam beni terslerdi. Annem karşısında süzüm süzüm süzöldük-çe keyiften bayılırdı. Zevk sahibiydi babam Sandalcı Hamit!

Sigarayı dibine kadar içer, geriye bir şey kalırsa kül tabağına bastırırdı. Örtünün üstüne ne tütün dökerdi, ne de kül. Temiz adamdı babam Sandalcı Hamit.

Kalk da şimdi dünyanın halini bir gör!

137

RADYONUN ANKARASI

Karabaş'ta Dayı Yani'nin kahvesinin önüne atarım mangalı. Mısırı otuz kuruştan alırım Halden, yüz-elli kuruşa veririm âbi! Öyle bir mangal yaptırmışım ki sorma, sırf mısır için. Altıya doğru esnaf acıkır, sarılır mısıra... Mısır deyip de geçme âbi, nah böyle iri iri somaklar.

Sütçü Arifin sütünde su var, bunlarda yok.

O zamanlar Piç Hasan'ın muhtaç zamanı. Arabın kahvesinde ocakçılık yapıyor. Günde iki mısır tayını var açıktan. Vermezsen ekşir başına. İster istemez vereceksin. Vereceksin ki senin çayın da ocaktan çıksın! Kurban bayramına doğru, üç dört posta koyun geçer sokaktan. Bir seferinde bir koç arakladı içinden. Attı Rebekanın bahçesine. Koç bağırınca karakol duydu. Polisler sıkıştırdı Rebekayı. Piç Hasanı pi-yastos ettiler. Amma vazgeçer mi huylu huyundan.

138

gelir.

Kestane yemesen, yiyeceğin

Kış geldi mi iskarta çizme toplarım. Çiftleştiririm çizmeleri evde. Pazar pazar dolaşırım. Elimden her iş gelir âbi. Bizimkine bir diş yaptırdım. Bütün mahalle öğrendi ağzının içini, bu çizme parasiyle...

Bir sazım var âbi. Karı bebek gibi kollar sazımı; ha ben, ha sazım! Bir torba dikti sazıma, büzgülü, kırmalı...

Bir de carcur aldım, ikibuçuk kâğıdı bayıldım. Çocuk gibi giydirir, soyar, meraklı karı.

Piç Hasan Rebekayla oturuyor o zamanlar. Kadın kızıyla zor geçiniyor, bir de başında Piç Hasan. Bizim karı yufka yürekli, eli de açık mı açık. Çağırır yedirir, içirir.

Piç Hasan bir gün sokaktan sürü geçerken koskoca koçu boynuzlarından tutup içeri dayanıverdi. Sonra otuz kâğıda Top Osmana mektep etti. Bakıyor ki temiz iş bu, üç beş derken üçyüz kâğıdı koydu bir yana. 100 lira da Kürt Ali yardım etti. Unkapanındaki Osmandan yarım kilo orayın aldı. 100 de borç taktı Osmana.

Hey gidi günler, o zamanlar böyle... Toz şeker fiyatına orayın.

Malın yarısını koyuyor kavanoza. Yarım kilo da hararot, karşı bakkaldan... Başlıyor pakete... 10 paket bir fişek. 10 fişek bir carcur. Esneyene veriyor. Hem katkılı mal, hem gramı eksik. Paketini ikiden dayanıyor, elini öpene.

Senin anlıyacağın âbi, Piç Hasan birdenbire parlıyor. Bir palto alıyor ki, sorma, sanki subay kaputu. Koy bir köşeye, içinde adam var sanırsın, kabuk gibi palto. Değil soğuk, kurşun atsan işlemez.

139

radio geliyor mu, Rebekanın evine, tavuk kümesi gibi...

Benim mangal gene kahvenin karşısında. Bu sefer ateş gibi erketeçiyim âbi. Rebekanın evi, nah burnumun dibinde. Öksürsem duyururum. Ama radyo geleli sokağın ne tadı kaldı ne tuzu... Bir cayırtıdır gidiyor.

Radyonun neresine dokunsan paraşot! Amma ne paraşot âbi, Yeşilköy hava meydanı haltetmiş...

Rebekanın ufak kızı tırnaktan atma, açıyor perdeyi, açıyor radyoyu, nah bacak kadar kız dalgasını geçiyor.

Karşıda bütün dökümcü çıraqları...

Radyonun iki günde Karabaşta masalı duyuldu. Hani paraşotu da bir yana, adı çıktı radyonun «Anka-rası yok!» diye. Ulan nasıl olur, tavuk kümesi kadar radyonun Ankarası nasıl olmaz!..

«Kız!» diyorum, Rebekanın tırnaktan atmasına, «Şu Ankarayı bi aç da dinliyelim!»

«Yok!» diyor, «Ankarası radyonun, İstanbulu var!...»

Akşama Tepebaşı gazinosuna git İstanbulu/ dinle! İş Ankarayı dinlemekte...

Rebeka o günlerde kontes gibi... Şakır şakır bilezikler kolunda... İçici çocukların arabasından inmiyor.

Ben yine eski evde... Sıkı bassan yıkılacak... Ben kalkınca ayağa, karı oturur, Karı kalkınca, ben otururum.

Karşıda Rebekanın radyosu.

Bir gün oturmuş Rebeka İstanbulu çalıyor. İlk günlerde paraşottan korkan Rebeka şimdi profesörü olmuş.

Dalgamı geçmek için:

«İyi hoş amma...» dedim. «Ankarası yok senin radyonun!»

140

«Eksik olsun Ankarası...» dedi. «Başımız dinleniyor hiç olmazsa. Parisi, Londrayı alıyor ya, ona bak!»

«Amma...» dedim. «Bir radyonun Ankarası olmazsa metelik etmez!»

«Hem kim demiş Ankarası yok diye!.. Geçen gün Saranın oğlu okudu Ankarayı üzerinde. Yazılı da çıkmıyor cenabet...»

«Markası Filipis amma madara demek senin radyo!»

«Üstünde yazılıysa er geç çıkar dediler...»

«Sen» dedim. «Yazılı olduğuna ne bakıyorsun. Hepsi fasarya. Gazeteler neler yazıyor, çıkıyor mu?»

«Bu gazetemi be... Amma lâf ediyorsun akşam akşam... Radyo bu!»

«Onun dediği çıkıyor öyle mi? Bul Ankarayı da dinleyelim öyleyse!»

«Hadi fazla konuşma be!.. Canım sıkılıyor zaten... Karakollan başımız belâda...»

Aklıma bir şey geldi:

«Dur be abla!» dedim, «Bir de ben göreyim şu cenabeti...»

Geçtim karşı eve... Dedikleri gibi, radyo değil, tavuk kümesi. İki düğme önde, bir düğme yanda...

«Bulun!» dedim, «İstanbulu!» buldular. Göz lâmbasına baktım, acı yeşil yanıyor. İstanbulu ileri geri ettim, ses kısıldı açıldı. Bir düğme geçti elime yan tarafa. Çevirdim, çat!...

«Aman!» dedi Rebeka «dokunma oraya. Biz hiç

dokunmuyoruz!»

«Olur mu» dedim. «Dalgametresi burda işte!» Ben çevirdim düğmeyi Araplar çıktı birden. Ters

çevirmişim. Aldım geriye, çat! Dinledim gene İstan-
141

döner gibi oldu.

«Oh! Dokunma!» diye yapıştı elime. Bir daha çevirdim, gitti, İstanbul!

«Kurcalama bel!» dedi. «Bozacaksın!»

Ben radyodan anlamam amma saz çalarım âbi. Saat gibi saz akordu yaparım, yapıştım mı sazin kulaklarına...

Radyonun da yapışmışım kulağına, budur diye. Ankarayı yerine oturtmadan bırakır mıyım hiç.

Kulağını «Çat!» diye bir daha burdum:

«Memleket saat ayarını veriyorum!» diye bir ses gelmez mi içerden.

«Hah!» dedim. «Ankarası oturdu yerine!»

Rebekayla, tırmaktan atma kızı el çırpıtlar:

«Tamam, Ankarası geldi yerine!»

«Biz Ankarayı değil dünyayı bile oturturuz yerine. Kulağı bir geçmesin elimize yoksa! Radyonun camına Ankara yazmakla iş bitmez, marifet yerine oturtmakta...»

Bizim seyyar radyo tamirciliğimiz böyle başladı
âbi!

Radyo tamirciliği deyip geçme, sinir doktorluğu gibi iştir bu. Radyo paraşota başladı mı çıkarır adamı zivanadan. Radyosunun paraşotunu giderttin mi herifi kurtardın demektir tımarhanelik olmaktan.

Bu işde alıp yürüyeli kestaneyi de boşladım, mısırı da. Çizmeleri çiftleştirmeyi de bıraktım âbi. Çizmeyi göstersen kazma kılıfı der geçerim artık! Bugüne bugün radyo tamircisiyim. Beni yalnız Karabaş'ta değil bütün Tophane'de sor. Şunun bunun değil Piç Hasanın Filipis marka radyosunda kayıp Ankarayı bulup çıkarmışım ben. Sen bana Ankarası bozuk radyo , getir. Saz gibi, saat gibi yaparım âbi.

142

ÇİFTE BAHİS

Biletle oynanan para oyunlarına karşı bir tutkum vardır. Parayı verip bileti cebime koydum mu en büyük ikramiye kazanmış da cebime koymuş gibi olurum.

İlk önce Millî piyangoya başladım. Büyük paralar yatırdığım halde bir amorti bile tutturamayınca at yarışlarına geçtim, boyuna kaybediyordum. Yalnız bir tesellim vardı. At yarışları sadece bir şans oyunu değil, bir bilgi oyunuydu. Kültürümü arttırmak için jokeyle dost oldum, at sahiplerine ziyafet çektim. «Tüyo» culara aylık bağladım. Gene de bir ganyan bile tutturamıyordum. Şekerci sokağındaki konak yavrusu, yola girmiş gidiyordu. Ama bir gün atlar üzerinde edineceğim geniş bilgiyle bütün verdiklerimi alacaktım geriye. Her şeyden önce bu işin profesörünü bulmalıydım. Bir arkadaşın aracılığı ile bu büyük adamı

143

yemesiyle içmesiyle seksüel hayatlarıyla yakından ilgileniyor, cinsel sapıklıklarına, kötü alışkanlıklarına kadar dosyalar tutuyordu. Bu dosyalarda hiyleli koşuları, dopingli yarışları açığa vuran raporlar bile vardı. Bu değerli zatla tanıştığımdan çok memnundum.

Bir cumartesi günü ilk yarışımızı yapacaktık. Ve-liefendiye yüklüce bir parayla gittim, bizim profesör Bay Nuri Atbilir buldum.

«Merak etme!» dedi, «Sağlam tüyolar aldım, Çifte bahiste gözümüzü kapar oynayabiliriz.»

İkili koşu başladı. Ben küçük parayla oynadım, tuttuğum atlar üçüncü bile gelmemiştir. Bizim uzmanın atları ikinciliği üçüncülüğü tutturmuştu ama, o da benim gibi hava almıştı. Fakat niçin kazanamadığının en bilimsel şekilde incelenmesini yapmış, beni inandırmıştı. Derin bilgisi vardı doğrusu. «Aldırma» dedi. «İş çifte bahiste!»

Atlar padokta gezinmeğe başladılar. Önümüzden geçtikçe Atbilir kulağıma eğiliyor, ağzının içine bakanlara bir şey kaptırmamak için fısıldar gibi, «Bunu geç, çok dolu... Sağ arka ayağı da sürçüyor. Bu, doyurulmuş... Hele bunda hiç iş yok, keyifsiz. Bunun kulakları düşük. Bak Bikini'ye, çok iştahlı, Sağrısı da çekik. Toprak da öyle, keyifli... Kösem Sultanı geç!. Hele şuna bak sağrısı terden vıcık vıcık, gözleri de kanlı, kalıbımı basarım ki mama verilmiş!»

«Birinci ayaktan hangisine oynyalım» dedim.

Beni daha تنها bir yere çekerek:

«İki'ye!» dedi, tam bu sırada karşıda birini görmüştü:

«Bir dakika!» diye yanımdan ayrıldı. Gitti, burnunun dibine sokuldu. Fiskostan sonra geldi: çağız. İkinci ayakta, üçe!...»

Bir tanıdığı:

«Merhaba Üstat!» dedi. Bir yüz liralık tutuşturdu eline. Atbilir fazla lâf etmeden: «İki taksim sekize oyna!» diye sırtıttı. Sonra kulağıma eğilerek:

«Altı taksim üç daha şanslı!... Alalım biletleri!» dedi. Sonra padokta dolaşan atlara dalıp kaldı:

«Birinci ayakta yüzde yüz tutturduk demektir. Kulaklara bak şu Bikinide. Sağrısı da çekik mi çekik. Kösem Sultanda hiç iş yok.»

- Gişelere doğru yürüdük. Bir at sahibine yanaştı. Sözü uzattıkça uzatıyordu. Nerdeyse gişeler kapanacaktı. Ben ellilik gişeye yanaştım. «Ne demişti, üç taksim altı mı, altı taksim üç mü? Hay Allah!» Başkasının yanında sorulmazdı ki... «Üç taksim altı... Tamam böyle demişti... Üç hangi attı, hangisi olursa olsun! Kösem Sultan olacak herhalde...»

«Ver beş tane ellilik! Üç taksim altı!»

Biletleri cüzdanıma yerleştirmiş, padoktaki atlara dalmıştım ki uzaktan seslendi:

«Aldın mı?»

«Aldım!»

«Dur ben de alayım!»

Atlar startta toplanmış, işareti bekliyorlardı. Bayrak iner inmez fırladılar.

Atbilir, kulağımın dibinde:

«Tam topluyken verdi, bravo!» dedi.

Atbilir, yanımda tepiniyor ileri geri gidiyor ellerini, kollarını sallıyordu, Ata bindirilmiş sünnet çocukları gibi başını öne arkaya sallayıp duruyordu.

Kösem Sultan bir aralık öne geçti. Bir at boyu, iki at boyu açtı arayı...

144

145

F. 10

MIUllir ÖCVIII GijGin. yorıvjv.

ıf

I

«Namussuz jokey!»

Üstat, her halde atın yorulacağını hesaplıyordu. Jokey bu kadar zorlamamalıydı hayvanı, demek istiyordu. Ama Kösem Sultan gitikçe açıyordu arayı... Arkasından toprak geliyor, Bikini en geride nal topluyordu.

Atbilir:

«Altı, dümene koşuyor bugün, koşuya gitmediği belli... Şu üçe bak, hayret!»

Sevinmesi lâzım değil miydi? Ne de olsa spor zevki... At sevgisi vardı bizim üstat da... Kazandığı halde dürüst bir koşu istiyordu. Atbilir:

«Bu İngilizler her zaman şaşırtır beni. Hiç bel bağlamağa gelmez. Gözünü sevdiğimin Arapları!»

Kösem Sultana bir küfür sallayınca dayanamadım:

«Üstat» dedim. «Bu küfür kime? Kösem Sultana oynamıyor muyuz?»

Kızdı:

«Cahil!» dedi. «Senden ne kadar uzak bu işler! Kösem Sultan üç. Bikini altı!»

«İyi ya!» dedim. «Birinci ayakta üçe oynamıyor muyuz!»

«Hayır, altıya!»

Ben biletleri çıkardım. Baktım üç!

Kösem Sultan koşuyu çekip götürüyordu. Belki ' sekiz at boyu ilerdeydi. Kazanmış demekti, yarışı. Az sonra arayı daha da açarak koşuyu bitirdi. Üstat:

«Nasıl olur!» diyordu, «Ben sana altı taksim üç demiştim. Nasıl oldu da üç taksim altı aldın. Körün taşı gibi de tutturdun birinci ayakta. İkinci ayakta Ahu'-ya oynuyorsun demek, yazık paraya!»

Arap atları, padokta dolaşmağa başlamıştı. Üstat, boyuna söyleniyordu:

146

şük, iştahsız. Hem de doyurulmuş. İstersen okutalım biletleri?...»

«Benim Ahu'ya güvenim var!» dedim dalına basmak için.

«Bak, Barbaros'a, Şah'a! Hele Haydar dururken Ahu yarış mı kazanacak!»

«Daha iyi ya!» dedim, «Ya kazanırsa bir de! Eğer herkes senin gibi düşünürse Ahu da temiz para vermez mü...»

Biz çene yarıştırtırken start verilmiş, atlar çoktan yaraşmaya başlamışlardı. Üstadın dediği gibi Ahu'da hiç iş yoktu. On iki atın en gerisindeydi. Üstat:

«Nuri sürüyor Ahu'yu...» dedi. «İyi jokeydir Nuri!»

Bu geri kalışta bir ustalık sezmekten bir şey kaybedecek değildim. Koşandan ziyade koşturana bağlıyordum..

«Ha Nuri, yaşa Nuri!»

Nuri atın birini geçti, ikinciye geçti, üçüncüyü, dördüncüyü...

Üstat bir şeyler düşünüyordu:

«Sat bana biletini!» dedi, «Al şu bin lirayı!» Ahu kazanırsa, en aşağıdan bir liraya yüz, hattâ yüz elli verebilirdi.

«Kırk bin!» dedim.

Ahu, Şah'ı da geçmişti, önünde dört at kalmıştı kala kala...

«Binbeşyüz olsun!»

Ahu bir hamle daha yaptı, Barbarosu da geçti... «İki bin!» dedi üstat: «Üç bin!» Ahu, kanatlanmıştı sanki. Nuri gerçekten iyi jo-

147

Haydarı da geride bıraktı.

Üstat:

«İki bin beş yüz!» diye kısık sesle bağırdı. «Eğer dedim önündekini de geçerse on bin de olmaz!»

«Peki on bin!»

Bu, benim hayatım boyunca kazandığım kazanacağım tek yarış olacaktı. Kaçırmamalıydım bu fırsatı:

«Peki, kabul!» dedim.

Verdim biletleri on bini cebime koydum. Artık koşunun heyecanı kalmamıştı. Ahu önündeki son atı geçmek üzereydi... Hattâ geçti de. Ben bir tulum gibi boşalvermişim. Ahu, sonra yavaş yavaş geriledi. İkinciye, üçüncüye düştü. Sonra beşinci, altıncı oldu. Bir ara büsbütün yavaşladı, bütün atları önüne kattı, yarış bittiği zaman bir tazı gibi sıçraya sıçraya geldi, önümüzde çakıldı, kaldı.

Üstat:

«Eşekler koğalasın seni!» dedi, «yazık kalıbına!»

Sonra ağlar gibi:

«Aman kimseler duymasın!» dedi, «iki paralık olur itibarım!»

Ama Veliefendi'de duymayan kalmadı olanı biteni. İtibarı da, dediği gibi iki paralık oldu.

Şimdi Atbiliri mi soruyorsunuz. Gışelerin önünde ikibuçuk liraya tüyo veriyor bu işin hastasını bulursa!

148

KARAKOLUN ÖNÜNDE DUR!

Ahmet Korkusuz, hanın tavana en yakın adasında düşünüyordu. Bu oda, bastırıp dağıttığı kartonlara bakılırsa «Reklâm bürosu ve atölyesi» idi. En güzel karabiber kutularını kürdan paketlerini burada çizmişti. Anadoluyu kasaba kasaba dolaşan bir kumpanyada aktör olan Necmi, turneye çıkmadığı aylar bu ünlü atölyenin boğazı tokluğuna röprezantanlığını yapardı. Ne zencefil, sahlep kutuları, bisküi çikolata etiketleri siparişi almamıştı ki... Bir haftadır kurumuştur piyasa... Kuruyan piyasayla birlikte, meyhaneler, lokantalar da kurumuştur.

Merdivenlerden bir ayak sesinin yükseldiğini duyunca cetvele yapıştı. Boş otururken görmeleri doğru değildi.

Tam çizgiyi çizerken Necmi girdi!

«Kurudu içine tüküdüğümün atölyesi!...» dedi selâm yerine. Sonra ekledi:

149

girmedığım mağaza Karmaai. ouuuKuuarua uuc !?

yok!»

«İki kadeh bir şey içemez olduk en kötüsü... Kurudu dinine yandığının meyhaneleri...»

«Canım, benim için iş değil... Biz tiyatrocuyuz, istediğimiz sofraya çökebiliriz. Ben seni düşünüyorum!»

«Sağ ol Necmiciğim. Düşündüğünü ispat için küçük bir misal, meselâ... bir...»

«Misâl mi... Dur!»

Pantolonunun saat cebine iki parmağını soktu, kâğıda sarılı fındık kadar bir şey çıkardı, masanın üstüne koydu.

«Misâl mi Al sana misâl!» «Nedir bu?» «Aç ta bak!»

Ahmet aldı, kâğıdı açtı... Bir tutkal... Kurumuş çiriş... Çam sakızı gibi bir şeydi bu. «Nedir bu Necmi?» «Sarı kız!»

«Ne sarı kızı... Esmer desen belki.» «Öyleyse Mavro...» «Ne mavrosu?»

«Hurda... Duman... Parça... Dalga... Senin anlı-yacağın esrar be esrar!» «Esrar, demek bu, ha?» «Bu namussuz işte!»

Ahmedin Vog'dan, Esquir'den Match'tan resim kopya ettiği ince kâğıtlardan bir parçacık kesti: «Bunun adı çarşaf.»

İki sigara sökerek tütünlerini boşalttı üstüne... O şeyi de dişleriyle küçük, küçük parçalıyarak tütünle-

150

«Şimdi tamam!»

Yaktı. Birinci nefesi çekti. Bu daha çok tütün dumanıydı. İkinciye de çekti... Tuhaf bir koku... Lâstik kokusu gibi bir şey yayıldı odaya...

«Hadi bakalım!» dedi, «sıra sende!»

Ahmet Korkusuz, yarım kalmış bir kadehe sarılır gibi yumuldu sigaraya. Biraz da meraktan gelen bir istekle bütün hızıyla çekti. Dışarıya bol duman koyver-mişti. Necmi kızmıştı bu işe:

«Olmadı!» dedi «Yutacaksın dumanı!... Salıvermek yok!»

Bir daha çekti. Bu sefer olmuştu. Necmi iki nefes aldıktan sonra tekrar verdi. Sigara iki üç kere el değiştirdikten sonra Necmi:

«Boğ artık!» dedi, «tamam!»

Ahmet, sandalyadan kurtulmuş, boşluktaydı sanki...

«Kimi boğacağım?» dedi...

«Sigarayı... Yani çek te koy şuraya!»

Ahmet Korkusuz, tavan arasındaki odasında değildi artık. Duvarlar açılmış, kapı uzaklaşmış, tavan yükselmiş, başının üstünden uçmuştu. Geniş bir meydandaydı sanki... Bir meydanda, tek başına... Küçüle küçüle bir nokta olmuştu. Neredeyse büsbütün yok olacaktı... Belki de olmuştu da...

«Necmi?» dedi, «burda mısın?»

«Hayır dostum, burda değilim. Paris'teyim, Komedi Fransaise'de...»

«Ne işin var orda, perdecı misin?»

«Gafil, ben aktör değil miyim?»

«Evet büyük aktör!...»

«Beğenemedin mi?»

151

«Hayır... Londra'da Laurens Oliviye var, ikimiz bir arada yapamayız... Gel seni de alayım yanıma!»

«Dövizim yok!»

«Kal yerinde öyleyse!»

«Kalamam. Türk parası da yok!»

Bir ayak sesi odaya yaklaşıyordu: Ahmet Korkusuz ayağa fırladı:

«Eyyvah!» dedi «basıldık!»

Bardakları toplamağa gelen kahveciyi merdivende göğüslüyerek çıktılar handan... Yolun kenarına dikildiler. Karşı kaldırıma geçeceklerdi ama... Karşı kaldırım, bir kilometre... beş kilometre uzaktaydı... Karşıya, geçilse geçilse ancak bir dolmuşla geçilirdi, oysa ki dolmuşlar hep aşağıya doğru yıldırım gibi uçmaktaydılar...

Yol yavaş yavaş genişledi. Uçsuz, bucaksız bir meydan oldu. Ahmet Korkusuz, bu uçsuz bucaksız meydanda küçük bir insan, bir çocuk, bir noktaydı gene. Bir sineğin kondurduğu gibi bir noktacı! Gürültüler, insanlar çok uzaklarda kalmıştı.

Bir ara yanlarında şişman bir adam belirdi. Bu adam o kadar iri o kadar büyüktü ki: Ahmet kuşkuyla bakarak arkadaşının kulağına eğildi... Kulak çok uzaklardaydı. Seslense duyuramayacak, yürüse vara-mıyacaktı. İşte polis takılmıştı peşlerine.

«Yürü, geçelim karşıya!» dedi, «yanındakine duyurmadan»

«Geçemeyiz, çok uzak!»

Bu sırada bir dolmuş önlerinde durmuştu, sormadan atladılar. Şişman adam da yanaştı arabaya:

«Tarlabaşı!...» «Atla!...»

152

«Kıstırdı bizi...» dedi.

«Tuh anasını, yakalandık!»

«Üzerinde varsa at!»

«Var biraz!»

«At, çabuk!»

«İnelim!»

Şişman adam gürültüyle nefes alıp vermekteydi. Araba Tarlabaşına sapmış hızla ilerliyordu. Şişman adam şoföre: «Dur!» dedi, «Karakolun önünde!» Şafak atmıştı bizimkilerde. Ahmet Korkmaz: «At artık!» dedi

«şunu dışarı!» Şişman adam:

«Kimi atıyorsun be?» diye dikleşti. «Şeyi canım... Kâğıdı!» «Beni atıyorsun demek!» Araba hâlâ gidiyordu.

Adam kızmıştı: «Dur diyorum» dedi. «Şu karakolun önünde!» Arabadan inmiş, öfkeli gözlerle şoföre bakıyordu :

«Sen karakol durağını bilmez misin be. Dur deyince durur insan! Şu sarhoşlarla başımı belaya mı sokacaksın benim! Çek arabanı! Hâlâ duruyor be!»

153

KAZAK DEĞİL APARTMAN

«Roka salata, fasulya pilâki, bir duble de rakı!.. Hadi aslanım, işim acele!..»

Çok iyi ettim de bu kazağı aldım! Katkısız yün!, Yüz otuz beş lira da iyi para ama, kazak da kazak hani! Hele göğsündeki kilim deseni çam ağaçları... Konuşuyor sanki civil civil.

«Vehbi aslanım, şişe suyunu bırak, bir maden suyu getir! Üşütmüşüm gene mideyi.»

Havalar kötü gidiyor! Zaten iyi giden ne var ki! Ne yattığım yerde hayır var, ne kalktığım yerde... Biliyorum, yüz yetmiş beş lira verdim diye bu kazağa, dostlarım alay edecekler. «Senin yüz yetmiş beş liralık kazak neyine!» diyecekler. Hele Doğan, «Sen bir garip kişisin!» diye kişinin üstüne basa basa binecek dalıma. «Sen bir garip çingenesin!» dese açıktan aç-

154

muş! Kendi halimde yaşayıp gidiyorum işte! Şu dinine yandığımın rakısından başka, bir israfım da yok. Benim yüz yetmiş beş lira verip de, kazak alıp giymek hakkım değil mi? Sanki ben, bu yüz yetmiş beş lirayı türkü çağıra çağıra keyfimdenden mi verdim! Herife beş lirasını kırdırmak için, hiç mi dil dökmedim sanıyorsunuz! Bırakıp kazağı çıkar gibi yaptım da, peşimden başını bile çevirip bakmadı. Kös dinlememiş, namussuz! Her lirasını tıkr tıkr sayarken içim sızladı. Ulan Necati, eskiden kazağın, resmine bile baka-mıyordun vitrinde. Şimdi yüz yetmiş beş lirayı tıkr tıkr saymış geçirmişsin sırtına. Alıp giydin ya şunu, ona bak sen! Var ki paran verdin! Beş lira, on lira kazıklandınsa ne çıkar. Alamadığın zamanları düşün! O zamanlar seni kim kazıklıyordu, çalıştıranlar değil mi? Ya da az paraya çalıştıranlar. Onları unutuyorsun da kazakçının, beş on lirası üzerinde duruyorsun! Adaaam sen de!... Oğlum Necati, sen kazıklanmak için geldin dünyaya!... «Bak aslanım, bir menemen söyler misin! Domates mi yok, peynirli olsun öyleyse! Peynir de yok ha? Yumurta bile yok öyle mi?»

Yumurta yoksa balık yumurtası var! Elin cıylı sigara alır gibi alıyor, bakkaldan. Senin ağzında dil n mi yok! «Aslanım sen şu pilâkiyi tazele! Bir dilim de ekme!...» Şu Vehbi de iyi çocuk, doğrusu! Güler yüzlü olmasa, namussuzum uğramam bu koltuk meyhanesine. Rakı dersin, Hooop!... Hazır!... Pilâki! Salata! Ateş gibi çocuk, aşkolsun! Ben bu kazağı almakla bir yandan değil, birkaç yandan kârdayım! Bir giydim mi, bir

155

meyip de, beyaz kolalı gömlek giysem!. Bir gömlek, taş çatlasa üç gün giyilir. Demek ayda on gömlek eder... Yani on kere gömlek değiştireceğim demektir. Her gömlek üç liraya yıkandığına göre, eder ayda otuz lira!... Gördün mü ya! Ayda otuz lira açıktan kâr! Taş attım da, kolum mu yoruldu! Demek ki altı ayda çıktı kazağın parası!...

Ayda açıktan otuz lira kâr haaa!... «Vehbi aslanım, bir duble daha, tazele şu pilâki-yi de!... Nasıl olsa ayda otuz lira kazaktan geliyor. Kazak değil apartıman!»

Şu Vehbi'yi nasıl da lâfa tutuyorlar be! At nalı biçimi bankonun, geçmiş ortasına Vehbi... Nato konferansı yönetir gibi, bir onu dinliyor, bir bunu. Ulan, bırakın şu çocuğun yakasını, bizim de işimiz var onunla! Bahşışe, bahşış! Her seferinde iki yirmi beşlik, çok keyifli günlerimde teklik!

Dırdır da dırdır! Ne anlatırlar bilmem ki! Hani gördüğü iş bir yana, bu sarhoş tıraşlarını dinlemek, bitirir adamı!. Bak herife! Toriğin fırına nasıl verileceğini anlatıyor Vehbi'ye... Bir buçuk kilo taze soğan... Beş limon... Bir bağ maydanoz... Sürdün mü fırına, pamuk gibi çıkarmış fırından, mis gibi... Üstüne de dilim dilim beyaz turp! Mecbur musun Vehbi, dinlemeye be! Garsonsan, köle de değilsin ya!... «Bak buraya Vehbi, bana bir...»

Vehbi'yi kurtarmak için, bir şey istemeliyim: «Bana bir baş soğan uydursana aşağıdan, yoksa bir iki diş sarımsak!... Hadi aslanım, hadi göreyim seni!»

Çocuğu tıraştan böyle kurtarıyorum işte! Biliyorum, dönüşünde şu gözlüklü kıranta adam, gene yapışacak

156

yomasına, kaynanasından söz açacak, dinletecek de, dinletecek... Ulan, sarhoşluk bu mu be! İki kadeh rakı çekip kaynanandan, baldızdan dem vurmak mı sarhoşluk!...

«Yaşa sen Vehbi!... Yaratırsın vallaaa!...» Tamam, dediğim çıktı işte! Herif yapıştı yakasına... Kaynanası değil de, konu, baldızında, bu gün... Pezevenk, sanki reklâmını yapıyor baldızının! Al adresini, çal kapısını!... Bizden geçmiş yoksa... Sesi de^ güzelmiş baldızın. Opera aryaları da söylemiş... İyi ya... Sen dinle, öyleyse! Garsonun kafasını ütöleye-ceğine, erkenden evine git, baldızını dinle! Kur çilingir sofrasını, evde zıkkımlan! Ne işin var senin koltuk meyhanesinde! Bu meyhaneler, bizim gibiler için... Bizim gibi baldızsız, gelinsiz yaşayanlar için... Garsonun suçu ne! Onunki de kafa be, onunki de can! «Bak Vehbi, bak aslanım! Bana bir...» Ne söylemeli? Bir pilâki daha desem... İçim dışım pilâki oldu artık... Midem, maden suyuyla duruyor ayakta! Bir yandan düzeltmek için maden suyu... Bir yandan da bozmak için fasulya pilakisi... Oğlum Necati, bu mide sana, daha çok arkadaşlık edecek, böyle koltuk meyhanelerinde... Biraz kollaman gerekmez mi!...

«Bana bir dilim kızarmış ekme!...» Kurtardım ya, onu baldız öyküsü dinlemekten. Baldız hanımın kolasından, baldız hanımın ütüsünden, baldız hanımın aryasından Vehbi'ye ne!. Kafa bu be!... «Bak Vehbi! Tam yüz yetmiş beş lira verdim, şu kazağa... Şu yakaya bak, nasıl sarıyor boynumu, nasıl ısıtıyor... Sanki ikişer ayağından tutup Van kedisini oturtmuşum gibi enseme... Bizde ne karı, ne kaynana, ne baldız... Ayda bir, veririm çamaşıra, bu kazağı... Tam bir ay, geceli gündüzlü çıkarmam sır-

157

lek değiştirdim... Üçer liradan eder mi otuz kâğıt... Yâni açıktan otuz lira. Taş attım da kolum mu yoruldu?... Sen ne alıyorsun şurada?... Bahşışı, gündeliği, ucuca ekle, on, bilemedin onbeş kâğıt değil mi... Ben otuz kâğıdı, durup dururken çamaşırdan çıkarıyorum. Altı ayda eder yüz seksen lira... Yani demem şu ki, altı ay sonra bu kazak bedavaya geliyor bana! Bizim gibiler, hesabını bilmezse, gider okkanın altına... şimdi aslanım, sen bana güzel bir pilâki getir, bol da limon! Dur, gitme! Bizim basımevinde, biliyorum, benimle alay edecekler... Ulan diyecekler, sen bir garip şeydin, yani bir garip kişisin... Garipliğimi yüzüme vurmak için... Neyine gerek senin, çam ağacı desenli kazak! Desinler, umurumdaydı sanki! Ben, kendi hesabımı bilirim. Gömleğimi, tutup evlerine göndersem, yıkatmak için... Hangi biri, tutar da karısına yıkattırır... Ama ben bu kazağı bir ay... Kızarsam, iki ay, hiç çıkarmam sırtımdan. Neden koyu renklisini seçmişim, anlıyorsun değil mi?... Hadi, Vehbicim, bana bir duble rakı, bir dilim de kızarmış ekmek!»

Karşımdaki torikçi, geriye döndü işte! Baldızına koca arayan da öyle... Dinletir misiniz çocuğu alıp da karşınıza!.. İnsanda sıkılma olmalı! Hangi birinizi dinlesin, gece onikilere kadar... Senin baldızından, senin toriğinden, soğanından, maydonozundan Vehbi'ye ne?... Başında tam altı nüfus! Altı nüfusun altında imanı gevrek böyle gece yarılarına kadar! Sen surda kurmuşsun tezgâhını, demleniyorsun ufaktan ufaktan.. «Bak aslanım, Basımevinde çalışan adama, beyaz gömlek haram! Ortalık kurşun tozu, kurşun buğusu... Herkesin beş gün giydiği gömleği, biz iki günde meşine döndürürüz. Bizim için en uygunu, en pratiği, gene koyu renkli kazak. Böyle, kir tutan soyundan... Sen

158

sonunda gene ben beş lira kârlı çıkarım!

• Kiş ortasında bir giydim mi, istersem, ilk yaza kadar çıkarmam arkamdan! İki ay, üç ay bir tek beyaz gömlek giymem... Üç ayın çamaşır parası, eder doksan lira... Hangi patron, hangi işçisine üç ayda doksan liralık zam yapar, doksan liralık prim verir!... Görüyorsun ya, şu sırtımdaki, kazak değil, banka!... Osmanbey'de bir apartıman alacağına böyle bir kazağın olsun!.. Bana bir duble rakı daha, bizim gibiler hesabını bilmeli!... Hadi aslanım, elini çabuk tut, işim acele! Tuhbe!.. Dur, gitme, şeyi unuttuk, şeyi canım, kravatı!... Düşünsene bir kere, üç ay kravat takmak yok!... Üç ayda en azdan iki kravat eskitir insan.. Yirmibeşer liradan, elli lira da o... Koy doksanın üstüne, eder yüz kırk! Ama kravatımız yok diye, bizi Hilton'a almiyacaklarımış, almasınlar!.. Hiç de hatırlatmazsın be Vehbi!.. Az kaldı unutacaktık, kravat parasını! Bu elli lira yok mu, bu elli lira... Yolda bulmuş gibi oldum, bu elli lirayı! Açıktan kâr!.. Hadi aslanım, getir de rakıyı, kravatın şerefine içeyim!»

Siz ters ters gözümün içine baka durun! Vehbi'nin yakasını elinizden kurtarıp, işte böyle çekerim, çocuğu karşıma! Sizin kaynananız, baldızınız, balığınız, maydanozunuz varsa, benim de çam desenli, kir tutan bomba gibi bir kazağım var!.. Onların her biri ayrı ayrı masraf kapısı. Benim kazağım; kazak değil apartman!

159

>|

AYAKKABILAR

«Bu köprü, bu asma köprü yapılmazsa böyle beş saat, on saat bekleriz kuyrukta!» dedi Hamdi Yılmaz-er.

Mühendis Enver Telçeken hangi partiyi tuttuğunu açığa vurmeyen politik bir gülüşle:

«O da olur!» dedi, «Önce şehir yolları bir soluk alsın, köprü de peşinden... Ben Japonya'da gördüm, apartıman gibi kat kat yollar... iki kat, üç kat... karşıdan karşıya köprüler... Altından akan araba selleri... Asma köprü de Japonlara yakışır doğrusu! Ben onların yerinde olsam bütün adaları asma köprülerle bağladım birbirine... Tek parçalık bir kıta yapardım, Çin gibi koskocaman bir Japon kıtası... Teşbih gibi dizerdim adaları ipliğe!... Doksandokuzluk bir nurcu tespihi gibi...»

Çocuk balosundan dönüyorlardı, böyle çoluk co-

160

. İnineler uaşKanıydı Sahipsiz Yavruları Kurtarma. Koruma Derneğinin. Arabada kucak kucağa" sıkışmaktansa, vapura kapağı atar atmaz hemen geçmişlerdi alt salonlardan birine. Okşan: «Babacığım!» dedi, «Gene mi politik!» «Asma köprünün ne ilgisi var politikayla? Karşı tarafa geçmesi gereken ve arabası olan her yurttaş gibi bir asma köprü istiyorum. Varsın Asya, Avrupa milletleri de faydalansın bu köprüden, fakir halkımız da...»

Karısı:

«Hay faydalanamaz olsunlar!» dedi, «Yetti bu köprü! Evde köprü, gazine da köprü, baloda köprü... Sen hâlâ böyle köprülerle partiyi destekle dur! Aday adayı bile göstermediler seni bu sefer gene!»

«Haklısın karıcığım, aday adayı bile olamadım. Yazık! Bu saatlere kadar memleket çocuklarını kurtarmak için balolarda ömür tüketeyim de... Bitiyorum uykusuzluktan. Ufff!.. şu ayakkabılar da öyle bir sıkıyor ki... Affedersiniz çocuklar... Kavruldu ayaklarım! Kara sular oturdu!»

«Bir dakika oturmadin ki. Senin neyine yeni danslar. Sen tango devrinin adamısın. Caz çalmaya başladı mı, hooop ayaktasın!..»

«Ne yaparsın. Omuzlarımızda sorumluluk! Sen balo tertipliyorum diye dünyayı ayağa kaldır, kendin otur, heykel gibi... Olur mu canım karıcığım!..»

Sıyırdı ayakkabılarının ikisini de ayağından, ka-napenin dibine fırlattı:
«Of be! Kütük gibi de şişmiş ayacıklarım. Onları yeniden bu kalıba sokabilersen sok!»
Büyük kızı Nermin, yaslandığı kocasının omuzun-dan başını kaldırdı:

161

F. 11

«Babacığım!» dedi, «Ayağının ası hiç olmazsa bir numara küçük alsan ayakkabılarını, daha da rahat edeceksin!»

«Alır mı hiç...» dedi Zahide Yılmaz, «Küçük görünsün salapuryalar... Kırkdört numara pabuçla dansa kalkmaya biraz cesaret ister!»

Yılmaz ayak kokusunu, sigara kokusuna boğdurmak için çıkardı paketini, herkese birer kokulu sigara uzattı:

«Eğer aday aday olsaydım, seçmenlerime bir ikramda bulunacaktım. Amerikan dergilerinden birinde görmüştüm...»

«Anladım!» dedi Enver Telçeken, «Birer tek ayakkabı hediye edecektin değil mi, seçmenlere?»

«Evet! Hem de ısmarlama soyundan!»

Hamdi Yılmaz'ın kızı sordu:

«Ya kazanamazsan babacığım?»

«Kazanamazsası var mı? Ben ısmarlama ayakkabı dağıtacağım da kazanamayacağım haaa!...»

«Ya oyumu sana vereceğim diye kandırırlarsa seni!»

«Kandıramazlar, oylarını bana vermezlerse ayakkabının ikinci tekini alamazlar ki...»

Sigarasını öfkeyle çekti, kırçıl bıyıklarının arasından iki huni halinde iki yana dağılan dumanlara yenilerini eklemek için bir iki nefes daha çektikten sonra, oturduğu kanapenin dibine fırlattı. Aradan çok geçmeden kirli bir bilek uzandı kanapenin altından incecik parmaklar ustaca yapıştı henüz sönmeyen sigaraya. Bir duman baloncuğu yükselmeye yönelirken birden dağılıverdi boşlukta. Ne izmaritin usta ellerle av-tanışını, ne de bu dağılan duman baloncuğunu kimseler görmemişti.

Hamdi Yılmaz:

162

I İme Diie giremedim ki... Ah bir katılsaydım, yüzde yüz Senatoday-*dım!»

Karısı:

«Ben senin yerine olsam gider, merkezden...» «Yooook karıcığım... Merkezden koydurmaya daha vakit var. Hele genel seçimler gelsin... Yollayacağım seni Ankara'ya! Bu saatlere kadar boşuna mı uykusuz kalıyoruz. Hep bu memleket için... Memleketin kimsesiz, sahipsiz çocukları için... İçim parçalanıyor vallaaa... Yolda ceketsiz, pabuçsuz bir ana kurusu gördüm müüü...» Mühendis:

«Bırak bu nutukçu ağızlarını Hamdiciğim!» diye kesti sözünü, «Doğrusu büfeyi iyi tertiplemişsin! Bayıldım havyarlı sandoviçlere... Hani karides kokteyl de Hilton'unkine taş çıkarıyordu. Enfesti doğrusu: Kuzum Hamdiciğim, şu piyango ne bıraktı derneğe, var mı bir elli bin?»

«Sutiyen arttırması hariç kırkiki bin!» «Temiz para! Eee, önümüzdeki bayramda gene on çocuğa birer Beykoz kundurası giydirersin dernek adına!»

«Kundura mı dedin! Bizim dernek, senin bildiğin öyle hayırsever kadınlar kurumundan değil! Ben bu gecenin geliriyle bir İsveç gezisi düşünüyorum. Üyelerimiz görsünler, eloğlu nasıl çocuk yetiştiriyor. Biz çocuk deyince ilk önce pabuç geliyor aklımıza. Oysa çocuk pabuçsuz da büyür... Eğer pabuç lazımsa bizim takunyalar ne güne duruyor. Doktor Şol takunyalarının bizimkilerden ne üstünlüğü var! İşin en önemli yönü çocuğun pabuca değil, eğitimi, ahlaken gelişmesi ve üstün moral sahibi olması.»

Araba vapuru Üsküdar'a yanaşmıştı. Biletçi, salo-163

ir

nun kapısında göründü, biletleri Komruı cuc^civ j^., de, eğilmiş kanapelerin altlarını gözden geçiriyordu:

«Vay anasını!» diye gürledi, «Yağmur başladı mı, bütün Tophane'nin piçkuruları burda!»

Birden yedi sekiz çocuk fırladı kanapelerin altından, köşeye sıkıştırılmış sokak kedileri gibi attılar kendilerini kapıdaki biletçinin ayaklarına. Memur boşluğa salladığı tekmelerden hiç birini tutturamamıştı, kaçırmıştı bacaklarının arasından çocukları:

«Vay itoğlu itler! Başa çıkılmıyor ki bunlarla!» Sonra döndü Hamdi Yılmaz'e: «Çocuk değil bunlar, sintina faresi... Yakalıyabi-lirsen yakala! Beş değil, on değil, yüzlerce var bunlardan. Nutuk söylemek kolay, gel de başa çık bu piç kurularıyla bakalım. Haydi bayanlar baylar. Üsküdar...» Sahipsiz yavruarı Kurtarma Derneği'nin balosundan dönenler davrandılar. Dernek Başkanı Hamdi Yıl-mazer eğilmiş, kanepenin altında ayakkaplarını arıyordu:

«Tuh anasını.» dedi, Sakın yürütmüş olmasınlar benim pabuçları.»

Başını kanepenin altına sokmuş, boşuna arıyordu.

Mühendis:

«Üzülme.» dedi, «Yabancı değil, sizin çocuklar... Satıp da sabah sabah hamal böreği ile kahvaltı yapacaklar. Üzülme Hamdiciğim, gecenin masrafına bunu da eklersin, bir çift ayakkabı... Hadi gir koluma da bindireyim seni arabana.»

TUH SANA

Gece bekçisiydi Mahmut Efendi... Kesme taştan, kale gibi, top atsan yıkılmaz bankalardan birinde. Tam otuz iki yıl bu... Böyle her sabah, pos bıyıkları biraz daha düşük, gözleri biraz daha kanlı, beli biraz daha bükük dönerdi Güzelyalı'daki evine.

Bu dönüş, söz temsilî, herkes gider Mersin'e hesabı bir dönüştü. Daktilo kızlar paketlerle memurlar baremdeki derecelerine göre, kat kat ikili, üçlü se-fertaslarıyla, işçiler çıkınları, gazeteye sarılı yemek kaplarıyla yarışır gibi giderlerken, Mahmut Efendi biraz sağına yatık, başı önüne eğik, süklüm püklüm, yüzgeri tutardı evinin yolunu. Kendi halinde bir adamdı, yarasalar gibi gün ışığından uzak yaşardı ama çok tanıdığı çok selâmlaştığı vardı: «Uğurola amca...» Çapkın!... Üç tane birbirinden güzel kızları

164

165

kanın ordaki kahveden tanışıklardı kimbilir, belki de Rüstem'den... Hani o İkinci Kordon'daki bol kepçe Rüstem...

«Merhaba Mahmut Amca.»

Mahalleden bir delikanlı... Orta ikiden belgeli... Mahmut Efendi fazlasını bilmez. Nerden bilsin? En küçük kızın oynayıp piçkurusu. Amca ha?... Dalgasını geçiyor itoğlu it boyuna bakmadan.

«Âbi merhaba!»

Bitirim seniiü... Bu kadarı da fazla! Hem Sevime asıl, hem âbi ha? Zemanе gençleri bunlar!

«Erkencisin âbi!»

Ne zaman geç kalmış ki Mahmut Efendi? Lâf işte!

Gördün mü efendi adamı? Nasıl almazsın böyle-sinin selâmını?

«Merhaba Hadi Efendi!» «Nasılsın, çoluk çocuk nasılı?» «Çoluğu, çocuğu kimin gözü görüyor ki!»

«Görmelisin! Babalık bu! Görmem lâzım! Hadi Eyvallah! Hele kız evlâdı başı boş bırakmaya hiç gelmez, bütün gün kaz güder gibi güdeceksin... Benden söylemesi!»

Peşinden boyacı Kâmil... Torpil gibi patladı uzaktan:

«Vaaaay Mahmut Efendi bilâderim, Tomsonu hazırladım, zulada... Yarın gece saat ikide dayıyaca-ğım alnının ortasına. Banka yalnız İstanbul'da mı so-yulurmuş, gösterelim memleket! Tatlı canını seviyorsan gık bile demez, paşa paşa düşersin önüme! Yook, düdüğe müdüğe asılmaya kalkarsan dumandır hâlin! Tetiğe dokundum mu boylu boyunca uzatırım leşini! Vallaa ben parasında marasında değilim, Ame-

166

Yaaa Mahmut Efendi bilâderim, analar neler doğurmuş görsün millet!»

Sinsi sinsi Mahmut Efendinin güldüğünü görünce birden sinirlenir gibi yaptı:

«Yakıştıramıyorsun bana banka soygunculuğunu ha? Bak, bu daha çok hoşuma gitti. Demek polis de yakıştıramıyacak. Eğer işi başarırım senin de inkâr etmem hakkını, söz! Dile benden ne dilersin! İki top Nazilli basması mı?... Üç kızının da teker teker düzerim çeyizini, anlıyor musun? Söz diyorum sa-" na!»

İş, kızlara gelip dayanınca bir şeyler hatırlamış gibi dalgın dalgın baktı Mahmut Efendinin gözlerinin içine:

«Sana bir şey söyleyeyim mi ben! Büyük kızının kulağım çek biraz! Geçen gün Konakta görmüşler, yanında da çamaşırcı Hacer'in kızı... Tanıdın değil mi, hani o, gazeteye resmi basılan kızlardan!»

«Hadi ordan zevzek sen de!» deyip yürümek istedi, Boyacı Kâmil geçti önüne:

«Tomsonla soyguna benzemez bu dediklerim. Bak ben de kız babasıyım. Bu çamaşırcı Hacer'in kızı, hani o ipliği pazara çıkmışlardan... Görmüşler diyorum seninkini. Hem de Büyük Kardiçalının önünde... Alıp, gencecik kızları soyuyorlarmış çırılçıplak tütüncü kodamanlar. Duymadın mı dedikoduları? İyi muuuz diye bağıyor delikanlılar arkalarından. Kızına sahip ol, büyük kıza. Yazıhanelere girip çıkmaya başladı mı tutma artık! Bütün gece uyanık olmak yetmez. Gündüzleri uyuyorsun başını yastığa vurup. Dost acı söyler. Türkân için iyi şeyler söylemiyorlar mahallede, anladın mı? Benden söylemesi... Sonraaa, senin

167

itsruei...»

«Sevim mi?»

«Biraz sıkıştır da kurtulsun ziyan zebi! olmaktan. Dedim ya benden söylemesi... Hadi Mahmut Efendi bilâderim, şimdi uğurlar olsun, git sağlıcakla!»

Neler söylüyordu bu Boyacı Kâmil sabah sabah! Keşke gene bankayı soymaktan, tomsonu burnuna dayamaktan konuşsaydı da iki kızına böyle açıktan açığa dil uzatmasaydı.

«Merhaba Mahmut Efendi Amca!...» «Uğurlar ola Amca...» «Hayırlı sabahlar âbi!»

Hiçbirini duymuyordu Mahmut Efendi. Bir kulağından girip bir kulağından çıkıyordu merhabalar. «Hayırlı sabahlar Mahmut Amcacığım!» Birden gözlerinin içine baktı selâm verenin. Biraz alaylı mıydı bu merhaba ne?... Yok, hayır! Çiçeği burnunda bir delikanlı neye alay etsindi durup dururken. Ne de çok genç vardı mahallede. Nasıl yetişiyordu bunlar? Ne çabuk serpilip boy atıyorlardı. Çok delikanlı vardı ya, hiçbiri de elini öpüp kızlarından birini istemiyorlardı nedense. En küçüğünden başlasalar bile gene razıydı. Para yetiştiremez olmuştı üstlerine başlarına...

Köşeyi dönmüş, mahalle kahvesinin önünden geçiyordu. İçerlerden bir ses yükseldi:

«Geçiyor senin kayınpeder, hişşt Yılmaz!» Daha kalın bir ses tersledi onu: «Sus ulan inek arabası!»

«Sevimin babası geçiyor!» «Jalenin babası!»

Biraz gururlanır gibi oldu. Sonra birden beli bü-külüverdi:

168

KaııDınıza, kıyafetinize! Siz de erkek misiniz bel!»

Boyacı Kâmil haklı mıydı ne? «Bizimki de babalık mı?» dedi, «Şambabalığı!»

Cebinden çıkardığı anahtarla kapıyı açtı. Durdu, kulak verdi. Kimse duymamıştı geldiğini. Demek kimse yolunu beklemiyordu. Öksürdü diri diri...

«Heeey!» diye bağırdı, «Nerdesiniz be, öldünüz mü?»

Karısı merdivenin başından: «Sen misin?» dedi.

«Benim işte, görmüyor musun? Başka kim olur bu saatte! Nerde kızlar?» «Evdeler!»

«Türkân da evde mi?» «Evde!» «Sevim?» «O da evde!» Jale?»

«Nereye gidecekler? Evdeler tabii... Hepsi evde...»

«Nereye gidecekler haaa? Uyu sen! Çamaşırcının kızını tanır mısın, Hacerin kızını?»

«Tanırım, n'olmuş?»

«Ebenin körü olmuş! Gazeteler neler yazıyor, okuyanlardan da duymadın mı?»

«Duymadım!»

«Duymadın ha? İşine gelmiyor da!... Söyle neydi adı Hacerin kızının?»

«Nermin!»

«Tamam, işte o! Bizim Türkânla bir daha surdan şuraya adım atmayacak! Yazıhanelerin, hanların önünde görünmiyecek bundan sonra!»

Biraz daha erkekliğini göstermesi gerekirdi:

169

dıysa...

«Tarhana çorbası...» dedi, «Sana çorba yaptım sıcak sıcak...»

İçi birden ısınverdi. Karı dediğin böyle olurdu işte. Yüzü yarıbuçuk gülüverdi Huriye Hanımın. Bütün bütün değil... Bir tasası, bir kuşkusu vardı onun da:

«Sana bir şey diyeyim mi ben?» diye sokuldu kocasına.

«Söyle!»

«Bu kızda bir hal var sabahtanberi..»

«Hangisinde?»

«Canım hangisinde olacak, büyük kızda!»

«Ne gibi bir hal?»

«Sabah sabah su ısıttı!»

«Eee?»

«Yıkandı.»

«Eeee?»

«Tarandı.»

«Sonra?»

«Sürdü, sürüşdü!»

«Hele bak şu edepsiz!»

«Hani yeni bir kombinezonu vardı ya?»

«Var mıydı, bilmem»

«İşte onu da giydi!»

«Demek, dedikleri doğru!»

«Sonracığıma, kalanları da katladı, devşirdi, boh-çalayıp dolaba koydu!»

«Nereye koyacaktı?»

«Canım gene dolaba koyacaktı ama, böyle alıp götürmek için değil! Kız kaçacak senin anlayacağını!»

Biraz şaşırır gibi oldu Mahmut Efendi. Çorbanın

170

zene sildi. Keytli keyifli sordu:

«Kaçacak ha?»

«Öyle görünüyor!»
«Ne yapıyor şimdi?»
«Pencerenin önünde. Sözüm ona küçüğün kazağını örüyor. Kulakları kırıste.»
«Kiminle kaçacak dersin?»
«Bir Yılmaz varmış!»
«Ne iş yaparmış bu Yılmaz?»
«Top oynuyormuş Alsancakta!»
«Yani bizim kızı top oynamaya mı götürüyor?»
Biraz kuşkulandı. Sonra gene kendi verdi cevabını:
«Bunların hepsi de aylıklı..» «Öyleymiş. Kendine güvenmese kalkışmazdı kaçırmaya!»
Kahvenin önünden geçerken bir Yılmaz lâfı çalınmıştı kulağına az önce. Demek doğrudu.
«Peki» dedi, «Kaçırsın bakalım, yatağı ser de yatayım ben!»
Soyundu, dökündü, girdi yatağa. Uyuyamıyordu. Tilki uykusuna geçti. Uyur görünmesi gerekirdi. Göz göre göre kızının kaçırılmasına gönlü razı olmuyordu. Kaçıracaktı kızını ha? Hani biri çıkıp da erkekçe, elini öpüp... Yok, yok!... Böylesi daha iyiydi. Aman alsın götürsün namusuyla! Götürsün de... nikâhını geciktirmesin yalnız. Bu kız da gûsbütün aptal değildi ya!»
Bir ara bir korna sesi geldi kulağına.. Dura dura çalışıyordu.. Bir.. İki.. Üç.. Evde çıt yoktu. Bir işaret olmalıydı bu. Kızı duymamış mıydı? Bir.. İki.. Üç!.. Gözünün birini aralayıp baktı. Karısı pencerenin önün-

171
kalktı, kapının aralığından bakmaya başlaı.

«Hayriye!» dedi usulcana.

Karısı çevirdi başını:

«Susss!» diye alt parmağını ağzına getirdi:

«Kaçıyor!»

«Bırak kaçsın!»

«İndi merdivenlerden...»

«Bırak insini»

Birden, aklına bir şey gelmiş gibi oturdu:

«Hayriye!» dedi, «Bohçasını da almış mı?»

Karısı hemen pencereye koştu, perdenin aralığından baktı:

«Almış, koltuğunun altında!»

«Tamam!» dedi. «Kaçıyor, anlaşıldı!»

Rahat bir soluk almıştı.

«Pekiii!» dedi, «Arabayı da görüyor musun?»

«Görüyorum!»

«Kaç kişi var içinde?»

«Bir şoför... O kadar!»

«Ne?... Bir şoför mü?»

«O kadar!»

«Olmaz! Çocuk yok mu?»

«Yok!»

«Olmaz böyle şey!.. Yâni, o, top oynayan çocuk yok mu?»

«Görünmüyor!»

«Nasıl olur?»

«Belki arkadaşdır bu şoför onun!»

«Olmaz! Böyle kız kaçırılmaz!»

«Neden olmasın? Oğlan az ilerden biner!»

«Olmaz diyorum sana!»

«Sakin kızı bu şoför kendi hesabına kaçırmaya kalkmasın?»

172

«Neden kepezelik olsun?... Birbirlerini seviyorlarsa?»
«Şoför değildi ki. Kızın şeyi...» «Belli olmaz, bir de şoför varmış demek!..» «Peki... Ne yapalım?...

Yazıhanelerin onlarda do-«Peki... Ne yapalım?... Yazıhanelerin oralarda dolaşımtansa çamaşırcının kızıyla... Şoför olsun! Belki araba da kendinindir.»

Hayriye Hanım son raporu veriyordu: «Kız bindi arabaya! Tamam!» «Oldu bu iş!» dedi, «Güle güle gitsin!»
Önce bir homurtu yükseldi sokağın başından. Bir eksoz patlaması... Sonra, çalışan bir motorun gittikçe uzaklaşan ölçülü sesi..

Birden bir ıslık... Arka arkaya... Sesler... Bağırılar... Sövmeler...

«Ulan kaçırıyorlar Türkânı!..» «Koşun ulan... Kestirmeden... Çevirin arabanın önünü!..»

Kahve olduğu gibi boşalmıştı. Hayriye Hanım bir şey anlayamamıştı bundan...

«Hele kalk!» dedi, «İşler karıştı...» «Ne oluyor, ne oluyor?» «Arabanın peşine düştü kahvedeki itler!» «Hay Allah!.. Onlara da ne oluyor be?...» «Yılmaz denen topçu çocuk da içlerinde...» «Anlaşıldı!.. Onun işidir bul!»

«Ona ne yahu? Eğer çok seviyorsa o kaçırısaydı!..»

«Biz kızı kaçırmalarına engel mi olduk!» «Düpedüz edepsizlik bu yaptıkları, namussuzluk!» Sokağın alt başından, hep bir ağızdan söylenen şarkı gibi bir şey yükseldi neden sonra:

173

«Al&m&dan gitti hey yallah!» «Pilâv da zerde hey yallah!» «Şoför de nerde hey yallah!»

Sesler gittikçe yaklaşıyordu. İkisinin de başla rı, seslerin geldiği yana dönmüştü.

«Şoföre de nerde hey yallah!»

Hayriye Hanım bağırdı:

«İşte, işte! Kız da aralarında... O, Yılmaz deneij çocuk da orda!...»

>y «Bir baba hindi hey yallah!» «Alamadan gitti hey yallah!»

Mahmut efendinin tepesi atmıştı:

«Rezalet!» dedi, «Bukadarı da kepazelik! İki p ralık oldu namusumuz!»

Kapının önünden sesler geliyordu:

«Mahmut efendi Amcaaa!..»

«Hele açın şu pencereyi!»

«Mahmut Amcaaa!.. Kızınız teslim! Bohçasıyn; beraber!.. Kapıyı sıkı sıkı kilitleyin de kaçmasın bu dan sonra.

Kızınız teslim! Hiç bir eksiği yok!»

Hayriye Hanım araladı perdeyi:

«İşte!» dedi, «Kız geliyor. Bohçasını da verdim koltuğunun altına! O çocuk elini sıktı kızın. Bak ede size, utanma var mı hiç bizim şıllıkta. Bir de teşekkür ediyor oğlanlara!..»

Bir alkıştır yükseldi. Sonra Türkânın selâm

ması:

«Hadi Allahısmarladık çocuklar! Hoşça kalın!

174